

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH BİLİM DALI

CUMHURİYET DÖNEMİ EREĞLİ NÜFUSU (1927-1960)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Abdullah ULUÇAY

Niğde

Mart, 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

CUMHURİYET DÖNEMİ EREĞLİ NÜFUSU (1927-1960)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Abdullah ULUÇAY

Danışman : Prof. Dr. Nevzat TOPAL

Üye : Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Üye : Doç. Dr. Şenay ATAM

Niğde

Mart, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘**Cumhuriyet Dönemi Ereğli Nüfusu (1927-1960)**’ Başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım/..../....

Abdullah ULUÇAY

ÖN SÖZ

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı bünyesinde hazırladığım “Cumhuriyet Dönemi Ereğli Nüfusu (1927-1960)” isimli yüksek lisans tezimi hazırlamamdaki amacım Ereğli’de yaşayan bir insan olarak bu şehrin tarihine bir katkıda bulunmaktadır. Tarih öncesi dönemden beri yerleşim yeri olma özelliğini koruyan Ereğli, günümüze kadar gelen önemli bir mirası paylaşmaktadır.

Adını Heraklius’tan almış olan Ereğli şehri Hristiyanlık döneminde dini bir merkez kimliğine sahipti. Arap-Bizans mücadelesi sürecinde birkaç kez el değiştiren Ereğli şehri gelişimini devam ettirmiştir. Ereğli, Türklerin hâkimiyeti altında askeri, ticari ve hac yolu güzergâhı olması sebebiyle önemli bir kavşak noktasında bulunmasından dolayı önemini korumuştur. Osmanlı hâkimiyeti altına girdiği tarihe kadar Karamanoğulları Beyliği toprağı olan Ereğli’nin bir diğer önemli özelliği büyük miktarda Hz. Muhammed’in soyundan gelenlerin ikamet ettiği bir şehir olmasıdır.

Tez, Ereğli’nin 1927-1960 nüfus sayımlarına göre gelişimini anlatan giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde nüfusun tanımı ve dünyada ve Türkiye’de nüfus sayımları hakkında bilgiler verilmektedir. Birinci Bölümde Ereğli’nin tarihi ve Cumhuriyet öncesi nüfusu anlatılmaktadır. İkinci Bölümde 1927-1940 yılları arasında yapılan nüfus sayımları sonuçları değerlendirilmektedir. Üçüncü Bölümde 1945-1960 yılları arasında yapılan nüfus sayımları sonuçları değerlendirilmektedir. Sonuç kısmında ise Ereğli’nin 1927-1960 nüfus sayımları sonuçlarının değerlendirmesi yapılmıştır.

Tezimi hazırlarken Türkiye İstatistik Kurumunun hazırladığı Genel Nüfus Sayım istatistikleri ile bu alanda yapılan tezler, kitaplar ve makaleler taranmıştır. Tezin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Nevzat TOPAL hocama çok teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam sırasında desteğini esirgemeyen babam Saffet ULUÇAY, annem Dudu ULUÇAY, eşim Huriye ULUÇAY’a ve sevgili çocuklarıma da teşekkür ederim.

Ereğli, 2021

Abdullah ULUÇAY

ÖZET YÜKSEK LİSANS TEZİ

CUMHURİYET DÖNEMİ EREĞLİ NÜFUSU (1927-1960)

ULUÇAY Abdullah, Tarih Anabilim Dalı, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nevzat TOPAL, Mart 2021, 154 sayfa

Bu çalışma Ereğli İlçesinin 1927-1960 yılları arasındaki nüfus sayımlarını kapsamaktadır. Günümüzde Konya'nın bir ilçesi olan Ereğli, Gülek Boğazı güzergâhında bulunduğu için tarih boyunca önemli bir merkez konumundaydı. Ereğli'nin Anadolu'da doğu batı kavşağında bulunması sebebiyle Hititlerden itibaren sırasıyla Asurlular, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Büyük İskender, Selevkoslar, Galatlar, Bergama Krallığı, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Abbasiler, Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlıların idaresi altında kalmıştı.

Ereğli, İmparator Heraklius tarafından tarih öncesinden beri yerleşim merkezi olan yerde yeniden kurulmuş ve onun adına "Herakleia" (Ereğli) kenti olarak adlandırılmıştı. Ereğli bu tarihten itibaren bir sınır şehri haline gelmişti. Bizans hâkimiyeti döneminde "Kuyudaki Yahya" adlı Hristiyan azizin memleketi kabul edilen Ereğli, kutsal bir yer ve ziyaret merkezi oldu. Ereğli, 1097 yılında ilk Haçlı saldırısı ve istilasına uğradı. Ereğli şehri İkinci Haçlı Seferi'nde de saldırıya uğramıştı. Haçlıların bu saldırısı 1101'de Selçuklu Sultanı I. Kılıçaslan tarafından durdurulmuş ve Haçlılar mağlup edilmişti. Selçuklu Sultanı II. Kılıçaslan döneminde ülkeyi on bir oğlu arasında paylaştırdığında Ereğli ve çevresi Sencer Şah'a verildi. Sencer Şah Ereğli'de yedi sene meliklik yaptı.

Ereğli'nin 1927-1960 tarihleri arasında yapılan nüfus sayımlarına göre gelişimini anlatan bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde nüfusun tanımı, dünyada ve Türkiye'de nüfus sayımları hakkında bilgiler verilmektedir. Birinci Bölümde Ereğli İlçesinin tarihi ve Cumhuriyet öncesi nüfusu anlatılmaktadır. İkinci Bölümde 1927-1940 yılları arasında yapılan nüfus sayımlarının sonuçları değerlendirilmektedir. Üçüncü Bölümde 1945-1960 yılları arasında yapılan nüfus sayımları sonuçları değerlendirilmektedir.

Sonuç kısmında ise Ereğli'nin 1927-1960 nüfus sayımları sonuçlarının değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ereğli, Nüfus, Osmanlı, Cumhuriyet, Nüfus Sayımı.

ABSTRACT
MASTER THESIS

THE POPULATION OF EREGLİ IN THE PERIOD OF THE REPUBLIC (1927-1960)

ULUÇAY Abdullah, History Administration Supervisor: Associate Professor Nevzat TOPAL

March 2021, 154 pages.

This study covers the censuses of Ereğli District between 1927-1960. Ereğli, which is a district of Konya today, has been an important center throughout history as it is located on the Gülek Strait route. Since Ereğli was located at the east-west junction in Anatolia, it was respectively, under the rule of the Hittites, Assyrians, Phrygians, Lydians, Persians, Alexander the Great, Seleucids, Galatians, Pergamon Kingdom, Roman Empire, Byzantine Empire, Abbasids, Seljuks, Karamanoguls and Ottomans

Ereğli was rebuilt by Emperor Heraclius in the place that had been a settlement since prehistoric times and was named "Herakleia" (Ereğli) city in his name. Ereğli had become a border city since this date. Ereğli became a sacred place and a center of visit by Christians during the Roman and Byzantine periods. Ereğli was subjected to the first Crusader attack and invasion in 1097. Ereğli city was attacked during also the Second Crusade. This attack of the Crusaders was stopped by the Seljuk Sultan Kılıcaslan I in 1101 and the Crusaders were defeated. During the time of Seljuk Sultan II. Kılıcaslan, Ereğli and its surroundings were given to Sencer Shah when he divided the country among his eleven sons. Sencer Shah was a ruler for seven years in Ereğli. The fact that Ereğli was on the trade route, postal route, pilgrimage route and army route increased its historical importance both in the Seljuk and Ottoman periods.

This study, which explains the development of Ereğli according to the census made between 1927-1960, consists of an introduction and three parts. In the introduction, the definition of the population, provides information about the census in Turkey and the world. In the first chapter, the history and pre-Republic population of Ereğli district are explained. In the second part, the results of the census conducted between 1927-1940 are evaluated. In the third section, the results of the census conducted between 1945-1960 are evaluated. In the conclusion part, the results of the 1927-1960 census of Ereğli were evaluated.

Key Words: Ereğli, Population, Ottoman, Republic, Census.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
NÜFUS SAYIMLARININ TARİHÇESİ.....	1
DÜNYADA NÜFUS SAYIMLARI	1
OSMANLI DEVLETİ'NDE NÜFUS SAYIMLARI.....	4
CUMHURİYET DÖNEMİNDE NÜFUS SAYIMLARI.....	8
PROBLEM DURUMU.....	10
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	11
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	12
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	14
BİRİNCİ BÖLÜM.....	15
EREĞLİ'NİN KONUMU VE TARİHÇESİ	15
1.1. Kentin Coğrafi Konumu.....	15
1.2. Ereğli Kentinin Adının Kaynağı.....	16
1.3. Ereğli Şehrinin Tarihçesi.....	17
1.3.1. Türk Hakimiyeti Öncesi Ereğli	18
1.3.2. Türk Hakimiyeti Sonrası Ereğli.....	27
İKİNCİ BÖLÜM	34
2.1. CUMHURİYET ÖNCESİNDE EREĞLİ NÜFUSU.....	34
2.1.1. XVI. yy'de Ereğli Nüfusu	34
2.1.2. XVII. Yy'de Ereğli Nüfusu	35
2.1.3. XVIII. ve XIX. yy'de Ereğli Nüfusu.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	56
3.1 CUMHURİYETİN İLK NÜFUS SAYIMINA GÖRE EREĞLİ NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ	56
3.1.1 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Genel Nüfus Sayısı ve Cinsiyet İtibarıyla Nüfusun Dağılımı	56
3.1.2. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Genel Nüfus Yoğunluğu	57
3.1.3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Doğum Yerleri İtibarıyla Nüfusun Özellikleri	58
3.1.4. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Ereğli'de Medeni Hale Göre Dağılımı	59
3.1.5. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Yaş Grupları	60
3.1.6. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Okur-Yazarlık.....	61

3.1.7. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Dini Yapı.....	62
3.1.8. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Engelli Nüfusu.....	63
3.1.9. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Konuşulan Çeşitli Anadiller	64
3.1.10. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Meslekler.....	65
3.2. EREĞLİ KAZASININ 1935 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS	
ÖZELLİKLERİ	66
3.2.1. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	67
3.2.2. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari ile Nüfus ve Miktarı	68
3.2.3. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari İle Nüfus Dağılımı	69
3.2.4. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Okur-Yazarlık.....	74
3.2.5. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Engelli Nüfusu.....	77
3.3. EREĞLİ KAZASININ 1940 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS	
ÖZELLİKLERİ	79
3.3.1. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	80
3.3.2. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari İle Nüfus ve Miktarı	80
3.3.3. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari İle Nüfus Dağılımı	81
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	86
4.1. EREĞLİ KAZASININ 1945 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS	
ÖZELLİKLERİ	86
4.1.1. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	86
4.1.2. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Bucak ve Muhtarlık İtibari ile Nüfus Dağılımı	87
4.1.3. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Yaş Grupları	91
4.1.4. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Okur-Yazarlık.....	93
4.1.5. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Meslekler.....	96
4.1.6. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Nüfusun Doğdukları Yerler.....	98
4.1.7. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Konuşulan Çeşitli Anadiller	99
4.1.8. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Ereğli’de Medeni Hale Göre Dağılımı	100
4.1.9. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfusu.....	100
4.1.10. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Dini Yapı	101

4.2. EREĞLİ KAZASININ 1950 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ	102
4.2.1. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Yüzölçümü ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu	103
4.2.2. 1927-1950 Genel Nüfus Sayımlarına Göre Ereğli Şehir Merkezinin Nüfusu	103
4.2.3. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'deki Köy Sayısı, Köy Başına Düşen Nüfus ve Yüzölçümü	104
4.2.4. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Bucak ve Muhtarlık İtibari ile Nüfus Dağılımı	104
4.3. EREĞLİ İLÇESİNİN 1955-1960 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ	108
4.3.1. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	109
4.3.2. 1955 Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus.....	110
4.3.3. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Muhtarlık Sayısı	111
4.3.4. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köyler İtibari İle Nüfus Dağılımı	111
4.4.5. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu.....	118
4.4.6. 1960 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Muhtarlık Sayısı.....	119
4.4.7. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus Dağılımı	120
SONUÇ	127
KAYNAKÇA	132

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Divle Nahiyesi'nin 1833-1845 Tarihleri Arası Hane Ve Nüfusu	36
Tablo 2: 1834-1845 Nüfus Defterlerine Göre Ereğli'nin Köylerinin Erkek Nüfusu.....	37
Tablo 3: 1834-1845 Nüfus Defterlerine Göre Ereğli Merkez Nüfusu.....	39
Tablo 4: 1868 Tarihinde Ereğli Nüfusu.....	41
Tablo 5: 1869 Tarihinde Ereğli'nin Nüfusu	42
Tablo 6: H. 1288/M. 1871 Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli İle Köylerinin Hane ve Nüfusları ...	43
Tablo 7: 1874'de Ereğli'nin Nüfusu.....	44
Tablo 8: 1876'da Ereğli'nin Nüfusu.....	45
Tablo 9: 1879'da Ereğli'nin Nüfusu.....	46
Tablo 10: 1883'de Ereğli'nin Nüfusu.....	48
Tablo 11: 1884'de Ereğli'nin Nüfusu.....	48
Tablo 12: 1886'da Ereğli'nin Nüfusu.....	49
Tablo 13: 1893'e Ereğli'nin Nüfusu.....	52

Tablo 14: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli'nin Nüfusu.....	53
Tablo 15: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli'de Doğum Rakamları	54
Tablo 16: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli'de Ölüm Sayıları	55
Tablo 17: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli'de Okul ve Öğrenci Sayıları	55
Tablo 18: 1330/M. 1914 Tarihli Konya Vilayet Salnamesinde Ereğli'de Doğum ve Ölüm Sayıları...	55
Tablo 19: 1927'de Ereğli'de Nüfusun Cinsiyet İtibarıyla Dağılımı	56
Tablo 20: 1927'de Ereğli'de Nüfus Yoğunluğu	57
Tablo 21: 1927'de Ereğli'de Doğum Yerleri İtibarıyla Nüfus	58
Tablo 22: 1927 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Medeni Hale Göre Dağılımı	60
Tablo 23: 1927 Nüfus Sayımında Ereğli'de Yaş Grupları	61
Tablo 24: 1927 Nüfus Sayımında Ereğli'de Okuryazarlık.....	62
Tablo 25: 1927 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'de Dinler ve Mezhepler	63
Tablo 26: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Engelli Nüfus	64
Tablo 27: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Konuşulan Çeşitli Anadiller.....	64
Tablo 28: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Meslekler.....	65
Tablo 29: 1935 ve 1927 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması.....	67
Tablo 30: 1935 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'de Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibarıyla Ereğli'nin Toplam Nüfusu.....	68
Tablo 31: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Köylerinde Nüfus	69
Tablo 32: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibarıyla Nüfusunun Dağılımı	70
Tablo 33: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Nahiye ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	71
Tablo 34: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	72
Tablo 35: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çayhan Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	73
Tablo 36: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	73
Tablo 37: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Okuryazarlık	75
Tablo 38: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Okuryazarlık	75
Tablo 39: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli'de Okuryazarlık.....	76
Tablo 40: Ereğli'de 1933-1934'de Halk Okuma Odaları ve Kitap Sayısı.....	77
Tablo 41: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfus	77
Tablo 42: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Engelli Nüfus.....	78
Tablo 43: 1927, 1935 ve 1940 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması.....	79
Tablo 44: 1940 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibarıyla Ereğli'nin Toplam Nüfusu.....	80
Tablo 45: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Köylerinde Nüfus	81
Tablo 46: 1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibarıyla Nüfusunun Dağılımı	81
Tablo 47: 1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Nahiye ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı	82
Tablo 48: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	83
Tablo 49: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	84

Tablo 50: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	85
Tablo 51: 1927, 1935, 1940 ve 1945 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması.....	86
Tablo 52: 1945 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu.....	87
Tablo 53: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	87
Tablo 54: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Bucak ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı.....	88
Tablo 55: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Bucağı ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı	89
Tablo 56: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Bucağı ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı	90
Tablo 57: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Bucak ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı.....	91
Tablo 58: 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Kaza Merkezinde Yaş Grupları.....	92
Tablo 59: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Erkek Nüfus Arasında Okuryazarlık ..	94
Tablo 60: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Kadın Nüfus Arasında Okuryazarlık ..	95
Tablo 61: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Toprak Mahsulleriyle İlgili Meslekler	96
Tablo 62: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Sanayi ve Küçük Sanatlarla İlgili Meslekler	97
Tablo 63: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Ticaret ve Diğer Meslekler.....	97
Tablo 64: 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli Merkezdeki Nüfusun Doğdukları Yerler	98
Tablo 65: 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli Merkezinde Ülke Dışında Doğanlar	98
Tablo 66: 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli Merkezdeki Nüfusun Türkiye'de Doğdukları Yerler.....	99
Tablo 67: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Konuşulan Çeşitli Anadiller.....	99
Tablo 68: 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Merkezin Medeni Hale Göre Dağılımı	100
Tablo 69: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfus	101
Tablo 70: 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Dinler ve Mezhepler.....	101
Tablo 71: 1927, 1935, 1940, 1945 ve 1950 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması.....	102
Tablo 72: 1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'nin Şehir ve Köylerinin Yüzölçümü ve Yoğunluk İtibariyle Toplam Nüfusu	103
Tablo 73: Ereğli Şehir Merkezinin 1927-1950 Arası Nüfusu	103
Tablo 74: Ereğli'nin Köy Sayısı, Köylerin Nüfusu ve Yüzölçümleri	104
Tablo 75: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	104
Tablo 76: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Bucak ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	105
Tablo 77: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	106
Tablo 78: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	107
Tablo 79: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Bucak ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	107
Tablo 80: 1927, 1935, 1940, 1945, 1950 ve 1955 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması.....	109

Tablo 81: 1955 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu.....	109
Tablo 82: 1955 Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus	110
Tablo 83: 1950 ve 1955 Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Ereğli'de Köy Sayısı ve Nüfusları.....	111
Tablo 84: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	111
Tablo 85: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Nahiyeye ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	112
Tablo 86: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	114
Tablo 87: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	115
Tablo 88: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	116
Tablo 89: 1927, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955 ve 1960 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması	117
Tablo 90: 1960 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu.....	118
Tablo 91: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus.....	118
Tablo 92: 1960 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu.....	118
Tablo 93: 1960 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Bucak ve Köylerinde Kadın ve Erkek Nüfus	119
Tablo 94: 1955 ve 1960 Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Ereğli'de Köy Sayısı ve Nüfusları.....	119
Tablo 95: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	120
Tablo 96: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Bucak ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	121
Tablo 97: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	123
Tablo 98: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	124
Tablo 99: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı.....	125

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: 1868'de Ereğli Nüfusu.....	41
Grafik 2: 1874'de Ereğli Nüfusu.....	44
Grafik 3: Ereğli Merkezde Müslüman ve Gayrimüslim Nüfus	47
Grafik 4: 1886'da Ereğli'de Erkek ve Kadın Nüfusu.....	50
Grafik 5: 1906'da Ereğli Nüfusu.....	54
Grafik 6: 1906'da Ereğli'de Doğan Erkek ve Kız Çocuk Sayıları	54
Grafik 7: 1906'da Ereğli'de Okul ve Öğrenci Sayısı	55
Grafik 8: 1927 Nüfus Sayımında Ereğli'de Kadın ve Erkek Nüfus	57
Grafik 9: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Ereğli'de Medeni Hale Göre Dağılımı.....	60
Grafik 10: 1927 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'de Okuryazarlık	62

Grafik 11: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	70
Grafik 12: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Okuryazarlık	76
Grafik 13: 1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı.....	82
Grafik 14: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	88
Grafik 15: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	112
Grafik 16: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı	120

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız

C. : Cilt

CHF : Cumhuriyet Halk Fırkası

Çev. : Çeviren

DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

H. : Hicri

Haz. : Hazırlayan

İA: İslam Ansiklopedisi

km² : Kilometrekare

M. : Miladi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

No. : Numara

ö. : Ölümü

s. : Sayfa

S. : Sayı

TCBDİE : Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü

TCBİGD: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü

TCBİGM: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü

TCBİUM: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü

TCBMİMU: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet Merkezi İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK : Türk Dil Kurumu

TTK : Türk Tarih Kurumu

vb. : ve benzeri

yy: Yüzyıl

GİRİŞ

Nüfus, sözlükte “Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı” (TDK, 1998: 1664) olarak tanımlanmaktadır. Türkçeye Arapça “nefs” kelimesinden geçen ve çoğul olarak kullanılan nüfus “nefis, ruh, can, hayat” anlamındadır ve genellikle “bir coğrafyada yaşayan insanları” tanımlar (Bozkurt, 2007: 293). Nüfusun bu tanımını kavramsallaştırdığımızda “belirli bir zamanda ve belirli bir bölgede yaşayan insan sayısı” olarak ifade edebiliriz (Köse, 2010: 1).

Nüfusun ülkeler için önemi XXI. yüzyıla kadar sürede daha çok nicelik olarak ölçülmekteydi. Bir ülkenin uluslararası ilişkilerde gücü nüfusu ile ölçülmekte idi. Nüfusun çok olması demek ordusundaki asker sayısının fazlalığı, tarım, sanayi, ekonomi, ticaret vb. alanlarda ürettiği ürünler, topladığı vergiler ile doğrudan bağlantılı idi. İlk çağlardan başlayarak devletler nüfuslarının sayısını artırmaya ve bu sayede güçlerini fazlalaştırmaya çalışmışlardı.

Yukarıda değindiğimiz gibi nüfusun çok olması birçok alanda ülkeyi ileri bir seviyeye çıkarmakta idi. Özellikle askerlik alanında ordunun gücü asker sayısı ile ölçülmekteydi. İlk çağlardan itibaren devletler hem asker sayısının fazla olması için hem de daha çok vergi toplamak için nüfuslarının sayısını artırmaya çalışmışlardı. XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren genel itibarıyla nüfusun nicelik olarak önemi devam etmekle birlikte nitelik olarak nüfus sayısının fazlalığı yerine üretime, istihdama ve ülkeye kattığı değere verilen önem ön plana çıkmaya başladı. Bu açıdan ülkeler artık sadece nüfusun sayıca çok olmasına değil nitelik olarak artış göstermesine odaklanmaktadır.

NÜFUS SAYIMLARININ TARİHÇESİ

Nüfus sayımlarının dünya tarihinde çok eski bir yeri bulunmaktadır. İlk nüfus sayımlarından günümüze kadar birçok değişim gösteren nüfus sayımlarının öncelikli amacı asker ve vergi toplamak esası üzerine kurulmuştur.

DÜNYADA NÜFUS SAYIMLARI

İnsanlık tarihi Neolitik Çağ ile beraber tarım toplumuna dönüştü. Tarihte “Tarım Devrimi” olarak adlandırılan bu dönüşümle birlikte kent devletleri ortaya çıktı. Kentlerin ve devletlerin ortaya çıkması ile birlikte ortaya çıkan nüfus artması ve kentlerin korunması meseleleri devletleri birtakım çözümlere yöneltti. Nüfusun artması ve devletin giderlerinin de artmaya başlaması vergi toplama sorununu ortaya çıkardı. Aynı zamanda kentin ve devletin

korunması asker ihtiyacını artırdı. Vergi ve askerlik meselesi devletleri nüfus sayımı yapmaya ve ihtiyaçları ile eldeki kaynakları değerlendirme sürecine yöneltti. Böylece Mısırlılardan başlayarak Yahudilerin ve Romalıların idari, askeri ve mali amaçlarla nüfus sayımlarında bulduklarını göstermektedir (Yüceuluğ, 1947: 5).

Nüfus sayımının Latince karşılığı “census” kelimesi günümüzde de batı dünyasında halen kullanılmaktadır (Dündar, 2000: 13). İlk nüfus sayımı ile ilgili bilgilere Tevrat'ta yer almaktadır. İsrailoğulları Mısır'dan çıktıktan sonra Sina Çölü'nde Hz. Musa tarafından sayılmıştır (Dündar, 2000: 13):

“Rabb'in buyruğu uyarınca ikinci ayın birinci günü bütün halkı topladılar. Yirmi ve daha yukarı yaştakileri boylarına, ailelerine göre birer birer sayıp adlarını yazdılar. Böylece Musa Sina Çölü'nde halkın sayımını yaptı (Kutsal Kitap, 2002: 161).”

Mısırlıların İkinci Hanedan döneminde iki yılda bir, Yedinci Hanedan döneminde her yıl mali amaçlarla nüfus sayımı yapmışlardı. Nüfus sayımları, Firavunun sayım memurları tarafından yapılmaktaydı. Sayım günü tespit edildiği zamanda her aile reisi, ailesini oluşturan üyelerin ve esirlerinin sayısını sayım memurlarına bildirmek zorunda idi. Sayım memurları her aile reisini, bir sıra numarası vererek sayım listelerine kaydederdi. Firavunun emri altındaki memurlar bu listelere göre başta vergi olmak üzere askeri ve idari sorumlulukları halk arasında dağıtırdı (Yüceuluğ, 1947: 6).

Mısır'daki sayımlar Roma hâkimiyeti altında da devam etti. İmparator Augustus döneminde her 14 yılda bir yapılan nüfus sayımı kanunlaştı. Bu sayımlar sayesinde vergi veren mükellefler listesi hazırlanmakta idi. İki sayım arasındaki zaman süresince vergi mükelleflerinin sayısını belirlemek için Nüfus Dairesi kuruldu. Bu dairenin görevi doğum ve ölüm sayıları ile ülke dışına çıkanların listelerini hazırlamaktı (Yüceuluğ, 1947: 6).

Yunan kent devletlerinde, Mısır'da olduğu gibi belirli aralıklarla yapılan düzenli nüfus sayımları bilinmemekteydi. Atina kent devletinde din adamları sadece doğumları kayıt ediyorlardı. M.Ö 337'de Atina vatandaşları ile vatandaşlık hakkına sahip olmayanların sayısını tespit etmek ve babadan kalan miras arazileri belirlemek için bir sayım yapıldı. Atina'da MÖ 313 tarihinde reşit olan erkelerin sayımı yapıldı. Atina kent devletindeki sayım uygulamaları daha sonra diğer Yunan kent devletleri tarafından da benimsenerek uygulandı (Yüceuluğ, 1947: 6).

Roma İmparatorluğu'nda MÖ 443 tarihinde ilk sayım yapıldı. Bu sayımda hem Roma vatandaşları hem de onların mal ve mülklerinin miktarı tespit edildi. Roma'daki bu ilk sayımdan sonra nüfus ve mal sayımı için bir teşkilat kuruldu. İlk sayımdan sonraki süreçte çeşitli aralıklarla yapılan sayımlar, MÖ üçüncü yüzyılın sonlarına doğru her beş yılda bir yapılmasına karar verildi. Sayımlar bütün Roma vatandaşlarının cinsiyet, yaş ve malları itibarıyla genel olarak yapılmaktaydı (Yüceuluğ, 1947: 6-7).

Roma İmparatorluğu'ndaki sayımda ailenin üyelerini ve mallarını beyan zorunluluğu aile reisine aitti. Dullar ve yetimler hakkındaki bilgiler bu kişilerin vasileri veya babaları tarafından yapılırdı. Bu beyanlar Roma'da bulunan Censore bizzat yapılması zorunluluktuktu. Bunun yanında özel komisyonlar askerlik görevlerinden dolayı sayım sırasında yerinde bulunmayan yurttaşların beyanlarını toplamakla görevlendirilmişlerdi. Roma İmparatorluğu'nun genişlemesi sonrasında ise şahsi beyanlar üzerine nüfus sayımı yapılması zorlaşmıştı. İmparator Cesare zamanında nüfus sayımlarının hem Roma'da hem de diğer şehirlerde aynı günde belediyeler eliyle her beş yılda bir yapılmasına karar verildi. Bunun sonucu olarak beş yılda bir yapılan nüfus sayımları sonuçları başken Roma'da toplanarak tablolar haline getirilirdi. Bu nüfus sayımlarında nüfusun cinsiyet, yaş ve servet durumları tespit edilirdi (Yüceuluğ, 1947: 7).

Roma İmparatorluğu'nda Cumhuriyet devrinde yapılan son sayım MÖ 69-70 yıllarında yapıldı. İmparator Augustus zamanında üç sayım yapıldı. İmparatorluk döneminde MS 42 ve 72 yıllarında nüfus sayımları yapıldı (Yüceuluğ, 1947: 7).

Orta Çağ'da Avrupa'da nüfus sayımları düzensiz ve farklı aralıklarla yapılmakta idi. Buradaki amaç nüfus miktarını tespit etmektir. Ancak yapılan nüfus sayımları daha çok tahmini bir istatistiki metotla yapılmakta idi (Yüceuluğ, 1947: 7).

Dünyada modern usullerle ilk sayımlar İsveç'te 1687'de çıkarılan kanuna göre 1749'da yapıldı. Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk sayım 1790 tarihinde yapıldı. Amerika'daki sayımların her on yılda bir yapılması kanunlaştı. İlk sayımda nüfus hürler ve köleler olarak ayrılmış bir sonraki sayımda beyazlar ve beyaz olmayanlar belirlenmişti. Daha sonraki sayımlarda beyazlar cinsiyetlerine göre sayılmış, ardından da erkekler 16 yaşından küçük ve büyük olmak üzere sayılmıştı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bu gelişmelere bakıldığında nüfus sayımının aşama aşama ilerlediği görülmektedir (Yüceuluğ, 1947: 8).

Adolphe Quetelet, olasılık matematiğini toplumsal olgulara uygulamış ve istatistiğin sosyal bilimlerdeki önemini göstermiştir (Marshall, 2005: 611). 1847 tarihinde Belçika’da A. Quetelet’in geliştirdiği istatistiki veriler ölçüt alınarak hazırlanan aile bültenleri kullanılarak yapılan sayım ilk bilimsel sayım kabul edilmektedir. Belçika’nın ardından Almanya, Avusturya, Macaristan, İngiltere ve İsviçre devletleri de bilimsel metotlarla nüfus sayımları yaptılar. Roma’da 1853 ve 1861 tarihlerinde Belçika’daki gibi aile bültenleri kullanılarak nüfus sayımları yapıldı. 1861’de İtalya Devleti kurulduktan sonra 1871, 1881, 1891 ve 1901’de onar yıllık aralar ile nüfus sayımları yapıldı. Almanya’da ilk sayım 1871’de, Fransa’da ise 1801 tarihinde yapılmıştır. Devletlerin çoğunluğu nüfus sayımlarını her 5 veya 10 yılda bir yapmaktadır (Yüceuluğ, 1947: 8).

OSMANLI DEVLETİ’NDE NÜFUS SAYIMLARI

Osmanlı Devleti’nde sadece nüfusu tespit etmek amacıyla yapılan bir sayım XIX. yüzyıla kadar yapılmamıştı. XIX. yüzyıla kadar yapılan sayımlar genel anlamda nüfusun toprakla ilişkisi ve vergi toplamak için yapılmaktaydı (Yüceuluğ, 1947: 8). Osmanlı Devleti fethedilen topraklarda ve her saltanat değişiminde ortalama her otuz yılda bir tahrir yapılırdı. Fethedilen bölgenin toprak ve nüfus tahrir edilerek ihtiyaca göre Anadolu’dan buralara nüfus aktarılırdı. Yapılan tahrirlerde her hanenin reisi ve bekâr erkek çocukları kaydedilirdi (Dündar, 2000: 15).

Kemankeş Kara Mustafa Paşa’nın sadrazamlığı döneminde (1638-1643) Sultan İbrahim’e sunduğu bir lâyhada sayım hakkında şunları söylemektedir: “Benim padişahım, Muharrir-i memleket, yazıcı demektir. Gayet lâzımdır. Otuz yılda bir kerre tahrir-i memleket kanundur. Amma gayet Müslüman ve dindar âdemler tayin olunup cümle mahrusa bir uğruna tahrir lâzımdır” (Unat, 1942: 462; Yüceuluğ, 1947: 10; Karal, 1997: 6).

Defterdar Sarı Mehmed Paşa’nın (ö. 1717) yazdığı “Nesâyihu’l-vüzerâ ve’l-ümerâ” adlı eserinde “Reâyâ’nın defteri de yüce divan defterhanesinde saklanıp otuz senede bir yazımı yapıp ölü ve hastaları çıkartılmak ve defter dışı olan da yeniden deftere yazılmak gerekir” sözleriyle sayımın her otuz yılda yapılmasının kanun olduğunu belirtir (Defterdar Sarı Mehmet Paşa, 1969: 76; Karal, 1997: 6; Yüceuluğ, 1947: 10).

II. Mahmut dönemine gelinceye kadar Osmanlı Devleti’nde tahrir veya sayım dediğimiz hadise insan sayımı yerine toprağın ve hanenin sayılması idi. Kaynaklarda en son tahririn XVII. yüzyılın başlarında yapıldığına dair bilgiler bulunmaktadır. Bu tarihten sonra sayım işi kesintiye uğramıştı (Karal, 1997: 7).

II. Mahmut döneminde ilk nüfus sayımı teşebbüsü Yeniçeri Ocağının kaldırılması ile Rusya ile yapılan savaş arasında 1826-1828 tarihleri arasında olmuştur. Tarih-i Lütfi'de bu durum şu şekilde anlatılmaktadır: “Vak’a-i hayriyyeden sonra Devlet-i Aliyyenin ekser usul ve adat ve nizam-ı kadimesi değişüp zevabıt-ı mülkiyyenin esası olan tahrir-i nüfus kaziyyesi mukaddemce merkezi saltanatda icra olunmuş ise de gavail-i harbiyyenin teakubu mani-i tamimi olmuştur” (Lütfi, 1292: 143; Karal, 1997: 8; Karpat, 2010: 62-63).

II. Mahmut yapılacak yeniliklere karşı devamlı bir direnç gösteren Yeniçeri Ocağını 1826'da kaldırdıktan sonra önünde herhangi bir engel olmaksızın ıslahat girişimlerine başladı. Bunların başında yeni bir ordunun kurulması ve vergi meselesi gelmekteydi. Bu sebeple ülkede yaşayan nüfusun tespit edilmesi gerekmektedir. Bunun için 1831 tarihinde Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı gerçekleştirildi. 1831'deki ilk nüfus sayımının gerekçeleri ise şu şekilde sıralanmıştır:

“1-Bir müddetten beri yapılan harpler dolayısıyla halk çok masraf yapmış ve pekçok gereçler karşısında kalmıştır.

2-Mevcut kanun ve hükümlere aykırı hareket neticesi olarak bazı yerlerde, fakir ve zengin İslam ve Hristiyan tebaanın devlete verdikleri verginin temelleri sarsılmış bulunmaktadır. Bundan ötürü borçlu olduğu verginin ancak yarısını veya üçte birini veren kimseler olduğu gibi himaye ve iltimas görerek hiç vermeyenler de vardır.

3-Anadolu'nun bazı yerlerinde önceki tahrirlerde köprü, han tamiri, derbent muhafızlığı karşılığı olarak bazı karyeler halkı vergiden affedilmişti. Fakat zamanla köprü ve hanlar yıkılıp binadan eser kalmadığı ve derbentcilik lafzı ise hemen lafzı murat hükmünde kaldığı halde hala o karyeler halkı vergi vermemekte ve hisseleri olan vergi miktarı diğer karyelere yükletilmektedir.

4-Yukarıda işaret edilen maddelerdeki haksızlıkları ortadan kaldırmak için Devlet bazı tedbirlere her ne kadar evvelce müracaat etmişse de harpler dolayısıyla durumu düzeltmeğe muvaffak olamamıştır.

5-Fakat artık harpler bitmiştir. Dolayısıyla herkesin devlete karşı olan borcunu gerçek sınırları dâhilinde göstermek zamanı gelmiştir. Bunun için de bir nüfus sayımı ile işe girişmek lazımdır” (Karal, 1997: 10).

1831 yılına gelindiğinde hazırlıklar tamamlandıktan sonra Rumeli ve Anadolu sancakları ile kasabalarında nüfus sayımı yapılmıştır. Fakat bu sayımda sadece erkek nüfusunun miktarı tespit olunmuştur (Yüceuluğ, 1947: 11). Bu sayımın yapılma gerekçeleri Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonra yeni bir ordu kurulması, yeni vergi kaynaklarının bulunması ve askerlik çağındaki erkek nüfusun bilinmesi hedeflenmişti. 1831 nüfus sayımı din temelli olup, Osmanlı Devleti'nde toprak yazımı amacı taşımayan ilk nüfus sayımı olmuştur (Eryılmaz, 1988: 70).

1844 tarihinde askere almada kur'a usulü getirilmiş ve bunun içinde yeni bir nüfus sayımına karar verilmişti. Fakat 1844 sayımına birkaç şehirde başlanmış ancak sayım tamamlanamamıştır (Yüceuluğ, 1947: 11; Dündar, 2000: 16). 1844 nüfus sayımının amaçlarından biri asker alma sistemini değiştirmek ve orduyu yeniden düzenlemektir. Ancak halkın yeni vergilerin konulacağı endişesi sebebiyle vilayetlerin çoğunda nüfus az gösterilmiştir. Osmanlı Devleti 1844 sayımının sonuçlarının sağlıklı olmaması sebebiyle sonuçları yayınlamamıştır. Fransız diplomat Ubcini, 1844 sayımlarını eserinde neşretmiştir. 1844 nüfus sayımının 1831'de yapılan sayımdan ayıran özellikler ise bütün Osmanlı üleşini kapsamı ve kadınların da sayıma dâhil edilmesidir (Eryılmaz, 1988: 71; Ubcini, ty: 46-51).

1854 yılında, temettü vergisinin konulması üzerine, emlak ile beraber nüfusun da sayılması gerekliliği hazırlanan nizamnameye konulmuş ise de bu sayımda başarılı bir şekilde bitirilememiştir. 1856 tarihinde sadece Anadolu ve Suriye'yi kapsayan bir sayım yapılmıştır (Yüceuluğ, 1947: 11; Dündar, 2000: 17).

1870 yılında, nüfus sayımı yapılması için Sultan Abdülaziz tarafından bir irade-i seniyye yayınlanmış ise de bu sıralarda memleketin içinde bulunduğu iç ve dış karışıklıklar sebebiyle herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Osmanlı Devleti iç ve dış karışıklıkları bitirdikten sonra askeri teşkilatta yapılan düzenlemeler sistemli bir nüfus sayımının gerekliliğini ortaya çıkarmıştı. Nüfus sayımı konusunda ilgili daireler arasında yapılan görüşmeler Şurayı Devlet'e (Danıştay) gönderilmiş Şûrayı Devlet tarafından düzenlenen mazbatada, nüfus istatistiğinin öneminden ve gerekliliğinden. 1874 yılında sadece Tuna Vilayeti'ni kapsayan bir nüfus sayımı yapılmıştır. 1878 yılında yeni nüfus sayımına başlanmış ise de bu sayımda Trablus-ı Garp ve Arabistan gibi bazı yerlerin nüfusları sayılmayıp tahmin edilmiş sayım bir günde tamamlanmayıp aylarca sürmüştür. İstanbul'un sayımı altı ay sürmüştür (Yüceuluğ, 1947: 11-12; Dündar, 2000: 17).

Osmanlı Devleti, 24 Mart 1838 tarihinde kurulmuş olan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye, 6 Mart 1868'de görev ve yetkilerini Şûrâ-yı Devlet ve Divân-ı Ahkâm-ı Adliyye

olarak iki yeni meclise devretti (Akyıldız, 2003: 250-251). 1868 tarihinde çalışmalarına başlayan Şûrâ-yı Devlet'e nüfus ile ilgili kanun ve nizamname hazırlama yetkisi verildi. Bunun üzerine Şûrâ-yı Devlet 1874'te hazırladığı üç nizamname ile nüfus sayım usulünü, nüfusa yeni kayıt sistemini ve nüfus memurlarının görev ve yetkilerini belirledi (Küçük, 1993, 410; Akbayar, 1985: 1240).

Şûrâ-yı Devlet'in 1874'te hazırladığı nüfus nizamnamesi Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durum sebebiyle (Hersek ve Bulgaristan isyanları, İstanbul Konferansı, 93 Harbi, Ayastefanos ve Berlin Antlaşmaları) ancak 4 Eylül 1881'de yürürlüğe girdi. Bundan sonra Sicil-i Nüfus Nizamnamesi gereğince 1881-1882 yıllarında yeni sayım ve kayıt çalışmalarına başlandı. Devletin içinde bulunduğu şartlar sebebiyle nüfus sayım ve yazım çalışmaları pek çok vilayette 1886-1887 yıllarına kadar tamamlanamadı. Devletin başkenti İstanbul'da bile nüfus sayım ve yazım işleri 1885 tarihinde ancak tamamlanabildi. 1893 tarihinde sonuçları yayınlanabilen bu nüfus sayımı, Osmanlı Devleti'nin nüfusu ile ilgili 1831'den beri yapılan nüfus sayımları içerisinde güvenilir rakamları vermektedir. (Karpat, 2010: 108-109; Çimen, 2012: 197).

Osmanlı Devleti'nde son nüfus sayımı 1906 yılında yapıldı. 12 Temmuz 1902 tarihli Nüfus Nizamnamesine göre yapılan 1906 nüfus sayımında yapılacaklar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştı. Bu sayımın yapılma gerekçesi olarak bir önceki sayımın eksik olduğundan mesela Irak ve Arap Yarımadasının nüfusunun iki ile üç milyon insanın sayılmadığı için kayıt dışı kaldığından bahseden 1903 tarihi bildiri ile belirtilmişti. Bu kadar büyük bir nüfusun sayılmaması devleti hem mali açıdan zarara uğratmaktaydı hem de bölgede Müslüman nüfusu eksik göstererek demografik olarak sıkıntıya sokmaktaydı. 1906 nüfus sayımının yapılmasının siyasal gerekçesi ise Balkanlarda ortaya çıkmış bulunan milliyetçilik hareketleri sonucu Bulgarlar, Rumlar, Sırp'ların özellikle Makedonya ve çevresinde nüfus olarak kendilerinin çoğunlukta olduklarını iddia ederek bu bölgede hak iddia etmeleri ve Osmanlı Devleti'nin de bu iddiaları geçersiz kılmak ve bölgedeki ayrılıkçı hareketleri etkisizleştirmek isteği idi (Karpat, 2010: 110-111; Dündar, 2000: 17).

Osmanlı Devleti, II. Meşrutiyet Devrinde nüfus işlerine olan ilgisini Uluslararası İstatistik Kongresi'ne katılarak göstermişti. Bu kongrede alınan kararlar arasında nüfus sayımlarında sorulması gereken soruları sorma konusunda tereddüt etmemişti. Ancak ülkenin sırasıyla Balkan Savaşları, Tarblusgarp Savaşı ve I. Dünya Savaşı'na girmesi nüfus sayım işine gereken önemi vermesini engellemişti. Türkiye Cumhuriyeti'nde 1927'de yapılan genel

nüfus sayımına kadar Osmanlı Devleti'nde bir nüfus sayımı yapılamamıştır. Bunun yerine nüfus müdürlükleri tarafından “nüfus yazımı” işlemi devam etmiştir (Dündar, 2000: 18-19).

CUMHURİYET DÖNEMİNDE NÜFUS SAYIMLARI

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra öncelikli işlerden bir tanesi ülke nüfusunun sayılması ve bir istatistiğinin çıkarılması idi. Böylece hedeflenen “muasır medeniyetler seviyesine” çıkmak için gerekli olan eksiklikler belirlenecek ve planlanan çalışmalar yapılacaktı. Mustafa Kemal 1 Mart 1923'te TBMM'nin dördüncü toplanma yılı açılışında yaptığı konuşmada nüfus sayımının önemi hakkında şunları söylemektedir:

“Gerek Harbi Umumide gerek Mücadele-i Milliye hengâmında hudud-u milliye üzerinde bulunan ahali beliyeye-i muhaceretle musap oldukları gibi düşmanların işgali altına girmek felâketine duçar olan aksam-ı memalikimizdeki kuyudat-ı nüfusiye kâmilen mahvedilmiş olduğundan gerek nüfus-u umumiyenin tetkik ve tesbiti ve gerek sicillât-ı nüfusiyenin yeniden vücuda getirilmesi için bir tahrir-i umumi icrasına ihtiyac-ı mübrem vardır.

Efendiler, nüfus meselesi bir memleketin en mühim mesail-i hayatiyesindedir. İdarî, askerî, malî ve iktisadi mesailde memleket nüfusunun miktar-ı sahihini bilmek ne kadar elzem ise her sene yapılacak ihşaiyat ile nüfusun tezayüt ve tenakus miktarı anlaşılmadan esbabı tezayüdün idamesi ve esbabı tenakusun izalesi için tedabir ittihaz etmek kabil olamayacağı derkârdır. Binaenaleyh yeniden tahrir-i nüfus icrasına pek âcil ve mübrem bir lüzum muhakkaktır.” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1997: 305).

Mustafa Kemal Paşa'nın 1927 Teşrinievvel'de CHF kongresinde kabul edilen program beyannamelerinde de nüfus meselesi hakkında görüşlerini açıklamıştır:

“Fırkamız nüfus işlerini başlıca mesailden addeder. Pek uzun seneler mütemadi ve muntazam mesaiye ihtiyaç gösteren Nüfus mes'elesi iktisadî, fennî, içtimaî ve siyasî nokta-i nazardan mürekkep ve münkasim olduğu bütün cephelerile mütalâa olunmak ve yekdiğerini ikmal edecek müselsel tedabiri mütemadiyen mevki-i tatbika koymak kararındayız. Mükemmel ve doğru tahrir-i nüfuslara istinat etmek lazım gelir. Nüfus politikası fırkamızın en mühim bir faaliyet sahası olacaktır.” (Tunçay, 1999: 413).

26 Şubat 1926 tarih ve 3517 sayılı “Merkezi İstatistik Dairesi Hakkındaki Talimatnamenin Meriyetine Vaz'ına Dair Kararname” ile Merkezi İstatistik Daire Başkanlığına bağlı olarak İstatistik Umum Müdürlüğü kurulmuştur. İstatistik Umum

Müdürlüğü'nün başına istatistik konusunda uzman olan Belçikalı Camille Jacquart getirilmiştir (Öztürk, 2018: 583). Bu müdürlük 1904'te yapılan ve bir daha yenilenmeyen nüfus kütüklerinin yenilenmesi için "*Nüfus Sicillatı mevcut bulunan mahallerde Nüfus kütüklerinin tecdidi hakkında talimatname*" adlı 52 maddelik bir talimatname hazırlamıştır. Fakat İstatistik Umum Müdürlüğü ve Jakar, bunun yerine genel nüfus sayımını tercih etmesi sonucu talimatname iptal edilmiştir. 2 Haziran 1926 tarihli "*Umumi Tahriri Nüfus İcrası Hakkında Kanun*" ile Türkiye Cumhuriyetinin ilk nüfus sayımı hazırlıkları başlamıştır. 10 Nisan 1927 tarihinde, binalara numara ve sokaklara isim verilmesi hakkında 1003 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanun ile belediyeler sokaklara isim ve binalara numara konmasında sorumlu tutulmuşlardır. Belediyelerin olmadığı yerlerdeyse bu işi muhtar ve ihtiyar heyetlerinin yapması karar bağlanmış ve binalara numara konması zorunlu tutulmuş, sokaklara isim verilmesi mecburiyet dışı bırakılmıştır. Yapılan bu işlerin vali, kaymakam ve nahiye müdürleri tarafından daimi kontrol altında tutulması kararlaştırılmıştır (Çakmak, 2007: 114-115).

PROBLEM DURUMU

Konya iline bağlı bir ilçe olan Ereğli, Konya ovasının güneydoğu kenarında Orta Toroslar adı verilen dağ sıralarının kuzeybatıya bakan etekleri önünde kurulmuştur. Ereğli'nin tarihi uzun bir geçmişe kadar gitmektedir. Ereğli'nin, insanoğlunun tarım toplumuna dönüştüğü ve yerleşik hayata geçtiği Neolitik ağa kadar geriye gittiği, günümüze ulaşabilen eserlerle kanıtlanmaktadır. Ereğli'nin Zengen kasabasında bulunan ve 2,5 milyon yıl öncesine tarihlenen mamut fosili bu zamanı daha da geriye götürmektedir.

İlk ağlardan itibaren yerleşim yeri olarak önemli bir konum tutmuştur olan Ereğli, sırasıyla Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Büyük İskender ve Helenistik Dönem, Galatlar, Bergama Krallığı, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Selçuklular, Karamanoğulları, Osmanlıların hâkimiyeti altında yaşımuştur. Ereğli askeri ve ticari yolların kesiştiği bir gzerghta olması sebebiyle yukarıda adını saydığımız devletlerin kontrolü ve ilgisine sahip olmuştur.

Tarih boyunca siyasi olarak inişli çıkışlı bir süreç yaşıyan Ereğli, ekonomik ve sosyal ve kültürel bakımlardan bu durumun sonuçlarını da yaşımuştur. Ereğli nüfusundaki dalgalanmalar tarih boyunca geçirdiği siyasi değişimler ve bölgenin içinde bulunduğu şartlara göre değişim göstererek artış ve azalışlara maruz kalmıştır. Osmanlının son dönemlerinde Bağdat Demiryolunun açılması ile birlikte tekrar canlanmaya başıyan Ereğli, Cumhuriyet döneminde istikrarlı bir şekilde canlılığını devam ettirmiştir.

Ereğli'nin nüfusunun arttığının yapılan nüfus sayımları ile gösterilmesi ve bu artışta bölgenin ekonomik, ticari ve kültürel etkenlerin rolünün olup olmadığı tezimizin problem durumunu göstermektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Geçmişten günümüze değin bütün devletler, çeşitli amaçlar ve hedefler için farklı yöntemler kullanarak nüfus sayımları gerçekleştirmiştir. Genellikle Osmanlı Devleti gibi büyük devletler halkın arasında asker yapılacak ve vergi ödeyecek bireyleri belirlemek amacıyla nüfus sayımları yapmıştır. Uzun dönemlerden beri bu amaçlar doğrultusunda nüfus sayımları gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta ilkel yöntemlerle yapılan nüfus sayımları, günümüze kadar olan süreçte bilimsel yöntemlerle, günümüzde ise elektronik ortamlarda yapılmaktadır. Dünyada bilimsel yöntemlerle yapılan ilk nüfus sayımları 20. Yüzyılda Avrupa'nın farklı ülkelerinde yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nde dönem dönem farklı amaçlarla sayımlar yapılsa da bu sayımlarda bilimsel yöntemler kullanılmamıştır. Osmanlı Devleti'nden sonra kurulan Türkiye Cumhuriyetinde ise, 1927 yılında ilk kez modern biçimde bir nüfus sayımı yapılmıştır. Bu nüfus sayımına göre, 1927 yılına ait nüfus verileri, sosyal, ekonomik ve toplumsal yapıyı meydana çıkarmasından dolayı çok önemli bir sayımdır.

İstiklal Savaşından sonra nüfus problemi, Türkiye Cumhuriyeti'nin en büyük sorunlarından biri olmuştur. Ülkenin geniş topraklara sahip olmasına rağmen, siyasi, sosyal, ekonomik, askeri ve toplumun diğer tüm kurumlarına ilişkin yapılacak olan yatırımlara istihdam sağlayacak olan insan nüfusu büyük ölçüde azalmıştır. Bu sorunun çözümünde uygulanacak politika ise, kısa bir süre içerisinde ülke nüfusunu arttıracak yollar izlemektir. 1920'lerden günümüze kadar ülke nüfusunu artırmak için çeşitli politikalar izlenmiştir.

Osmanlı Devleti'nin son yılları ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilk yıllar demografik açıdan karşılaştırılacak olursa büyük değişimlerin yaşandığı görülmektedir. Ereğli Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında nüfus özellikleri açısından önemli değişikliklere maruz kalmış bir şehirdir. Ereğli'nin nüfus ve demografik yapısının ele alındığı bu çalışmada Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen nüfus sayımlarına göre Ereğli'nin tespit edilen nüfus yapısı irdelenmiştir. Bu çalışmada Ereğli nüfusunun yoğunluğu, medeni halleri, doğum yerleri, mesleki okuryazarlık oranı ve idari açıdan dağılımı gibi konular tablo, harita ve grafiklerle destekleyerek değerlendirmek amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ereğli kelimesi, Antikçağ'da Akdeniz memleketlerinde Herakles'e izafetle Herakleia denilen şehir ve kasaba adlarının Türkçeleşmiş şeklidir. Bugün Türkiye'de bu adı taşıyan birkaç önemli yerleşme yeri mevcuttur. Bunlar birbirlerinden ayırt edilmek için Karadeniz Ereğlisi, Konya Ereğlisi, Marmara Ereğlisi, Karamürsel Ereğlisi, Şarköy Ereğlisi (bu sonuncusu sonradan daha fazla değişikliğe uğrayarak Eriklice şekline dönüşmüştür) gibi buldukları bölgenin veya yörenin ismiyle birlikte adlandırılmışlardır. Bazıları ilçe merkezi durumunda olan bu Ereğliler içinde bugün en önemlileri Karadeniz, Konya ve Marmara Ereğlileridir.

Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinden biri olan Ereğli'nin tarihi, Neolitik Çağa kadar uzanır. Antik dönemlerde ise şehrin adı "Heracleia Kybistra" olarak geçer. Milattan önce Kybistra olarak geçen şehrin tarihi Hititler ile başlar. Ereğli şehrinin ismi Bizans İmparatoru Heraklius'tan gelmektedir. Heraklius o dönemde sıklaşan Arap akınlarını durdurabilmek için eski bir yerleşim yeri olan Ereğli'yi düzenlemiş ve bir kale yaptırmıştır. Tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış, Selçuklu döneminde ise haçlı orduları tarafından tahrip edilmiştir. Osmanlı Devleti'ni en çok uğraştıran beylik olan Karamanoğlu Beyliği ile arasında geçen birçok savaşa şahitlik yapmıştır. Osmanlı padişahlarının doğu seferlerinde konaklama yeri olmuş, Ereğli'de bulunan Akhüyük köyünde Şehzade Mustafa olayı yaşanmıştır.

Ereğli, İç Anadolu yaylasının Konya ovası ile güneye doğru uzanan ve Toroslarda son bulan düzlüğe kurulmuştur. Toros dağları şehrin 20 km güneyinde başlamaktadır. İlçenin kuzeyinde ise 3.268 metre yükseklikte olan ve sönmüş bir volkan olan Hasan dağı, kuzeybatısında Karacadağ bulunmaktadır. İlçenin en önemli akarsuyu Bolkar Dağlarında çıkan ve çıktığı köyün adını alan İvriz Çayı'dır.

Ereğli, Lykonía, Kilikya ve Kapadokya üçgeninde yer alması ve yerleşim yerlerinin kesişme noktası olması, önemli yol güzergâhlarının durak noktası olması sebebi ile her dönemde kültürel ve sosyal açıdan gelişmiş bir şehirdir.

Nüfusun tanımını yapacak olursak, belirli bir zamanda ve sınırları belirli bir alanda yaşayan insan sayısıdır. Ülkelerin üretim ve askeri gücünü tespit edebilmelerine nüfus sayımı ile ulaşılabilir.

Nüfus sayımları insanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren her zaman önem taşımıştır. Bir topluluk ya da ülkede kaç kişinin yaşadığı, bu insanların yaşları ve cinsiyetleri

gibi özellikler, devlet açısından gerekli bilgilerdir. Bu nedenle belirli dönemlerde ihtiyaç doğrultusunda nüfus sayımları yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyetinin ilk nüfus sayımı 28 Ekim 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımdan sonra ortaya çıkan sonuca göre ülke nüfusu 13 milyon 648 bin iki yüz yetmiş olarak belirlenmiştir. Türk tarihinde yapılan ilk nüfus sayımı ise Sultan II.Mahmut tarafından 1831 tarihinde yaptırılmıştır. Bu nüfus sayımında ise sadece Müslüman erkekler sayıma tabi tutulmuştur. Bu sayımın amacı ise asker ve vergi ödeyebileceklerin tespitinin yapılmasıydı. 1935'ten itibaren ise her 5 yılda bir düzenli olarak nüfus sayımları 1990 yılına kadar yapılmıştır. Bu çalışma Ereğli nüfusuna ilişkin ilk çalışma olduğu için önem arz etmektedir.

Çalışmada 1927-1960 tarihleri arasında yapılan genel nüfus sayımları temel alınmıştır. 1927 tarihinden başlayarak Türkiye genelinde yapılan ve 1935 yılından itibaren her beş yılda bir tekrarlanan nüfus sayımları ile ülkenin nüfus artışı yanında ekonomik, kültürel ve sosyal açılardan hangi durumda olduğu ve gelecek için yapılması gerekenler ile ihtiyaçlar ortaya konulmuştur.

Nüfus sayımları aynı zamanda ülkenin istatistiki verilerini de sağlayan temel bilgi kaynaklarından biridir. Ülkenin nüfus sayısı, kadın erkek oranı okuma yazma oranları, meslekler, kültürel farklılıklar gibi istatistiki veriler şehirlerin ve kasabaların demografik yapısı ve gelişimleri hakkında bize bilgiler vermektedir.

Ereğli hakkında İbrahim Hakkı Konyalı'nın yazdığı “Âbideleri ve Kitâbeleri ile Konya Ereğli'si Tarihi” en geniş ve teferruatlı temel kaynak kitaptır. Ereğli hakkında yerel tarihçiler ve yüksek lisans tezleri ile doktora tezleri de yapılmıştır. Fakat sadece Ereğli'nin nüfusu hakkında bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmamızda 1927-1960 genel nüfus sayımları ile Ereğli'nin nüfusu, demografik yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel durumu serimlenmeye çalışılacaktır. Bu çalışma ile nüfus sayımları, kitaplar, tezler ve makaleler ile bilimsel araştırma teknik ve yöntemleri kent tarihine bir katkı ve Ereğli'nin cumhuriyet dönemindeki gelişmesine bir katkı yapılmaktadır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın başlığındaki ifadeden de anlaşılacağı üzere Cumhuriyet döneminde 1927 ile 1960 arasındaki 33 yıllık bir sürece odaklanan alışma Ereğli'nin yakın tarihine odaklanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte yeni devletin Mustafa Kemal Atatürk'ün “muasır medeniyet seviyesine” yükselme hedefi doğrultusunda çalışmalar da başlamıştı.

Bu alışmalar arasında ülkenin içinde bulunduğu durumu ortaya koymak için genel nüfus sayımları yapılması ve çıkan sonuçlar çerçevesinde birtakım tedbirlerin alınması idi. Bu sebeple 1927'den başlayarak nüfus sayımları yapılarak istatistik veriler çıkarıldı. Çalışmamızda 1927-1960 tarihleri arasında yapılan ve Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı nüfus sayım defterleri esas alınmıştır. Bu sebeple araştırmanın sınırlılıkları 1927-1960 yılları arası genel nüfus sayımları sonuçları çerçevesindedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

EREĞLİ’NİN KONUMU VE TARİHÇESİ

1.1. Kentin Coğrafi Konumu

Büyük çoğunluğu İç Anadolu Bölgesi’nde bulunan ve Konya iline bağlı bir ilçe olan Ereğli, Konya Ovası’nın güneydoğu kenarında Orta Toroslar adı verilen dağ sıralarının kuzeybatıya bakan etekleri önünde kurulmuştur. Doğusunda Ulukışla, kuzeydoğusunda Bor, kuzeyinde Aksaray, kuzeybatısında Karapınar, batısında Ayrancı, güneyinde Halkapınar, Toros Dağları ve Mersin ili ile çevrilidir. İlçenin kuzeyi düzlük, güneyi ise oldukça engebelidir. İlçeye bağlı köylerin birçoğu Konya Ovası’nın devamı niteliğinde olan düzlükte, diğer bölümü ise Toros Dağlarının kuzey eteklerinde kurulmuştur. Bolkar Dağları’nın kuzey uzantısı olan Aydos Dağı 3.480 m ile ilçenin en yüksek noktasıdır. Sönmüş bir volkan olan Karacadağ ise ilçenin kuzeyinde yer alır. Bu yüksek alanların ortasında Ereğli Ovası uzanır. Yaklaşık 1.000 km²lik alanı kaplayan Ereğli Ovası, Konya Kapalı Havzası’nın en çukur kesimidir. İvriz ve Divle Çaylarının suladığı ova, kuzeyde Obruk Platosu, güneyde ise Akdeniz Bölgesi’nde kalan Bolkar Dağları ile çevrelenir. Doğuda Bor, Batıda ise Hotamış Ovalarıyla birleşen Ereğli Ovası’nın önemli bir bölümü Akgöl ve Hortu Gölü ile kaplıdır. Ereğli’nin batısında ise Ayrancı Ovası yer almaktadır. Ereğli akarsu yönünden çok zengindir (Ereğli, 1988: 240; Şemseddin Sami, 1306: 838; Darkot, 1979: 308; Tuncel, 1995: 290-291). Ünlü Fransız arkeolog ve gezgin Charles Texier Ereğli’nin bu özelliğinden “Ereğli kasabası, tarıma elverişli arazinin kenarındadır. Burada akan çok sayıda dereler memleketin manzarasını derhal değiştirir” sözleriyle bahseder (Texier, 2002: 120).

Ereğli, tarihte Anadolu’yu boydan boya geçen çok önemli bir yolun Toros dağlarını geçmek için elverişli bir tabii koridor durumunda olan Külek Boğazı’na varmadan önceki son konaklama yeri ve Bizans İmparatorluğu’nun sınır kalesi olarak önem kazanmış Anadolu’nun en eski yerleşim yerlerinden biridir. Osmanlı Devleti’nin XX. yüzyılın başlarında inşa ettiği Avrupa’yı Asya’ya bağlayan Anadolu- Bağdat Demiryolu da bu tarihi güzergâha takip ederek Ereğli’den geçmektedir (Tuncel, 1995: 291; Darkot, 1979: 308; Karal, 2000: 467; McMeekin, 2012).

Ereğli'nin ticaret yolu, posta yolu, hac yolu ve ordu yolu güzergâhları üzerinde bulunması onun tarihi açıdan önemini daha da artırmakta idi. Osmanlı yolları İstanbul merkez olmak üzere Anadolu ve Rumeli'de sağ, orta ve sol kol olmak üzere üç ana kol şeklinde uzanmakta ve bu ana yollar da birçok tali yollarla birbirlerine bağlanmaktaydı (Ekin, 2002: 27). Konya'nın üzerinde bulunduğu sağ kol, Üsküdar'dan başlamakta, Gebze-Dil İskelesi veya İzmit üzerinden, İznik-Yenişehir-Bozöyük-Eskişehir-Seyitgazi-Hüsrev Paşa Hanı-Akşehir-Ilgın-Konya-Karapınar-Ereğli-Adana ve Antakya'ya ulaşmaktadır. Antakya'da bu kol ikiye ayrılmakta ve biri Halep'e, diğeri ise Şam üzerinden Hicaz ve Mısır'a ulaşmaktaydı (Yörük, 2017: 357).

1.2. Ereğli Kentinin Adının Kaynağı

Ereğli'nin adının nereden geldiği hakkında Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"sinde yarı gerçek yarı efsanevi bilgiler verilmektedir. Evliya Çelebi'nin anlatımı ile Ereğli şehrinin kuruluşu aşağıdaki gibidir:

"Karaman Ereğlisi Hazret-i Resûl-i Kibriya'nın Hazret-i Ömer'e verdiği ağzı yarı (tükürük) mucizesiyle ve Hazret-i Sultanu'l-ulemâ ve Celâleddin-i Rumî Mevlânâ'nın nazargâhı olması sebebiyle günden güne ilermede olup bakımlı ve şenlikli olmadadır. İlk kurucusu *Yanvan Tarihi* görüşüne göre Hazret-i Nuh aleyhisselâmin oğlu Sâm'dır. Daha sonra kalesini Hazret-i Ebubekir halifeliğinde ashab-ı güzinin gulgulesi korkusundan Kayser Harkil benzersiz bir kale yapınca ismi Harkiliyye oldu. Daha sonra 484/1091 tarihinde Sultan Alâeddin, Sultanu'l-ulemâ ile bu kaleyi büyük ceng ve sıkıntılı savaş ile feth etti. Bütün yaralılara ve hastalara Peygamber Pınarı'nın başındaki çamurdan Sultanu'l-ulemâ sürünce bütün dertlilere o mübarek kil merhem olduğundan "Er-kili" yani "Er-çamuru" demekten bozulma Ereğli adıyla isimlenmiş evliyâların nazargâhı seçkin bir şehirdir." (Evliya Çelebi, 2006: 39; Konyalı, 1970: 28).

Ereğli'nin antik dönemdeki adı "Herakleia Kybistra"dır. Ereğli'ye bu ismin verilmesinin sebebi ise "İvriz Anıtı"ndaki Luwi Tanrısı Tarkhun/Sanda'nın, Helenleşme döneminde Herakles'e ait sanılmış olmasıdır (Umar, 1993: 313-314). Herakleia adının kaynağı, Yunan mitolojisindeki Herakles'e ve onun Roma mitolojisindeki karşılığı olan Herkül'dür¹. Charles Texier, Ereğli şehrinin adının "Herculis Vicus" olduğu konusunda bütün coğrafyacıların görüş birliği içinde olduğunu belirtir (Texier, 2002: 120).

¹ Herakles, *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, C. 10, Ana Yayıncılık, İstanbul 1988, s. 592; Ahmed Rif'at Efendi'nin eserinde de şehrin adının Herkül'den geldiği yazılıdır: "Eski Yunanlıların Herkül nam şahs-ı mevhumu nisbetle verdikleri isimdir. Bunlardan memalik-i şahanede olanlardan ... üçüncüsü Konya'nın cenub-ı şarkisinde ve yüz on beş kilometre ba'idinde olan ve el-yevm

Herakleia “Herakles’in yurdu” anlamına gelmektedir. Herakles’e izafeten onun adı bazı ünlü kişilere ya da önemli yerleşim birimlerine verilmiştir. Anadolu’da değişik zamanlarda kurulmuş 15 ayrı kentin adı Herakleia’dır (Umar, 1993: 313-316). Ereğli adı Arap, Bizans ve Osmanlı kaynaklarında farklı şekillerde anıldığı gibi zaman içerisinde kullanılan dil ve alfabe türlerine göre de değişikliğe uğramıştır. Ereğli’nin tarih içerisinde aldığı isimler Archelais (Şemseddin Sami, 1306: 838), Harkiliyye (Evliya Çelebi, 1999: 22), Herakleia (Tokmakçioğlu, 2011: 95-96; Pitcher, 2013: 77), Erağliye (Aksaraylı Kerimeddin Mahmud, 1943: 127), Herakleia (Ramsay, 1960: 377), Herakle (Konyalı, 1970: 23), Heraklea (Hoca Sadeddin Efendi, 1979: 211), Arap kaynaklarında Hirakla (Darkot, 1979: 308), Haçlı kaynaklarında Reclei, Erachia, Araclie (Ch. Schefer, 2000: 22, 180; Darkot, 1979: 308), Herakliyye ve tapu tahrir defterlerinde Ereğli olarak ismi yer almıştır (Çelik, 1990: 7; Konyalı, 1970: 5-65; Gürbudak, 1993: 21; Erel, 1987: 13; Yörük, 2009: 19).

Ereğli’nin eski adının “Heracleia Kybistra” olduğu, Kybistra’nın Hititler dönemindeki adının ise “Hupisna” olduğu (Alp, 2001: 50), Herakles’in adının anılmasının ise Yunan kolonizatörlerinin bu şehri ona izafe etmelerinden veya Bizans İmparatoru Herakleios’un tamirat çalışmalarından kaynaklanmış olabileceği belirtilir. Tarihçi Abu’l Farac yazmış olduğu tarihte Ereğli şehrini Harun Reşid’in inşa ettiğini belirtirken şu ifadeleri kullanır:

“Aynı yıl (804) Harun, Calonicus’tan daha yüksek bir şehir inşa ederek ona Heraclia adını verdi ve böylece bu şehre, Heraclialılar hanedanına mensup olan karısının adını vermiş oldu.” (Abu’l Farac, 1999: 209).

Coğrafyacı Strabon, Ereğli’den sadece Kybistra adıyla bahseder ve Tyana şehri civarında dağ eteğinde bir kasaba olarak zikreder (Strabon, 2000: 8; Tuncel, 1995: 291; Darkot, 1979: 308; Ramsay, 1960: 377; Texier, 2002: 55). Kybistra kelimesi ise etimolojik olarak kyb “yazıt” ve istra “İvriz Çayı” anlamına gelmektedir. İvriz Çayı’nın kaynağı yanına yapılan ve MÖ VIII. yüzyıla ait Geç Hitit kaya anıtındaki hiyeroglif yazıtta “Kybistra” kelimesi geçmekte olup, Luwi kökenli dilde anlamı “yazıt çayı” demektir (Erel, 2005: 10; 2017d: 22-31; Atalar, 2009: 5-6; Allı, 2019: 40).

1.3. Ereğli Şehrinin Tarihçesi

Ereğli’nin tarihi uzun bir geçmişe kadar geriye gitmektedir. Ereğli’nin, insanoğlunun tarım toplumuna dönüştüğü ve yerleşik hayata geçtiği Neolitik Çağa kadar geriye gittiği, günümüze ulaşabilen eserlerle kanıtlanmaktadır. Ereğli’nin Zengen kasabasında bulunan ve

kaimmakamlık merkezi bulunan Ereğli’dir.” Bkz. Ahmed Rif’at Efendi, *Lugat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye*, C 1, Mahmud Beğ Matbaası, İstanbul 1299, s. 132.

2,5 milyon yıl öncesine tarihlenen mamut fosili bu zamanı daha da geriye götürmektedir (Atalar, 2009: 6).

Ereğli yakınında, ilçe güneyindeki Torosların eteklerinde bulunan Can Hasan Höyüğünde MÖ 7000- 5000 yılları arasına tarihlenen Neolitik Çağ eserleri bu dönem hakkında bilgi vermektedir. Neolitik Çağ ait Can Hasan Höyüğünde bulunanlar arasında taştan el baltaları, obsidyenler, kemik iğneler, pişmiş topraktan çanak-çömlekler bazalt taşından el değirmeni ile duvar freski yer almaktadır. Can Hasan Höyüğünün Kalkolitik Çağ buluntuları arasında yalnızca Anadolu'ya has olan damga mühürler, dokuma için kullanılan ağırşaklar, ok uçları, çanak-çömlekler yer almaktadır (Atalar, 2009: 6-7).

Ereğli'nin Tunç Çağı (MÖ 3500-2000) dönemine ait olan ve Ereğli Müzesinde sergilenen tunçtan yapılmış insan figürinleri, pişmiş toprak koç figürini, balta uçları, çanak ve çömlekler yer almaktadır. Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda (MÖ 2000 - 1800) Asurlu tüccarlar Anadolu'nun bazı bölgelerini hâkimiyetleri altına alarak karumlar (ticaret bölgesi) kurmuşlardır. Ereğli'de Asur hâkimiyetine girmişti (Konyalı, 1970: 72-73). Asur hâkimiyeti döneminde Ereğli ve çevresine Tinipia adı verilmekte idi (Kuzuoğlu, 2007: 158).

1.3.1. Türk Hakimiyeti Öncesi Ereğli

Hititler Dönemi

Ereğli'nin yazılı tarihi ve siyasal birliği Hititler ile birlikte başlar. MÖ 3000-2000 yılları arasında Anadolu'da birçok şehir devleti vardı. Bu şehir devletlerinden biri de "Tuvana"(Tyana-Herakleia) idi. Ereğli'deki şehir devleti bu Tuvana şehir devletine bağlı idi (Bahar, 2015: 277). Tuvana şehir devleti; Geç Hitit devletlerinden Tabal'ın egemenliği altındaki yaklaşık yirmiye yakın prenslikten birisidir. Tabal ülkesi, Kızılırmak Nehri'nin güneyinde kalan bugünkü Kayseri ve Nevşehir ile Aksaray, Ereğli, Niğde ve Ulukışla'yı kapsayan bölgeyi tanımlamaktadır (Akçay, 2011: 14, 18). MÖ ikinci binde Ereğli ve civarına Tuvana denildiğinden bu ülke krallığı da aynı ismi taşımaktaydı. Tuvana Krallığının ilk defa Tyana tarafından kurulmasından dolayı ilk dönemlerde Tyana'nın (bugünkü Öküzlühisar-Kemerhisar) merkez olduğu, onun hâkimiyeti altına giren krallıkların da aynı adı aldığı ve Tyana'nın zamanla bozularak Tuvana şekline dönüştüğü ileri sürülmektedir. Hitit Kralı I. Hattuşili (MÖ 1650-1620) tarafından fethedilen ülkeler arasında Hupisna/Habusna adı verilen Ereğli'de vardı (Memiş, 2017: 91-92; Kuzuoğlu, 2007: 158).

MÖ 1200 yıllarında Doğu Avrupa'dan Anadolu'ya doğru gelişen kavimler göçüyle Hitit İmparatorluğu'nun yazılı kaynakları derin bir sessizliğe gömüldü. Tarihe "Ege Göçleri"

olarak geçen bu göçler Anadolu'da büyük siyasi değişikliklere yol açtı. Tarihçilerin “Ege Göçleri” olarak adlandırdığı bu göçlerden Mısır kaynakları “Deniz Kavimleri Göçü” olarak söz etmektedir. MÖ 1190 yıllarında gerçekleşen ikinci göç dalgasının korkunçluğunu Mısır Firavunu III. Ramses (MÖ 1197-1165) Medinet-Habu Tapınağı'nın duvarlarında resimler ve hiyeroglifler çizdirerek anlatmıştır: “Birdenbire ülkeler kavganın içinde dağılıp yok oldu. Silahları karşısında hiçbir ülke dayanamıyordu. Kode, Kargamış, Arzava ve Alasiya bir zaman Hatti'den koparıldı. Amurru'da bir yerde kamp kuruldu. Halkı perişan ettiler ve ülkelerinde daha önce hiç böyle şeyler olmamıştı. Önlerinde bir ateş yakarak Mısır'a doğru geliyorlardı. Birleşen Peleset, Tjekker, Shekelesh, Denyen ve Weshesh ülkeleri bir ittifak oluşturmuştu. Bu ülkeler ellerini bütün dünyadaki ülkelerin üzerine koydular. Bunlar tanrularına güvenmiş ve kararlıydılar, planımız başarıya ulaşacak diyorlardı.” (Gür, 2010: 55-57; Bahar, 2015: 281).

Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Konya ve çevresi Hartapuş Krallığı'nın yönetimine girdi. Hartapuş Krallığı'nın sınırlarının doğuda Aksaray, batıda Konya ve doğuda Maraş'a kadar yayıldığı kabul edilmektedir. Bu krallık Hitit İmparatorluğu sonrasında kurulan ve Tarhuntassa Kralı Kurunta'nın soyundan gelenler tarafından yönetilmekteydi. Hartapuş Krallığı Luvi kökenli olup, Luvice olarak bilinen Hitit Hiyeroglifini kullanmaktaydı. Ereğli'de bulunan İvriz'de (Aydınkent) yer alan bu anıt MÖ 735 tarihli yazıtta Luvi Bereket Tanrısı Tarhu ve ona dua eden Kral Warpalawaş yer almaktadır (Resim 1) (Bahar, 2015: 281; Akçay, 2011: 226-232).

Tabal Krallığı Asur Kralı V. Salmanassar (MÖ 727-722) tarafından Asurlulara bağlı bir eyalet haline getirildi. Asur Kralı III. Tiglatpileser (MÖ 745-727) döneminde Tabal Krallığı Asur'a vergi veren vasal bir devletti. Asur Kralı III. Tiglatpileser bu bölgeden bahsederken kendisine vergi veren beş kralın ismini vermektedir. Bu krallar sırasıyla Tabal'lı Uassarne (Wasu-Sarma), Atuna'lı Uşhitti, Tuhana'lı (Bor) Urballa (Warpalawa), İştunda'lı Tuhamme, Hubişna'lı (Kybistra, Ereğli) Uirime ve Şinuhtu'lu (Aksaray) Kiakki (Pullu, 2006: 20).

Asur belgelerinde Tuhana olarak geçen Tuvana, Tabal krallıklarından biridir. MÖ 738 yılında Asur Kralı III. Tiglatpileser, Tabal'a yaptığı bir seferde Tuhana Kralı Urballa'dan söz etmektedir. Tuhana, Tuvana ve Urballa da Warpalawaş'tır. Tuvana, Eski Hitit Krallığı'ndan itibaren adı geçen Bor-Kemerhisar (Kilisehisar)'dır (Sevin, 2003: 197; Bahar, 2015: 282).

Resim 1: Tyana Kralı Warpalawaş ile Fırtına ve Bitki Tanrısı Tarhu'yu betimleyen kabartma (Desti, 2013: 109).

Frigler Dönemi

Ereğli merkezinde bulunan Eski Belediye civarında ve Kıcıkışla bölgesi Friglere ait izlerin bulunduğu yerlerdir (Atalar, 2009: 8). Bölgedeki buluntularına göre MÖ VIII. yüzyılda Karapınar, Frig ve Tuvana krallığı arasında sınırdı. Karapınar, siyasi ve kültürel olarak doğu ile batı Demir Çağları merkezleri arasında yer almakta idi. Ereğli'nin de içinde olduğu bölge Frig Kralı Midas'ın Asur'a yaptığı seferlerin geçiş yolu üzerindediydi. Midas MÖ 717-709 yılları arasında bu bölgeden birkaç kere geçmişti. Midas, bugün Silifke yakınlarında bulunan

Harrua'da Asur Kralı II. Sargon ile savaştı. Harrua'daki savaşta II. Sargon'a yenilen Midas Konya Ovası'na kaçmak zorunda kaldı. II. Sargon bu zaferden sonra Midas'ı vergiye bağladı.

Anadolu'da bu mücadeleler devam ederken İskitlerden kaçarak Anadolu'ya giren Kimmerler, Urartu kentlerini yağmalayarak Orta Anadolu'ya kadar ilerlediler (Tansuğ, 1949: 535-536). MÖ 705 tarihinde II. Sargon, Tabal'da Kimmerlerle yapılan savaşı kaybetti ve savaş meydanında öldü. MÖ 704'te Asur kralı Assarhaddon, Ereğli-Karapınar arasındaki Hupışna'da Kimmerleri mağlup etti (Tansuğ, 1949: 537; Sever, 2008: 114; Akçay, 2011: 95). Bu mağlubiyetin ardından Kimmerler batıya yöneldi ve Friglerin başkenti Gordion'a saldırdılar. Gordion kenti MÖ 695 yılında Kimmerler tarafından yağmalanarak yakılıp yıkıldı. Kral Midas Gordion'un bu şekilde yağmalanmasına dayanamayarak intihar etti. Frig Devleti'nin Kimmer saldırıları sonunda yıkılmasıyla bölge Kimmerlerin hâkimiyetine geçti. Kimmerler Orta Anadolu'da iki yüz yıla yakın hüküm sürdüler. Kimmerler MÖ 609 yıllarında Lidya Kralı Alyattes tarafından mağlup edilerek Kızılırmak'ın doğusuna sürülmüşler ve bundan sonra tarih sahnesinden çekilmişlerdir (Günay-Türkeş, 2012: 53; Bahar, 2015: 282-283; Memiş, 2017: 194).

Lidyalılar Dönemi

Kimmerleri Batı Anadolu'dan Kızılırmak'ın doğusuna süren Lidyalılar, Friglerin hâkim oldukları topraklarda egemenliklerini sağlamlaştırdılar. Başkentleri Sardes kenti olan Lidyalıların Kızılırmak'a kadar olan bölgeyi kontrol etmekteydiler. Kızılırmak'ın doğusunda Medler, güneydoğuda ise Yeni-Babililer hâkimiyet kurmuştu. Yeni Babililer, Ovalık Kilikia'yı baştan sona fethederek, kralları Neriglissar zamanında Dağlık Kilikia'da yer alan Pirundu Kralı Apuası'yu yenilgiye uğrattılar. Apuası, Lidya topraklarına sığındı. Lidya Devleti İran'dan gelen Pers saldırıları ile MÖ. 547 tarihinde yıkıldı. Bu tarihten Ereğli'nin de dâhil olduğu bölge iki yüz yılı aşan bir süre Pers yönetiminde kaldı (Bahar, 2015: 284).

Persler Dönemi

Asur, Frig, Kimmer ve Lidya hâkimiyeti altında kalan Ereğli, MÖ 546'da Lidyalıları yenen Pers İmparatoru II. Kyros'un bütün Anadolu'yu hâkimiyeti altına aldığı Pers hâkimiyetine girmiş oldu (Karadeniz, 2012: 25-26). Persler ülkelerini satraplık adını verdikleri eyaletlere bölerek yönetmekte idiler. Yunanistan'dan Hindistan'a kadar, yirmi iki satraplığa bölünen imparatorluk toprakları içinde Anadolu'da İauma (İon) Satraplığı, Sparda (Sardeis) Satraplığı, Daskleion Satraplığı, Kilikia Satraplığı ve Armenia Satraplığı gibi eyaletler vardı. Ereğli bölgesinin de bulunduğu Frigya ile Kilikia arasındaki bölge idari olarak Daskleion Satraplığı içinde yer almaktaydı. II. Kyros Anadolu'da da satraplıklar oluşturarak

buralara yeni satraplar atadı. Bu satraplar sırasıyla Kappadokia Satraplığı'na Artabatas, Büyük Phrighia Satraplığı'na Artakamas, Lydia ve İonia Satraplığı'na Khrysantas, Karia Satraplığı'na Adosios, Aiolis ve Hellespontos Satraplığı'na Pharnoukhos'tur. Kilikia ve Paphlagonialılara ise Babil Seferine gönüllü katıldıkları için satrap tayin edilmeyip yerel hanedanların idaresine bırakıldı (Kaya, 2018: 161; Sarıkaya, 2016: 75-90; Bahar, 2015: 285).

Pers hükümdarı II. Kyros'un Anadolu'ya yaptığı sefere katılan Ksenophon, Konya ve Ereğli çevresi hakkında da bilgiler vermektedir:

“Sonra iki günlük yürüyüşle, on iki fersenk ilerleyerek Tyriaion şehrine ulaştı. Orda üç gün kaldı. Kilikia kraliçesinin, Kyros'tan, kendisine ordusunu göstermesini rica ettiği söylenir. Kyros razı olup, Barbar ve Yunanlı birliklerine ovada bir geçit töreni yaptırdı.

... Sonra Kyros, üç günlük yürüyüşle, yirmi fersenk yol ahp, Phrygia'nın son şehri olan İkonion'a vardı. Orda üç gün kaldı. Sonra Lykaonia içinde, beş gün otuz fersenk ilerledi. Burası düşman bir ülke olduğundan, Yunanlıların yağma yapmasına izin verdi. Ordan Kilikia kraliçesini, yanma Menon'u ve Menon'un askerlerini katarak en kısa yoldan ülkesine gönderdi. Kendisi ise, ordunun geri kalan kısmıyla Kappadokia'da dört günde yirmi beş fersenk aşır büyük ve zengin bir şehir olan Dana'ya ulaştı. Orda üç gün kaldı.” (Ksenophon, 1974: 19-20; Bahar, 2015: 285).

Büyük İskender ve Helenistik Dönem

Pers hâkimiyeti döneminde Anadolu'nun genelinde olduğu gibi Ereğli de MÖ 333 yılına kadar İranlı bir satrapın idaresinde yönetildi (Mansel, 1999: 253-254; Konyalı, 1970: 93). Büyük İskender, Asya seferine çıktığında MÖ 334 yılında Anadolu'ya geçip Biga yakınlarındaki Granikos Çayı'nda III. Darius'un ordularını mağlup etti (Mansel, 1999: 437-439; Bahar, 2010: 365). Persler çekilirken Ereğli'yi yöneten satrap Mithrobuzanes (Droysen, 2007: 183), İskender'e bir şey bırakmamak için kenti yakıp yıktı². Anadolu'da Pers hâkimiyetine son veren Büyük İskender, Ereğli'nin de hâkimi oldu. Ereğli Müzesi'nde sergilenen ve Büyük Göztepe Tümülüs'ünde bulunan altın diademler, altın Efes sikkeleri, bakır kap, lekythoslar ve Athena sikkeleri bu döneme aittir (Erel, 2017e: 20-26; Atalar, 2009: 8-9).

² İbrahim Hakkı Konyalı bu yıkım hakkında şu bilgileri vermektedir: “Dara'nın ordusunda bulunan Emnun isminde bir Yunanlı, İranlılara İskender'in geçeceği yerlerdeki bütün mamureleri harab etmelerini, onun önünde çölden başka bir şey bırakmalarını tavsiye etmişti. İşte bu sırada Tiyana'nın adı bilinmeyen şehirleri ve bu arada Kibistra'da yakılıp yıkılmıştı.” (Konyalı, age, s. 93-94.) Başka bir kaynakta ise şu bilgiler verilmektedir: “Satrap, düşmana toz topraktan başka bir şey bırakmamak için, Kilikya'da ne varsa yakıp yıktı. Yörede, savunmaya kudretinin kâfi gelmeyeceğini bildiği, fayda sağlanacak her şeyi tahrip edip ardında bereketsiz topraklar bıraktı. Yakılmış ekin tarlaları. Yaklaşık bir yıl öncesinde Memnon da aynı stratejinin izlenmesi gerektiğini öne sürmüştü, ama diğer Pers komutanları öneriye şiddetle karşı çıkmıştı.” (Jona lendering, *Büyük İskender*, çev. Burak Sengir, Kitap Yayınevi, İstanbul 2009, s. 109.)

Büyük İskender'in ölümü ile imparatorluğu, komutanları arasında paylaşıldı. Kurulan bu imparatorluklara "Hellenistik Krallıklar" denilmektedir. Ereğli'nin de içinde bulunduğu topraklar MÖ 188 tarihine kadar hüküm süren Selevkosların egemenliğinde kaldı. Selevkoslar daha sonra Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyeti altına girdi (Bahar, 2015: 286; Konyalı, 1970: 95-96).

Galatlar Dönemi

Anadolu'da Selevkosların idaresi altında iken Avrupa'dan Anadolu'ya Galatlar göç etmeye başladı. Galatlar hakkında ilgili ilk bilgiler MÖ VI. yüzyıla aittir. MÖ IV. ve III. yüzyıllarda İtalya, Makedonya, Thrakeia, Yunanistan ve Anadolu'yu istila eden bu kavmi Grekler Keltoi (Keltler), Romalılar ise Galatai (Galatlar) olarak adlandırmışlardı (Özman, 1999: 2-3). MÖ 278/77'de Galatların Anadolu'yu istila etmeye başladılar. Selevkos Kralı I. Antiochos'un MÖ 275/74'te "Filler Savaşı" adı verilen savaşta Galatları mağlup etmesine rağmen, kalabalık Galat kabileleri Sakarya ile Kızılırmak arasındaki bölgeye yerleştiler (Mansel, 1999: 471; Bahar, 2015: 286). Konya ile Ankara arasındaki bölgeye hâkim olan Galatlar Ankara'yı başkent yaptılar. Bu sebeple bölge "Galatia" adı ile anıldı. Tektosaglar, Trokmiler ve Tolistobogoiler adlı üç boydan oluşan Galatlar bölgeyi aralarında paylaştılar. MÖ I. yüzyılda Tektosaglarla Tolistobogoiler'in ülkelerinin sınırları Lykaonia'nın tamamı ile Pisidya'nın kuzey bölgelerini içine aldı. Tolistobogoiler'in Konya ve çevresine kadar hâkimiyetlerini genişlettiler (Bahar, 2015: 286-287; Mansel, 1999: 472-473).

Bergama Krallığı Dönemi

Bergama Krallığı dönemi MÖ 188-129 tarihleri arasını kapsamaktadır. MÖ 190 yılında Rodos ve Bergama donanmalarının da yardımı ile Çanakkale Boğazı'nı geçerek Anadolu'ya giren Roma İmparatorluğu'nun orduları Bergama orduları ile birleşerek Manisa yakınlarında Selevkos Kralı III. Antiokhos'u mağlup etti. Roma İmparatorluğu, Selevkos Kralı III. Antiokhos'a yardım eden Galatları cezalandırmak için MÖ 189'de Anadolu'ya bir sefer düzenledi. Frigya'ya giren Roma orduları Ankara'ya kadar İç Anadolu Bölgesini ele geçirdi. Ankara'nın doğusundaki Elmadağ'da yapılan savaşta Roma ordusu Galatları mağlup etti. Savaş sonunda Galatlar, Bergama Kralı II. Eumenes ile barış içinde yaşayacaklarına söz verdiler. Romalılar ile Selevkoslar arasında MÖ 188'te yapılan Apameia Barışı ile Selevkoslar, Göksu Nehrinin batısında kalan toprakları Romalıların müttefiki Bergama'ya bıraktılar. Romalılar Anadolu'da toprak almak istemediğinden Apameia Antlaşması'na göre Lykaonia ve çevresini Bergama Kralı II. Eumenes'e bıraktılar (Bahar, 2010: 371; 2015: 287; Konyalı, 1970: 98-99).

Roma İmparatorluğu Dönemi

Bergama Kralı III. Attalos, MÖ 133 yılında ölürken bir vasiyetname ile Bergama Krallığı ve hazinesini Roma İmparatorluğu'na bıraktı (Mansel, 1999: 488; Konyalı, 1970: 99-100). Bergama Krallığı toprakları Anadolu'da ilk Roma eyaleti olarak "Provencia Asia" adıyla MÖ 129'da Roma'ya katıldı. Ancak yönetim bakımından ileride sorun olacak toprakların doğu kısmı müttefik krallıklara dağıtıldı. Büyük Frigya Pontus Kralı VI. Mithridates'e, Lykaonia ise Kappadokia kralının oğullarına verildi. Pamfilya ve Pisidya halkı kendi kendilerini yönetmeye bırakıldı (Mansel, 1999: 488; Konyalı, 1970: 99-100; Bahar, 2015: 288).

Pontus Kralı VI. Mithridates, MÖ 89'da üzerine gönderilen Roma ordusunu mağlup ederek Anadolu'nun tamamına hâkim oldu (Mansel, 1999: 488; Konyalı, 1970: 99-100). Pontus Kralı VI. Mithridates'in hâkim olduğu yerler arasında Kybistra bölgesi de vardı. VI. Mithridates, Roma'nın ağır vergilerinden bunalan halkı beş yıl süre ile vergiden muaf tuttu. Fakat Roma İmparatorluğu beş yıl sonra İmparator Sulla komutasında Pontus Kralı VI. Mithridates'i mağlup ederek Asya'daki topraklarını geri aldı (Mansel, 1999: 488; Konyalı, 1970: 99-100).

Roma egemenliği döneminde MÖ 63'te bugünkü Ulu Cami'nin bulunduğu yerde Herakleia kenti kuruldu. Ereğli bu dönemde İvriz Çayı'nın tüm ovaya yayılması sebebiyle yığma tepeler üzerine kurulmuş ve etrafı surlarla çevrilmişti. Romalılar, Helenistik Dönemde Lykaonia Eyaleti'ne bağlı olan Ereğli ve çevresini Kapadokia Eyaleti'ne bağladılar (Mansel, 1999: 488; Konyalı, 1970: 99-100).

MÖ 39 yılında Kapadokia Kralı Polemon, İkonion ve çevresine hâkimdi. Coğrafyacı Strabon, Kral Polemon'un egemen olduğu bölgenin Kappadokia, Lykaonia ve Kilikia Trakheia arasında yer aldığından söz etmekte, Kral Polemon Konya ve çevresine de hâkim idi (Strabon, 2000: 65). MÖ 36'da bu topraklar Romalı İmparatoru Antonius tarafından Galatia Kralı Amyntas'a verildi. Amyntas, Antonius ile Augustus arasındaki mücadelede Augustus'un yanında yer aldı. MÖ 31'de Actium Savaşı'nda Antonius'u mağlup eden Augustus, bu toprakları kendisinin yanında yer alan Amyntas'a bıraktı (Mansel, 1999: 482-484; Bahar, 2015: 288-289).

Amyntas'ın Konya Ovası'nın güneyinde Toroslar bölgesinde Homonadlarla yapılan bir savaşta Homonad şefinin öldürülmesi üzerine Homonad şefinin dul eşi bir ordu toplayarak Amyntas'ı bu dağlık arazide pusuya düşürerek MÖ 25'te öldürdü. Amyntas'ın ölümünden sonra, Roma İmparatoru Augustus tarafından Galatia Bölgesi bir eyalet haline getirildi. İmparator Augustus, Galatia Eyaletini (Provencia Galatia) kurma görevini Marcus Lollius'a

verdi. Lollius, MÖ 25-23 yılları arasında bölgede valilik yaptı. Bu eyalet sınırları içinde Pisidia, Lykaonia (Konya), Kilikia Trakheia ve Attalia (Antalya) yer almaktaydı. İmparator Augustus Toroslar'daki İsaerialı korsanlara karşı, bugünkü Hatun Saray'da Lystra kolonisini kurmuştu. Yaklaşık MÖ 9 yıllarında kurulan bu koloni bölgenin güvenliğini sağlamada çok önemli bir rol üstlenmişti. MS 40-44 yılları arasında Hristiyanlığı tebliğ için bölgeye iki kez gelen St. Paul burada Derbe, Lystra ve İkonium kentlerine uğramıştı. St. Paul'un yapmış olduğu ziyaret bölgedeki bu kentlerin o dönemdeki etkileri anlaşılmaktadır. Bölgede bu döneme ait yazıtlar bulunmuştur. İlk kez 1860 yılında Sterret tarafından tespit edilen Lystra kolonisine ait yazıt Konya Arkeoloji Müzesi'ndedir. Bu dönemde Klistra da (Gökyurt) önemli bir merkezdir. Burada bulunan kaya mezarları ve kaya kiliseler burasının dinlenme ve inzivaya çekilmek yerleşilen bir merkez olduğunu göstermektedir (Bahar, 2015: 289).

İmparator Hadrianus zamanında (MS 117-138) Konya ve çevresi Galatia Eyaleti'ne dâhildir. İmparator Antonius Pius zamanında (138-161) ise eyaletin güney sınırları ayrılarak İsaerialılar ve Kilikalılar ile birleştirildi. Antonius Pius tarafından Lykaonia, İsauria ve Kilikia'dan oluşan bir eyalete dönüştürüldü. İmparator Diocletianus eyaletleri yeniden düzenlemiş ve bu düzenlemede Lykaonia topraklarını Pisidia ve Isauria eyaletleri arasında bölüştürmüştü. Lykaonia'nın Pisidia'ya verilen bölge Diocesis Orientes; İsauria'ya verilen kısım ise Diocesis Asiana olarak adlandırılmıştı. 400 yıllarında Diocesis Asiana serbest bir hale geldi. 674'te Bizanslı Coğrafyacı Hierokles'in imparatorluğun idari birimlerini ve şehirlerinin isimlerinin listesini içeren "Sinekdimos" adlı eserinde Lykaonia piskoposlarından söz edilmektedir (Bahar, 2015: 290).

Antik Dönem'de İkonium olarak anılan Konya ve çevresi Roma döneminde Lykaonia Bölgesi olarak adlandırılıyordu. MS I. yüzyılda Kilikia ve Galatia eyaletlerine bağlıydı. Roma İmparatoru Cladius kente kendi adını verince 41'den itibaren kent Claudiconium şeklinde anılmaya başlandı. İmparator Hadrianus zamanında ise Roma kolonisi haline getirilerek "Colonia Selie Adriana Augusta İconium" denildi. 47-50 tarihleri arasında St. Paul ve Barnabas'ın Konya'ya gelerek Hristiyanlığı tebliğ etmesiyle Konya önemli bir Hristiyanlık merkezi haline gelmeye başladı. 230 yılında toplanılan bir synodluk ile Konya'daki piskoposluk güvence altına alındı. 260'da bölge Sasaniler tarafından işgal edildi. IV. yüzyılda İmparator Diocletianus'un kurduğu eyalet düzeninde Konya, Pisidia Eyaleti'nin ikinci dereceden bir kenti durumuna geldi. 354 tarihinde mahkûm bir İsauria'lının ölümü üzerine bölgede İsaerialıların geniş çaplı bir isyanı çıktı. Lykaonia bölgesinin vilayet olarak kuruluşu 371-372 yılları arasındadır. Bölge daha önce Pisidia ile İsauria (Bozkır ve çevresi) arasında paylaşılmıştı (Ramsay, 1960: 366). 370/72 yıllarında ise İkonium (Konya) yeni kurulan

Lykaonia Eyaleti'nin politik ve dini merkezi oldu. Geç Bizans döneminde ise bölge Anatolia Theması içinde yer almaktaydı. Homanada, Savatra, Lystra, Kana, Mistheia, Perta, Hyde, Korna, Derbe, Posala, İsauro (İsauropolis), Amblada, Vasada, Gdanmaa, İlistra, Barata ve Laranda bu eyaletin içinde yer alıyordu (Bahar, 2015: 289-290; Ramsay, 1960:366).

Bizans Dönemi

395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Ereğli, Doğu Roma İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde kaldı. 542 tarihlerinde İkonium ve çevresinde büyük bir veba salgını çıktı. Bu dönemde Sasani akınları uzun süre Anadolu'da etkili oldu. 613 yılında Tarsus Kalesi'ni ele geçiren Sasaniler, İstanbul'da Boğaziçi'ne kadar ilerlediler. Konya ve çevresi Sasani egemenliğine geçti. VII. yüzyılda imparator Heraklius Anadolu'da "Thema" adı verilen, toprağa bağlı askeri birliklerden oluşan bir sistem kurarak bir süre imparatorlukta düzeni sağladı. Konya, Heraklius'un kurduğu dört themadan biri olan Orta Anadolu'dan Ege Denizi'ne kadar uzanan "Anatolia Theması" içinde yer alıyordu (Ramsay, 1960: 164). İmparator Heraklius, Bizans Devleti'nin idari sisteminde yaptığı reformların başarılı olması sonucunda Anadolu'daki Sasani nüfuzunu ortadan kaldırmış, Sasanilerin merkezine kadar bir sefer yaparak Anadolu'daki hâkimiyetini sağlamlaştırmıştı. Anadolu'da uzun süren Bizans-Sasani mücadelelerinin Konya ve çevresi için de olumsuz etkileri olmuştu (Bahar, 2015: 291-292).

Bizans döneminde Ereğli, İmparator Heraklius tarafından sınır kalesi haline getirildi. Ülkesinin Müslüman Araplarla yapılan savaşlarında kayıpların arttığını gören Heraklius, bu durumdan kurtulmak ve Müslüman akıncıların daha sınırlarda iken durdurulmasını sağlamak istemişti. Bu sebeple eski kalelerin yerine yeni kaleler kurulması amacıyla İvriz Çayı'nın 20 km. kadar kuzeyinde bulunan eski bir yerleşim merkezini yeniden düzenleyerek kendi adını verdiği "Herakleia" (Ereğli) kentini kurmuş ve Kapadokya'ya bağlı Tyana'nın bir kenti haline getirilmişti (Tuncel, 1995: 691; Gürbudak, 1993: 23-24). Arap kaynakları ve diğer kaynaklar da Ereğli şehrinin adını kurucusu Bizans İmparatoru Heraklius'tan aldığını ve Arap akınlarına karşı kurulduğunu kaydederler (Çelik, 1990: 8).

Müslüman Araplar 644 tarihinden itibaren Ereğli Kalesi önlerinde görülmeye başladılar. Arap akınları 707-708, 713-714 ve 803 tarihlerinde aralıklarla devam etti. Ağustos 806 tarihinde Harun Reşid döneminde fethedilen (Ramsay, 1960: 377; Clot, 2007: 143-146) Ereğli Kalesi³, bir süre sonra Bizans tarafından geri alınmış, Abbasî halifesi Me'mûn

³ İbrahim Hakkı Konyalı, Ali b. Hüseyin Mes'ûdî'nin (ö. 345/956) "Mürûcû'z-Zeheb", Zekeriyâ b. Muhammed Kazvî'nin (ö. 682/1283) "Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-İbâd" ve Yâkut el-Hamevî'nin (ö.

tarafından 831-832 tarihinde tekrar fethedilmişti (Ramsay, 1960: 392). 900 tarihinde Arapları Adana yakınında mağlup eden Bizanslılar, Selçukluların gelişine kadar Konya ve çevresi ile Ereğli kentini tekrar hâkimiyetleri altına almışlardı. Ereğli üzerindeki Arap-Bizans mücadelelerinden dolayı şehrin adı Ortaçağ Arap kaynaklarında Hirakle, Hirakliye, Irakliye isimleriyle anılır (Darkot, 1979: 308; Tuncel, 1995: 291). Bizans hâkimiyeti döneminde “Kuyudaki Yahya” adıyla anılan “Vaftizci Yahya” isimli Hristiyan azizin memleketi kabul edilen Ereğli, kutsal bir yer ve ziyaret merkezi oldu (Ramsay, 1960: 372-373; Tuncel, 1995: 291). 1082 tarihinde alınan kilise kararlarında Ereğli’de özerk kilise piskoposluğunun kaldırılıp kaldırılmaması tartışmasında hem Ereğli’nin dini bakımdan önemi hem de Türklerin Anadolu’yu yurt edinmeleri ile birlikte dini merkez olarak önemini ve işlevini kaybetmeye başladığını göstermektedir (Cahen, 2012: 170).

1.3.2. Türk Hakimiyeti Sonrası Ereğli

Selçuklu Dönemi

Anadolu toprakları Türkler tarafından yurt edinilmeye başlandığı 1071 Malazgirt Savaşı’ndan birkaç yıl sonra Ereğli ve çevresi 1077’de Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından Anadolu Selçuklularının topraklarına katıldı. Ereğli, 1097 yılında ilk Haçlı saldırısı ve istilasına uğradı (Merçil, 2013: 111; Tuncel, 1995: 291, Yörük, 2012: 217; Yörük, 2011: 1490). 1101 tarihinde Akşehir-Konya-Ereğli yolundan Suriye’ye gitmeye çalışan Haçlı ordusunun büyük bir kısmı I. Kılıçaslan ve Danişmendliler tarafından Ereğli’de ortadan kaldırıldı (Turan, 2009: 287; Cahen, 2012: 15; Konyalı, 119-120; Merçil, 2013: 111, 228). II. Kılıçaslan 1184/1185 tarihinde ülkeyi on bir oğlu arasında paylaştırdı (Özaydın, 2002: 401). Ereğli ve çevresi Sencer Şah’a verildi. Sencer Şah Ereğli’de yedi sene meliklik yaptı (İbni Bibi, 1941: 24; Turan, 1971: 217; Baykara, 1988: 54; Cahen, 2012: 55; Yörük 2012: 217).

II. Rükneddin Süleyman Şah’ın içeride isyan ve karışıklıklarla, dışarıda ise Bizans’la uğraşmasını fırsat bilen Kilikya Ermeni Kralı II. Leon (1118-1219), Ereğli’yi ele geçirdi (Turan, 1971: 249). Sık sık Ermeni işgaline uğrayan Ereğli, 1191’de II. Rükneddin Süleyman Şah, 1216’da İzzeddin Keykavus tarafından Selçuklu hâkimiyetine tekrar dâhil edildi (Turan, 1971: 296; Merçil, 2013: 128). 1215 tarihinde Ereğli’nin (Arakiliye) idaresi Şücaeddin Ahmed Beğ isminde bir “sahib⁴” veya “sübaşı” yönetiminde idi (Baykara, 1988: 55; Cahen, 2012: 209). Alaeddin Keykubat devrinde bir süre Ermenilerin eline geçen Ereğli, bu dönemde

626/1229) “Mu’cemü’l-Büldân” adlı eserlerinden alıntılar ile Ereğli Kalesi’nin bu fethini anlatmaktadır. bkz. Konyalı, age, s. 4-9, 15-16, 17-18.

⁴ “Sahib” terimi “mutasarrıf” terimi ile aynı anlamdadır. Mutasarrıf “kendinde kullanma hakkı ve salahiyeti” demek olup, şehir ve ya bölgeye sultan veya hükümdar adına “sahib” olmakta, onun haklarını kullanmaktadır. Sahib terimi XIII. yüzyıldan sonra kullanılmamıştır (Baykara, 1988: 55).

Kısun adlı bir idareci tarafından yönetildi. IV. Kılıçarslan tarafından 1256 tarihinde Ereğli ve çevresi Kerimüddin Karaman'a ikta olarak verildi (Cahen, 2012: 354; Uzunçarşılı, 1969: 2). Türkiye Selçuklu Devleti'nin Moğol hâkimiyeti altında parçalanması ile birlikte Ereğli 1276 yılında Karamanoğullarının egemenliğine girdi. 1291 tarihinde İlhanlı Hükümdarı Geyhatu Han Ereğli'yi Karamanoğullarından alarak tamamen tahrip etti (Sümer, 1969: 63; Tuncel, 1995: 291; Yörük, 2012: 218; Merçil, 2013: 150; Konyalı, 1970: 197-198).

Ereğli'de günümüzde Cahı Mahallesi olarak adlandırılan bir yer bulunmaktadır. Cahı ismi tarihi açıdan önemlidir. Selçuklu komutanlarından olduğu zannedilen Cahioğlu'nun isyan ederek Niğde ile Aksaray arasında bulunan ve şimdiki adı Yeşilhisar olan Develikarahisar Kalesi'ni ele geçirmişti (Köksal, 2012: 66-67; Tuncel, 2001: 416). Fatih Sultan Mehmet dönemindeki vakfiye metinlerinde vakfı ve köy ismine de rastlanan Cahioğlu'nun Ereğli havalisinden olduğu kabul edilmektedir (Aksarayı, 1948: 328; Konyalı, 1970: 198, 425-426; Yılmaz, 2013: 530).

Osman Gazi, Karacahisar Kalesi'ni kuşattığı sırada Alaeddin Keykubat kendisine asker yardımı gönderdiği sırada 1288 tarihinde Bayınar Tatar, Ereğli'yi işgal ederek halkını kılıçtan geçirip şehri de yakıp yıkmıştı (İnalçık, 2007: 446; Konyalı, 1970: 218-219). Ereğli'nin Bayınar Tatar tarafından yakılıp yıkılmasını Âşık Paşazade tarihinde şu şekilde anlatmıştır:

“İmdi Sultân Alâ'addin tahkik habar bildi kim Osman Gazi'nün üzerine kâfirler galaba leşker ile varmışlar ve karındaşı Saru Yatı'yı şehîd itmişler. Her kangı kâfirün leşkeri vardıysa bildürdiler. Sultân dahı eyitrniş kim: "Ma'lûm oldı kim Karacahisar teküri bizüm ile yağı olmuş." didi. "Ve hem o Germiyânoglı garîbleri sevmezdi, ekseri o kâfirlerün hareketi anun ihmâlindendür ben hîd bilürin." didi. Emr itdi, "Tîz leşker cem' olınsun." dir, kim "Ol kâfirler bunun gibi hareket iderler. Veyâ gayret-i İslâm bizde yok mıdur?" Leşker-i azîm cem' olındı. Hücûm itdiler, Karacahisâr'un üzerine düşdiler. İşitdi Osmân Gazi dahı geldi. O da bir tarafdı cenge meşgûl oldı. Bir iki gün ceng olınca feryâdçılar geldiler kim sultâna eyitdiler: "Bayınar Tatar geldi, Ereğli'yi aldı yıkdı ve halkını kırdı ve şehrinin oda urdı." didiler.” (Âşık Paşazade, 2003: 328).

Karamanoğulları Dönemi

Oğuzların Afşar boyuna mensup olan Karamanoğulları, Anadolu Selçuklu Devleti'nin Moğol hâkimiyeti altına girmesi ile birlikte bağımsız bir beylik haline dönüşmüştü. Beyliğin kurucusu Karaman Beydir (Sümer, 2001: 454-455). 1300 tarihinde vefat eden

Karamanoğulları Beyi olan Güneri Bey'in zamanında Ereğli ve Larende Karamanlıların hâkimiyeti altına girmişti (Sümer, 2001: 456).

Karamanoğulları Beyliğinin başına 1361 tarihinde geçen Alâeddin Bey zamanında beylik en geniş sınırlarına ulaştı. 1380 tarihinde Karaman toprakları içinde başkent Larende olmak üzere Ereğli, Gülnar, Anamur, Silifke, Mut, Ermenek, Hâdim, Bozkır, Ulukışla, Niğde, Karahisar, Aksaray, Akşehir, Iğın, Kadınhanı, Konya, Beyşehir ve Seydişehir yer almaktaydı (Sümer, 2001: 457).

Osmanlı Dönemi

Osmanlı hâkimiyetine girinceye kadar Karamanoğullarının önemli şehirlerinden biri olan Ereğli (Cahen, 2012: 354; Pitcher, 2013: 98), Eratnaoğulları ve Kadı Burhaneddin beylikleri ile Memluk ve İlhanlı devletlerinin nüfuz ve etkisi altında kaldı. Kadı Burhaneddin'in 1396 tarihinde Karaman üzerine yaptığı sefer sırasında yağma ve tahrip edildi (Konyalı, 1970: 200-201; Yörük, 2012: 218).

Yıldırım Bayezid 1397'de Akçay Ovası'nda Karaman ordusunu mağlup etmesiyle birlikte bütün Karaman toprakları gibi Ereğli'de Osmanlı hâkimiyeti altına girdi (Uzunçarşılı, 1988: 265-267). 1402 Ankara Savaşı'nda Osmanlı Devleti Timur'a yenilince Ereğli tekrar Karamanoğullarının hâkimiyeti altına girdi. Ereğli 1419'da Memluk komutanı İbrahim Bey tarafından muhasaraya uğradı (Konyalı, 1970: 205; Yörük, 2012: 218).

Fatih Sultan Mehmet'in Karaman üzerine yaptığı 1467 tarihli seferle Ereğli'de dâhil olmak üzere Karamanoğulları toprakları tekrar Osmanlı hâkimiyeti altına girdi (Uzunçarşılı, 1988: 106-110). Ereğli'nin Osmanlı hâkimiyeti altına girmesi ile birlikte Osmanlı'nın fetih politikası gereği olarak Rum Mehmet Paşa tarafından Ereğli Kalesi yıktırıldı (Reindl-Kiel, 2008: 227; Pitcher, 2013: 120). Ereğli bu şekilde Selçuklular dönemindeki surları ve iç kalesi olan kapalı kent modelinden, açık bir kent haline dönüştürüldü (İnalçık, 1999: 118; Yörük, 2011: 1491). Ereğli'nin Osmanlı düzenine girmesi sürecinde Rum Mehmet Paşa'nın kent halkına oldukça sert davrandığı, Ereğli ve Larende'de tahribat yaptığı dönemin kaynaklarında anlatılmaktadır. Âşık Paşazade tarihinde Rum Mehmet Paşa'nın yaptığı tahribat şu şekilde anlatılır:

“Padişah, veziri Rum Mehmed'i "Var, Karamanoğlu'nu o vilayetten sürüp çıkar.” diyerek gönderdi ve kendi kullarından ve Anadolu askerinden nice sancak da kattı. Rum Mehmed yürüdü, Larende'ye vardı. Larende'nin mescitlerini ve medreselerini yakıp yıktı, babasının evi imişçesine harap eyledi. Şehrin kadınını ve gencini soydurdu, çıplak bıraktı. O zalim, elinden gelen her şeyi yaptı, Müslümanlara bunun benzeri hakaretler yaptı. Larende'den gidip Ereğli'ye vardı. Ereğli'nin de vilayetini ve köylerini harap ettirdi. O vilayetin halkı “Bu vilayet Allah ve resulünüdür. Vilayetteki

vakıflar konusunda niçin hiç çekinmezsin. Bu vilayet onun resulünün vakıflarıdır. Şimdi sen bunları harap ettin, Medine şehrinin fakirlerine bu vilayetten yardım gitmez olursa yarın inandığımız ve tasdik ettiğimiz kıyamet gününde Allah'ın peygamberinin huzuruna vardığın zaman ne cevap verirsin?" dediler. Bunun gibi söz söyleyenleri o zalim Rum öldürdü. Tanrıdan korkmadı, peygamberinden utanmadı." (Âşık Paşazade, 2003: 255-256).

Osmanlı hâkimiyetine geçtikten birkaç yıl sonra Ereğli bölgesinde yaşayan Müslüman ve Hristiyan halkından bir kısmı 1471'de İstanbul'a sürgün edildi (Yörük, 2012: 128; Yörük, 2011: 1491). Ereğli şehri 1490 tarihinde Memluk komutanı Emir Özbek'in ordusu tarafından yağmalandı (Uzunçarşılı, 1988: 193-194; Pitcher, 2013: 125). Yavuz Sultan Selim, Mısır Seferi sırasında orada çok iri camızlar görür ve bu hayvanların da Anadolu'ya getirilmesini emretmişti. Yavuz'un Mısır seferi dönüşünde büyük topları çekmede kullanılan bu camızların yetiştirilmesi için en uygun yer olarak Ereğli seçilmişti. Miri malı sayılan bu camızların Yavuz'un emri gereği yetiştirilmesi ile birlikte kesinlikle kesilmemesi, sağılmaması ve öldürülmemesi hakkında ferman çıkmıştı (Konyalı, 1970: 224; Yörük, 2012: 218; Yörük, 2011: 1491; Yılmaz, 2013: 531). Ereğli'nin tarihinde önemli bir yer tutan olayda 1553 yılında Şehzade Mustafa'nın öldürülmesine de tanıklık etmiş olmasıdır (Turan, 1997: 37-43; Uzunçarşılı, 1988: 360, 403, 527; Pitcher, 2013: 163).

Osmanlı Devleti'nde Karaman eyaletinin Konya sancağına bağlı bir kaza olan Ereğli, 1530 tarihinde Aksaray sancağına dâhil edildi. Ereğli bir süre sonra ise tekrar Konya'ya bağlandı. 16 ve 17. yüzyıllarda Ereğli kazasının nahiyeleri genellikle Ereğli, Kilseme ve Karacadağ'dan ibaretti. Ereğli kazasına 1584'te Mindos nahiyesi eklendi (Yörük, 2009: 59-71). Ereğli ile ilgili tahrirde Ereğli, Bağlar, Karacadağ, Tond, Ada, Kilseme, İnemescidi ve Aköyük olmak üzere sekiz nahiyeye ayrılmıştı (Yörük, 2012: 218).

Karaman Ereğlisi olarak anılan Ereğli kenti, XVI. yüzyılda orta büyüklükte bir yerleşim merkeziydi. Ereğli şehirleşme sürecini Beylikler ve Selçuklu döneminde tamamlamıştı (Yörük, 2015: 48). Tahrir defterlerindeki bilgilere göre Ereğli XV. yüzyıldan itibaren hem fiziki hem de nüfus bakımından gelişme gösterdi. Ereğli'nin gelişmesinde önemli etkenlerden biri yol kavşağı üzerinde bulunması idi. II. Bayezid döneminde 1502'de altı mahalleli ve yüz seksen iki haneli küçük bir kasaba görünümünde idi (Tuncel, 1995: 291).

Yavuz Sultan Selim döneminde 1518'de Ereğli'de altı mahalle ve iki yüz iki hane bulunmaktaydı. XVI. yüzyıl ortalarında Ereğli nüfusunda artış başladı. Bu durum üzerine yeni mahalleler eklendi. Bu dönemde nüfusun artmasında sebepler arasında İran seferlerinin yapıldığı sefer yolu üzerinde önemli bir menzil ve konak olması, artan ticari faaliyet ve zengin

vakıfların kurulması yer almaktadır (Çetin, 2009: 65-66, 79-80; 2004: 31, 46-47). 1580'lerde Ereğli'de mahalle sayısı yirmi üçe çıktı (Tuncel, 1995: 291).

Ereğli gelişmesini XVII. yüzyılda da devam ettirdi. Kâtip Çelebi'nin Cihannümâ'sında Ereğli'den yirmi iki mahallesi bulunan "kasaba-i azime" şeklinde bahsedilir. Evliya Çelebi de gelişmekte olan bir yer olduğunu belirttikten sonra şehre "Karaman Ereğlisi" denildiğini, Haremeyn evkafına bağlı bulunduğunu, birçok mescit, tekke, han, hamam, çarşı, pazar bulunduğunu belirterek, Mimar Sinan'ın eseri olan Rüstem Paşa ve Koca Mehmed Paşa Camii'nden bahseder (Tuncel, 1995: 291).

Sultan III. Selim döneminde 1803 tarihinde Ereğli'nin mukataa işleri düzensiz bir halde idi. Ereğli'nin mukataa işlerini düzenlemek görevi Bozok Ayanı Cebbarzâde Süleyman Bey'e verildi (Mehmed Süreyya, 1996: 1531; Mert, 1993: 222). Süleyman Bey'de Ereğli'ye bir voyvoda gönderdi. Bu voyvodayı Ereğliler şehre sokmayıp kovdular. 1810 tarihinde Rusçuk'un Ruslardan geri alınması için ayanlardan asker ve para yardımında bulunuldu. Bozok Ayanı Cebbarzâde Süleyman Bey, 1812 yılının ocak ayında kethüdasını Ereğli'ye gönderdi. Ereğli halkı ve ayanı kethüdanın şehre girmesini direnince, kethüda şehre zorla girdi ve şehri askerlerine yağmalattı. Bu durumdan üzüntü duyan Cebbarzâde Süleyman Bey, yağmalanan malların sahiplerine geri verilmesini emretti. Karaman Valisi Ali Paşa'nın ve birçok şahidin huzurunda mallar sahiplerine geri verildi (Konyalı, 1970: 427).

Ereğli, 1832'de Mısır ordusu ile Anadolu'da ilerleyen Kavalalı İbrahim Paşa tarafından işgal edildi (Altundağ, 1988: 65-66; Kış, 2010: 148). 1833 Kütahya Antlaşması sonucunda Mısır ordusu Ereğli şehrini terk edince yeniden Karaman vilayetine bağlandı (Konyalı, 1970: 429-432). Osmanlı ordusunda 1835-1839 yılları arasında yüzbaşı rütbesi hizmet veren Prusyalı Helmuth von Moltke (Beydilli, 2005: 267) 1838'de Ereğli'den geçerken, "Burası dağların eteğinde, ağaçlar altına gömülmüş bir kasaba; dağlardan iç açıcı bir dere romantik bir vadiden çağlaya çağlaya akıyor, fakat ovadaki iki saatlik yolunda acı ve tuzlu oluyor ve bir bataklığa gömülüyor. Kasaba oldukça büyük, fakat hemen hemen tamamıyla boşalmış." ifadeleriyle tasvir eder (Moltke, 1969: 222; Tuncel, 1995: 292).

Osmanlı Devleti'nde taşra şehirlerinde belediyelerin kurulması 8 Ekim 1864 tarihli vilâyet nizamnâmesi ile başladı (Ortaylı, 1992: 400). Ereğli'de belediye teşkilatının kurulması da 1870 yılın tarihlenmektedir. Ereğli'nin ilk Belediye Başkanı da Ali Ağa oğlu Ahmed Ağa'dır (Konyalı, 1970: 590-593).

XIX. yüzyılın sonlarına doğru Ereğli'nin on üç mahallesi, dört camii, on sekiz mescidi, üç hanı ve üç yüze yakın da dükkânı bulunuyordu. Şehirde üç yüz Ermeni, iki yüz Rum olmak üzere dört bin altı yüz kişi yaşıyordu. İstanbul'dan hareket eden hacı kabilelerinin

ve doğu seferine çıkan orduların yolu üzerinde önemli bir konaklama merkezi olan Ereğli, 25 Ekim 1904'de açılan Konya-Ereğli hattı ile birlikte Haydarpaşa-Bağdat demiryolu hattı üzerinde bir istasyon olarak ulaşımdaki önemini sürdürdü (Imbert, ty: 28; Konyalı, 1970: 433; Erel, 2017c: 13).

Cumhuriyet Dönemi

Mondros Mütarekesi'nin 30 Ekim 1918'de imzalanması ile birlikte Anadolu toprakları itilaf devletleri tarafından işgal edilmeye başlandı. 1919'da Adana ve evresi Fransızlar tarafından işgal edildi. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmadan önce İstanbul'da Ali Fuat Paşa ile yaptığı görüşmelerde 20. Kolordu Kararghi'nı Ereğli'den Ankara'ya taşıma kararı almışlardı. Ali Fuat Paşa bu kararı uygulamak için 22 Mart 1919'da Ereğli'ye gelerek 20. Kolordunun Ankara'ya nakli işlemini gerçekleştirdi (Erel, 2017a: 34). 20. Kolordunun nakli ile birlikte Ereğli'de askeri bir g kalmadı.

Merkezi Niğde'de bulunan 126. Alay Komutanı Albay Rüştü Bey Ereğli'ye gelerek Kuvayı Milliye'nin kurulmasını sağladı. Ereğli'de bulunan Kuvayı Milliye Başkanı Hoca Kazım Efendi, Yarbay Rüştü, Binbaşı Rıfat Bey ve Fuad Bey düşmana karşı yapılacak işleri konuşurlarken Ereğli Postanesine gelen ve üzerinde "Ereğli Governrlğne" yazılı bir zarftan, Fransız bir yüzbaşının Ereğli'yi teslim almak üzere geleceğini öğrendiler. Askerleriyle birlikte 20 Eylül 1919'da gelen Fransız Yüzbaşının istasyonda bulunan Müfettişlik binasında etrafı kuşatıldı. Fransızca bilen Jandarma Takım Komutanı olan Cemal Bey vasıtasıyla, yzbaşıdan şehri terk etmesini istenildi. Fransız yüzbaşı bu isteği reddetti ve bu yapılanların cezasının ağır olacağını söyledi. Kuvayı Milliye heyeti her neye mal olursa olsun mücadele edeceklerini ve kendisine yarım saat süre verdiklerini söylediler. Bunun zerine Fransızlar işgal teşebbüsünden vazgeçerek Ereğli'yi terk ettiler (Erel, 2017a: 41-43).

Ekim 1920'de Delibaş Mehmet İsyanı olarak tarihe geçen bu ayaklanmada, hkmetten emir aldığını iddia eden ve cepheye sevk edilmek üzere asker topladığını belirten Delibaş Mehmet adlı asi umra'da isyanı başlattı. Delibaş Mehmet topladığı asilerle Konya'yı işgal etti (Atatürk, 2015: 375-376). Asilerin Ayrancı (Karaman) köylerine kadar geldiğini, bazı köylüleri kandırarak Ereğli zerine yürüyecekleri haber alınınca, şehrin ileri gelenleri Belediye binasında toplanarak asilere karşı koymak maksadıyla şehrin muhtelif yerlerini tutmaya karar verdiler. Kuvayı Milliye Başkanı Hoca Kazım Efendi, Merkezi Niğde'de bulunan 41. Tmenden getirmiş olduğu cephaneyi dağıtmak suretiyle halkı silahlandırdı. Binbaşı Arif Bey, Belediye Başkanı Hacı Aziz Efendi ve Deli Mustafa Ağa

asilere karşı her türlü tedbiri alarak şehre girmelerini engellediler (Turan, 1992: 178-179; Erel, 2017a: 132-134; Allı, 2019: 54).

Milli mücadele devam ederken Hilal-i Ahmer yararına at yarışları ve müsamereler düzenlenmiş, elde edilen gelirler orduya gönderilmiştir (Yörük, 2012: 221).

29 Ekim 1923'te Türkiye Büyük Millet Meclisinde devletin yönetim şekli "Cumhuriyet" olarak kabul edildi. Ereğli, Osmanlı döneminde Karaman Eyaleti'nin Konya Livası'na bağlı bir kaza iken Cumhuriyet Türkiye'sinde Konya'nın ilçelerinden biri oldu.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. CUMHURİYET ÖNCESİNDE EREĞLİ NÜFUSU

Ereğli, Sultan II. Mehmet'in Karaman Seferi sonucunda Konya ve çevresinin fethi ile birlikte (1466-1467) Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altına girmişti (Uzunçarşılı, 1988: 106-110). Bu tarihten önce de bölge Osmanlı-Karaman ve Memluk devletleri arasında mücadelelere sahne olmuştu (Tekindağ, 1963: 54-55). Ereğli Osmanlı hâkimiyetine girince bölgedeki direnci kırmak için gönderilen Rum Mehmet Paşa, sadece surları yıktırmamış, bölge halkına da zulüm derecesine varan bir şiddet göstermişti (Uzunçarşılı, 1970: 90).

Rum Mehmet Paşa, Ereğli'deki kaleyi bölgenin konumundan dolayı askeri bir üs haline gelmemesi için yıktırmış ve burası açık bir şehir haline getirmişti. Ereğli kenti bundan sonra Memluk saldırıları ile karşı karşıya kaldı. XVI. yüzyıldan itibaren Ereğli şehri genellikle huzur ve sükûn dönemi yaşadı. Ancak XVII. yüzyılda Celali isyanlarından Ereğli şehri de zarar gördü (Tuncel, 1995: 291).

Osmanlı idari teşkilatlanmasında Karaman eyaletinin Konya sancağına bağlı üç nahiyeli (Ereğli merkez, Kilseme, Karacadağ) bir kazanın merkezi olan ve Karaman Ereğlisi olarak da anılan Ereğli şehri, XVI. yüzyılda orta büyüklükte bir yerleşim merkezi konumundaydı (Tuncel, 1995: 291). Ereğli'nin Osmanlı siyasi tarihi içinde önemi bir yere sahip olmasındaki sebeplerden biri de Şehzade Mustafa'nın Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile Ereğli'de katledilmesidir. Ereğli'de gerçekleşmiş olan bu hadise Osmanlı toplumunun hafızasında önemli bir yer işgal etmişti (Uzunçarşılı, 1988: 527; Şentürk, 1998: XXX-LXVII; Çavuşoğlu, 1981-1982: 641-686).

2.1.1. XVI. yy'de Ereğli Nüfusu

Tapu Tahrir Defterlerinde Ereğli Nüfusu

Ereğli'nin Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altına girmesine kadar geçen süre sırasında yapılan mücadeleler sonucunda büyük bir tahribat ve yıkıma uğradığı, nüfusunun azaldığı döneme ait kroniklerden, vakıf ve tahrir defterlerinden anlaşılmaktadır (Yörük, 2011: 1492). XVI. yüzyılın başlarından itibaren Ereğli hem nüfusu artmış hem de fiziki olarak büyümüş ve orta büyüklükte olsa şehir statüsüne kavuşmuştur (Tuncel, 1995: 291; Yörük, 2009: 46). Ereğli'nin bu şekilde büyümesindeki en önemli sebeplerden biri askeri, ticari ve dini açıdan yol kavşağı konumunda bulunmasıdır (Yörük, 2011: 1492).

1502’de Ereğli Nüfusu

II. Bayezid döneminde 1502’de altı mahalleli küçük bir kasaba durumunda olan Ereğli’de 182 hane, 240 nefer (yaklaşık 971 kişi) bulunmakta idi. Ereğli’nin en kalabalık mahallesi ise “Cami Mahallesi” idi (Çelik, 1990: 20).

1518’de Ereğli Nüfusu

Yavuz Sultan Selim döneminde 1518’de mahalle sayısı yine altı olup (Cami, Hacı Davud, Hacı Kayser, Mencik, Hacı Yusuf ve İne Musa), nefer sayısı 297’ye yükselmişti (yaklaşık 1152 kişi) (Çelik, 1990: 20).

1522 ve 1530’da Ereğli Nüfusu

Kanuni döneminde Ereğli nüfusu 1522 ve 1530’da nefer sayısı 316-317’ye çıkmış (yaklaşık 1033-1046), mahalle sayısı ise aynı kalmıştı (Yörük, 2011: 1493).

1539’da Ereğli Nüfusu

1539 tarihinde mahalle sayısı yedi olmuş, nefer sayısı ise 368’e (yaklaşık 1214 kişi) yükselmişti (Yörük, 2011: 1493).

1584’te Ereğli Nüfusu

III. Murat döneminde 1584’de hem mahalle sayısında hem de nüfusta büyük bir artış olmuştur. Mahalle sayısı yirmi beşe çıkmış, nefer sayısı da 1107 (yaklaşık 3653 kişi) ile nüfusu artmıştır. Bu dönemden önce yapılan tahrirlerde Cami (Ulucami) mahallesi en kalabalık mahalle iken, III. Murat döneminde Mescid-i Hacı İshak mahallesi nüfusun en fazla olduğu mahalle olarak ilk sırayı almıştır. Ereğli nüfusu bu dönemde % 361 oranında bir artış göstermiştir (Yörük, 2009: 26-31; 2011: 1493; 2015: 51).

2.1.2. XVII. Yy’de Ereğli Nüfusu

1642’de Ereğli Nüfusu

Ereğli’de 1642 tarihli tahrire göre eski mahallelerden bir kısmının isimleri ortadan kalkmış, yeni mahalleler kurulmuş ya da mahallelerin isimleri değişmişti. Bunun sonucu olarak mahalle sayısı 21’e düşmüş, hane sayısı 370’e (yaklaşık 2035) düşmüş oldu (Yörük, 2011: 1495). Kâtip Çelebi “Cihannüma” isimli eserinde Ereğli’de 22 mahalleden, her mahallenin bir mescide sahip olduğundan, dört cami, iki hamam ve iki hanın bulunduğu bir “kasaba-i azime” olarak tavsif etmiştir (Yörük, 2011: 1495).

2.1.3. XVIII. ve XIX. yy'de Ereğli Nüfusu

1690-1839 Yılları Arası Ereğli Nüfusu

Ereğli'nin 1690-1839 tarihli hurufat defterlerinde yirmi yedi mahalle, yirmi cami, kırk beş mescit, üç zaviye, on yedi medrese, altı muallimhane, iki mektep ve bir imaret kaydı bulunmaktadır. Bu rakamlar Ereğli'nin bu dönemde imar faaliyetleri ile birlikte büyük bir gelişme kaydettiğini göstermektedir (Yörük, 2011: 1496).

II. Mahmut Döneminde Ereğli Nüfusu

II. Mahmut döneminde Ereğli küçük bir kasaba görünümüne dönüşmüştür. Ekim 1838'de Ereğli'ye uğrayan Helmuth von Moltke "Burası dağların eteğinde, ağaçlar altına gömülmüş bir kasaba; dağlardan çıkan iç açıcı bir dere romantik bir vadiden çağlaya çağlaya akıyor, fakat ovadaki iki saatlik yolunda acı ve tuzlu oluyor ve bir bataklığa gömülüyor. Kasaba oldukça büyük, fakat hemen hemen tamamıyla boşalmış. İlk çağda hemen hep Herkülüs adına adanan sıcak pınarlar yüzünden buraya bu ad verilmiş." sözleriyle Ereğli'yi anlatmaktadır (Moltke, 1969: 22-23).

1833-1845 Tarihleri Arasında Divle Nahiyesinde Nüfus

II. Mahmut döneminde askere alma ve vergi tahsili için başlatılan nüfus sayımları ile birlikte ülke geneline nüfus memurları gönderilmişti. Bu nüfus memurları görevli oldukları bölgelerde daha önce belirlenmiş sayım standartlarına göre nüfus bilgilerini kaydettiler. Bu nüfus defterlerinden biri de Ereğli kazasına bağlı Divle Nahiyesinin nüfus defteridir. Aşağıdaki tabloda Divle nahiyesinin 1833 ve 1845 nüfus defterlerine göre mahalle ve nüfusları verilmiştir (Kayacık, 2019: 12)

Tablo 1: Divle Nahiyesi'nin 1833-1845 Tarihleri Arası Hane Ve Nüfusu

Mahalle/Karye	1833		1845	
	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
Merkez Mahallesi	-	-	188	496
Melik Beğ Mahallesi	-	-	107	296
Halil Efendi Mescidi Mahallesi	-	-	86	226
Taşbaşı Mahallesi	-	-	60	158
Cami Medrese Mahallesi	-	-	33	94
Divle Merkez Toplam	435	1004	474	1.270
Berendi Karyesi	68	215	73	222
Kıramani Karyesi	50	156	59	198
Kureyş-i Kebir Karyesi	69	152	75	190

Kureyş-i Sagir Karyesi	37	92	41	96
Başlamışlı Karyesi	15	43	19	48
Çat Karyesi	9	27	11	35
Genel Toplam	683	1.689	752	2.059

Kaynak: 1833-1845 Divle Nahiyesi hane ve nüfus sayısı

1840 Temettuat Defterinde Ereğli Nüfusu

1840 tarihli temettuat kayıtlarına göre Ereğli'nin nüfusu köyleriyle birlikte 1969 hane ve 8840 kişi olarak belirtilmektedir (Yaman, 2007: 24, 28).

Ereğli'nin Köylerinin 1838-1845'te Nüfusu

Ereğli'nin 1834-1845 nüfus defterlerine göre köylerindeki erkek nüfusu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: 1834-1845 Nüfus Defterlerine Göre Ereğli'nin Köylerinin Erkek Nüfusu

	Köyler	1838		1840		1843		1845	
		Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Hane	Nüfus
1	Basdıkkaya	6	17	7	16	6	16	6	14
2	Belicekağaç	-	-	15	33	15	33	9	25
3	Borne	14	34	16	36	16	36	14	30
4	Çakallar	25	64	21	64	22	64	19	55
5	Çat	28	80	28	61	28	61	23	54
6	Dedekebir	22	66	22	70	23	70	20	63
7	Deli Mahmutlu	10	21	8	19	7	19	7	17
8	Dedeli	7	28	7	26	7	26	6	21
9	Ekizli	16	55	20	69	21	59	21	60
10	Eskihisar	12	39	17	45	16	45	12	36
11	Gaybi	30	82	36	96	37	95	30	76
12	Güllüviran	47	140	41	132	44	132	41	139
13	Işıklar	30	78	29	87	33	87	35	91
14	İbriz	111	283	111	279	112	279	94	213
15	Kaçan	10	33	13	37	12	37	12	42
16	Karaviran	10	27	10	29	10	29	11	27
17	Kara Yusufu	23	63	23	64	23	64	23	67
18	Kızılgedik	10	32	12	23	12	23	14	27
19	Körli	15	47	18	50	18	50	17	44
20	Kösere	28	86	27	77	28	77	24	60
21	Nernek	30	102	28	93	28	92	25	92
22	Osman Köseli	11	33	8	33	8	33	7	27
23	Sarıca	18	53	19	42	19	42	39	100
24	Seydi Fakılı	12	33	8	22	8	22	5	12
25	Sinandı	51	132	50	116	50	116	44	115
26	Şeyh Ömer	3	4	-	-	-	-	10	28

27	Tont	44	126	46	144	49	144	41	126
28	Turlaz	47	133	43	120	43	120	-	-
29	Zanapa	147	451	203	467	-	-	153	376
TOPLAM		817	2.342	879	2.340	695	1871	756	2.037

Kaynak: Özlem Işık, XIX. Yüzyılın Ortalarında Ereğli Kazasına Bağlı Köylerin Nüfusu (1834-1845), Konya 2018, s. 17.

Seyahatnamelerde Ereğli Nüfusu

Fransız seyyah Bertrandon de la Broquiere (1400-1459), 1432-1434 tarihleri arasında Osmanlı topraklarına ve Anadolu'ya yaptığı seyahatte Ereğli'ye de uğramış ve kısa bilgiler vermiştir (Eyice, 1992: 523-524). *“Buradan da Araclie (Ereğli) 'ye geldim. Essers (İvriz) adı verilen kalenin önünden geçtim. Bu dağlardan sonra, deniz gibi dümdüz bir ovaya iniliyor. Buralarda, bazı yerlerde uzaktan bakılınca denizdeki adalar gibi görünen dağlar var. Kutup yıldız yönünde ve diğer taraflarda çok yüksek dağlar var ve buralarda çok sayıda Türkmen yaşıyor. Bu Araclie şehri bir zamanlar surlarla kapatılmış bir şehirdi ama çok harap olmuştu; ovada kurulmuş, yiyeceği bol bir yerdi. Etrafında birçok kasaba bulunuyor ve buralarda hep Türkmenler oturuyorlardı ya da ahalisinin çoğunluğu Türkmendi. Tarsus'tan buraya, hiçbir yerde sudan başka bir gıda maddesi bulamadan tam dört günde geldim.”* (Schefer, 2000: 180-181).

1499-1577 yılları arasında Şam'da yaşayan Bedreddin el-Gazzî'nin 1529-1531 tarihleri arasında İstanbul ve Anadolu'da seyahat etmiş ve bu seyahati “Metâli'ul'bedriyye” isimli eserinde anlatmıştır (Çollak ve Akpınar, 1996: 537-539). Bedreddin el-Gazi'nin seyahatnamesinde Ereğli hakkında şu bilgiler verilmektedir: *“Ereğli küçük bir şehir olup içinde bağları ve pek bol bahçeleri vardır. Buranın hoş, güzel ve döşemeli bir camii vardır. Şehrin dışında bulunan sulu ve çimenli geniş bir çayıra konduk. Burası insana ferahlık veren çok güzel bir yer olup bir yanından nehir akıyordu. Yolculuğun verdiği yorgunluk ve sıkıntıdan, bu manzaranın güzelliği karşısında eser kalmadı.”* (Ekrem Kâmil, 1937: 27).

1511-1582 yılları arasında Hindistan'da yaşayan ve Nehrevâlî ismiyle tanınan Kutbüddîn el-Mekkî'nin “el-Fevâ'idü's-seniyye fi'r-rihleti'l-Medeniyye ve'r-Rûmiyye” Medine, Suriye ve Anadolu'ya yaptığı seyahatlerini anlatan önemli bir eserdir (Seyyid, 2006: 547-548). Kutbüddîn el-Mekkî seyahatnamesinde ise Ereğli hakkında verilen bilgiler şöyledir: *“Ereğli 400 kadar eli mamur bir şehirdir. Yakınında 1500 kadar köy, çiftlik ve hanesi vardır. Bunun kadısı 15 osmani alır. Bir minareli bir camii vardır. Bunu Selçuklu hükümdarlarından Kılıç Arslan yaptırmıştır. Buranın camii imamı Sinan Halife ile görüştim. Bu zat, Kadıasker Sinan Efendinin eski danışmendi idi. Bu şehri kuran Hiraklinüs olduğunu söyleyerek bir hikaye anlattı. Bu şehrin camiinde Larendeli bir vâız gördüm, adı Abdülkerimdir. Burada bir*

de yolcuların inmesine mahsus bir han vardır. Camie ve çarşıya yakın olan bu handa iki gün istirahat ettikten sonra Salı günü sabahleyin yola çıktık.” (Ekrem Kâmil, 1937: 28).

Edirne doğumlu olan Abdurrahman Hibri Efendi'nin (1604-1659), 1632'de Edirne'den yola çıkıp hac yolculuğunu anlattığı “Menâsik-i Mesâlik” adlı eserinde (İlgürel, 1998: 426-428) yol güzergâhı üzerindeki Ereğli'den de bahsetmektedir. Abdurrahman Hibri Efendi Ereğli hakkında, “*Ertesi Ereğli nâam kasaba –ki Karapınar ile mabeyni on saatdir-nuzûl olundu. Ve bunda Karamanoğlu'nun bir câmi'i ve bir hanı vardır. Ve Ekmekçi-zâde Ahmed Paşa dahi bir kârgîr han binasına mübâşeret eyleyüp lâkin itmâmına muvaffak olmamıştır. Bunda dahi oturak olmak mu'tad olmuştur. Tariki sahrâdır. Ve bir mikdarı kumdur.*” (İlgürel, 1975: 119; Çaycı, 2006: 122).

Kamusü'l-a'lâm'da Ereğli Nüfusu

Şemsettin Sami'nin hazırladığı “Kamûsü'l-a'lâm” isimli eserinde 1889 tarihi itibariyle Ereğli şehir merkezinin 904 hane, 295 dükkân, üç han, iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, bir rüşdiye mektebi, sekiz sıbyan mektebi, altısı mamur ve dördü harap toplam on medrese, bir Rum ve bir Ermeni kilisesi olduğunu belirtir. Ereğli'nin nüfusu 4600 olarak geçmektedir. Bu nüfus içinde Ermeni nüfus 300, Rum nüfus ise 200 kişidir. Ereğli'nin Divle nahiyesi ve 55 karyesi vardır. Bu karyelerdeki hane sayısı 3.566'dır. Merkez kazanın ahali toplamı 22. 500 olup, 600'ü Hristiyan'dır (Şemseddin Sami, 1306: 838).

1834-1845 Tarihleri Arasında Ereğli Nüfusu

Ereğli'nin 1834 tarihinde 37 mahallesinde 2.158 kişi yaşarken, 1838'de 36 mahallede 1.719 kişi, 1840'da 33 mahallede 1.775 kişi, 1843'de 31 mahallede 1.586 kişi ve 1845 tarihinde 34 mahallede 1.333 kişi yaşamıştır (Altıntaş, 2018: 26-30).

Ereğli'nin 1834-1845 nüfus defterlerine göre şehir merkezindeki mahallelerde yaşayan nüfusu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: 1834-1845 Nüfus Defterlerine Göre Ereğli Merkez Nüfusu

Sıra No	1834		1838		1840		1843		1845	
	Mahalle	Nüfus	Mahalle	Nüfus	Mahalle	Nüfus	Mahalle	Nüfus	Mahalle	Nüfus
1	Abdülhalife	44	Abdülhalife	46	Abdülhalife	33	Abdülhalife	33	Abdülhalife	30
2	Ak Mescid	13	Ak Mescid	9	-	-	-	-	-	-
3	Ala Gözülü	16	Alagözlü	18	Alagözlü	13	Alagözlü	13	Alagözlü	10
4	Ali Çavuş	46	Ali Çavuş	46	Ali Çavuş	42	Ali Çavuş	42	Ali Çavuş	25
5	Bağdadi	29	Bağdadi	29	Bağdadi	27	Bağdadi	27	Bağdadi	20

6	Bayak	64	Bayak	42	Bayak	44	Bayak	44	Bayak	31
7	Bekir İsmail	59	Bekir İsmail	54	Bekir İsmail	57	Bekir İsmail	57	Bekir İsmail	41
8	Boyacı Ali	44	Boyacı Ali	44	Boyacı Ali	67	Boyacı Ali	66	Boyacı Ali	54
9	Bölücek Ağaç	18	Bölücek Ağaç	22	-	-	-	-	-	-
10	Cahı	104	Cahı	88	Cahı	100	Cahı	100	Cahı	52
11	Camii Kebir	39	Camii Kebir	27	Camii Kebir	23	Camii Kebir	23	Camii Kebir	17
12	Canlar	82	Canlar	81	Canlar	95	Canlar	95	Canlar	79
13	Çavuşlu	32	Çavuşlu	22	Çavuşlu	19	Çavuşlu	19	Çavuşlu	13
14	Davud Paşa	47	Davud Paşa	76	Davud Paşa	38	Davud Paşa	38	Davud Paşa	30
15	Ermeniyân	190	-	-	Reaya	190	-	-	Ermeniyân	179
16	Eyneler	17	Eyneler	13	-	-	-	-	-	-
17	Fetin Efendi	49	Fetin Efendi	37	Fethi	43	Fethi	43	Fetyaneden	26
18	Gümüşbağçe	54	Gümüşbağçe	49	Gümüşbağçe	38	Gümüşbağçe	38	Gümüşbağçe	32
19	Hacı Ahmed	8	Hacı Ahmed	4	-	-	-	-	-	-
20	Hacı Davud	37	Hacı Davud	33	-	-	-	-	-	-
21	Hacı Mathar	81	Hacı Mathar	63	Hacı Mathar	56	Hacı Mathar	56	Hacı Mathar	39
22	Hacı Musa	42	Hacı Musa	36	Hacı Musa	39	Hacı Musa	39	Hacı Musa	25
23	Hacı Mustafa	79	Hacı Mustafa	74	Hacı Mustafa	53	Hacı Mustafa	53	Hacı Mustafa	37
24	Hacı Yusuf	15	Hacı Yusuf	15	Hacı Yusuf	30	Hacı Yusuf	32	Hacı Yusuf	23
25	Hafız	59	Hafız	42	-	-	-	-	-	-
26	Hıdırlı	88	Hıdırlı	80	Hıdırlı	70	Hıdırlı	70	Hıdırlı	56
27	Karagedik	38	Karagedik	35	Karagedik	42	Karagedik	42	Karagedik	28
28	Kasımoğlu	46	Kasımoğlu	38	Kasımoğlu	28	Kasımoğlu	27	Kasımoğlu	22
29	Kazgancı	101	Kazgancı	84	Gazgancı	75	Gazgancı	75	Gazgancı	55
30	Keçeci	28	Keçeci	30	Keçeci	24	Keçeci	24	Keçeci	20
31	Kıсарı	46	Kıсарı	45	Kıсарı	29	Kıсарı	29	Kıсарı	21
32	Pir Ömer	97	Pir Ömer	51	Pir Ömer	91	Pir Ömer	91	Pir Ömer	60
33	Talmaz	74	Talmaz	69	Talmaz	64	Talmaz	64	Talmaz	40
34	Tat	21	Tat	16	Tat	19	Tat	20	Tat	13
35	Türkman	158	Şehri Türkman	133	Türkhan	101	Türkhan	101	Türkman	69
36	Üçgöz	118	Üçgöz	92	Üçgöz	90	Üçgöz	90	Üçgöz	63
37	Viran	75	Viran	76	Virane Hafız	53	Viran Hafız	53	Viran Hafız	37
38					Virane-i Kebir	82	Virane-i Kebir	82	Viran Kebir	56
39									Kıbtiyân	27
40									Müslim Kıbtiyân	3
TOPLAM		2.158	1.719		1.775		1.586		1.333	

Kaynak: Funda Altıntaş, Ereğli Şehir Merkezindeki Nüfus Hareketleri (1834-1845), Konya 2018, s. 28.

Salnamelerde Ereğli Nüfusu

Osmanlı Devleti'nde salname yayınlama geleneği XIX. yüzyılda modernleşme ile başlayan bir gelenek olmuştur. Salname “merkezi yönetimin, nezâretlerin, askerî kurumların, vilâyetlerin, bazı özel kurum ve kişilerin yıllık olarak çıkardıkları bilgilendirme amaçlı neşriyate” verilen isimdir (Aydın, 2009: 51).

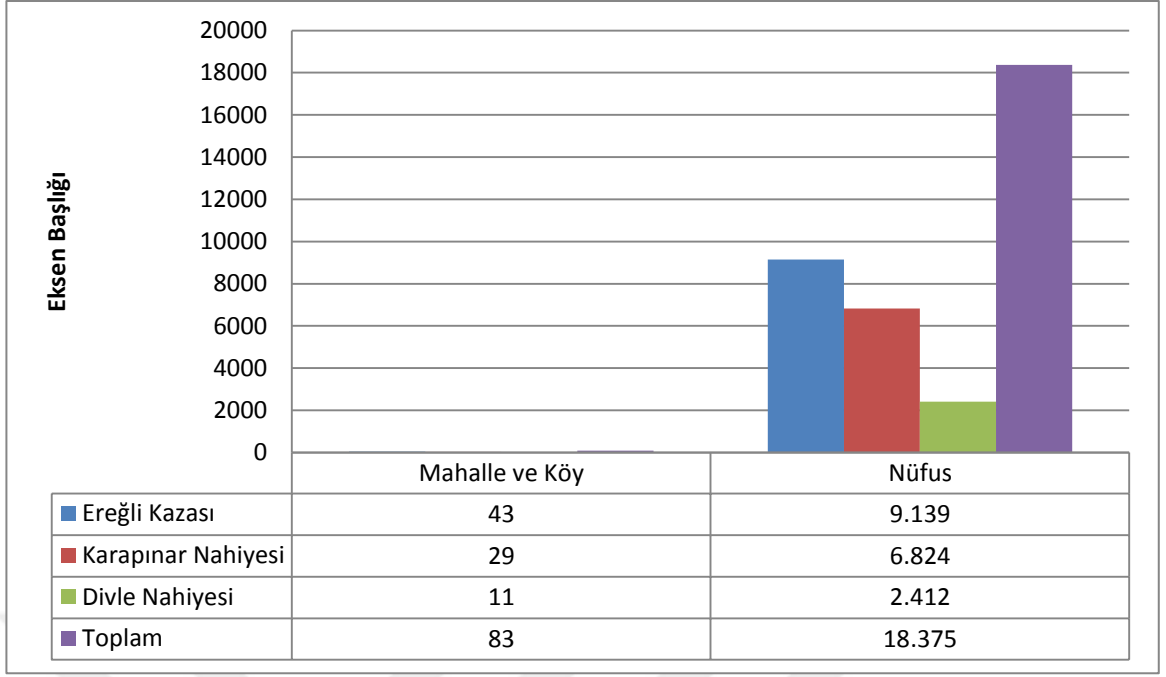
Vilayet salnamelerinde genel olarak vilayetin idari teşkilatı, memurları, vilayetin tarihi ve eski eserleri, coğrafi özellikleri, kaza, nahiye, kasaba ve köylerini içine alan idari taksimatı, tarım ve ticari faaliyetleri ve nüfus bilgileri yer alırdı (Bilgin, 2009: 53). Ereğli ilçesinin de içinde yer aldığı Konya salnameleri 1868 tarihinden itibaren düzenli olarak çıkmıştır. Konya salnamesinde yukarıdaki bilgilerle birlikte Konya'ya bağlı sancak ve kazalardaki Müslüman ve gayrimüslim okulları, idarecileri, öğretmenleri ve öğrenci sayıları verilmiştir (Bilgin, 2009: 53). Konya vilayet salnamesi en son 1914 tarihinde yayınlanmıştır (Topkaya, 2007: 3-8).

1868 tarihli Konya Salnamesinde Ereğli'nin merkez kazasına bağlı 43 mahalle ve köy ile birlikte nüfusu Müslüman ve Hristiyan olmak üzere toplam 9139 kişi olarak kayıtlıdır (Salname, 2007: 104). 1868 tarihinde Ereğli kazasına bağlı Karapınar ve Divle nahiyeleri vardı. Karapınar nahiyesinde 29 mahalle ve köy ile birlikte Müslüman ve Hristiyan 6.824 kişilik nüfusa sahipti. Divle nahiyesinde ise 11 köy ve mahalle ile birlikte nüfusu Müslüman ve Hristiyan olmak üzere 2.412 idi. Ereğli kazasının toplam nüfusu ise 18.375 kişi idi (Konya Vilayet Salnamesi, 1285/1868: 90).

Tablo 4: 1868 Tarihinde Ereğli Nüfusu

	Ereğli Kazası	Karapınar Nahiyesi	Divle Nahiyesi	Toplam
Mahalle ve Köy	43	29	11	83
Nüfus	9.139	6.824	2.412	18.375

Grafik 1: 1868'de Ereğli Nüfusu

H. 1286/M. 1869 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 5.469 ve nüfusu 18.825 olarak kaydedilmiştir. Nüfus Müslüman ve Hristiyan olarak belirtilmiş ancak ayırım yapılmamıştır (Konya Vilayet Salnamesi, 1286/1869: 95; Topkaya, 2007: 20). Ereğli'nin şehir merkezinde on cami ve mescit, on iki medrese (Temel, 2008: 157-163), bir Ermeni kilisesi, altı tane sıbyan mektebi, 159 dükkân, bir şadırvan, dört han, bir hamam, bir debbağhane, dokuz kahvehane ve beş bezirhanenin bulunduğu belirtilmektedir (Konya Vilayet Salnamesi, 1286/1869: 96; Yörük, 2011: 1498).

Tablo 5: 1869 Tarihinde Ereğli'nin Nüfusu

	Ereğli Kazası	Karapınar Nahiyesi	Divle Nahiyesi	Toplam
Hane sayısı	2.589	2.128	752	5.469
Nüfus	9.219	7.194	2.412	18.825

H. 1287/M. 1870 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin nüfusu 18.825 olarak kaydedilmiştir. Bir önceki senenin salnamesinde olduğu gibi nüfusta bir değişiklik olmamıştır. Fakat 1287 Konya Vilayet Salnamesinde nüfus olarak erkek nüfus (aded-i nüfus-ı zükûr) olarak kaydedilmiştir. Aynı salnamede ayrıca on cami ve mescit, on iki medrese, altı sıbyan mektebi, bir kilise, dört han, bir hamam, 174 dükkân ve mağazanın olduğu da kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1287/1870: 91).

H. 1288/M. 1871 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1288/1871: 138-139). Aşağıdaki

tabloda 1288 tarihli Konya Salnamesinde Ereğli kazasının köyleri ile birlikte hane ve nüfus sayıları da verilmiştir. Yine 1288 vilayet salnamesinde Ereğli şehir merkezinde ayrıca on cami ve mescit, iki medrese, bir Ermeni kilisesi, altı sıbyan mektebi, 159 dükkân, bir şadırvan, dört han, bir hamam, bir debbağhane, dokuz kahve ve beş bezirhane olduğu belirtilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1288/1871: 97).

Tablo 6: H. 1288/M. 1871 Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli İle Köylerinin Hane ve Nüfusları

Mahalle/Karye	Hane	Nüfus
Ereğli Merkez Kasabası	592	1786
Belceağaç Karyesi	9	19
Sarıca Karyesi	16	46
Turlaz Karyesi	42	130
Gaybi Karyesi	31	123
Dede-i Kebir Karyesi	9	19
İbriz Karyesi	89	396
Zamiye Karyesi	174	469
Ternik Karyesi	26	122
Sinandı Karyesi	43	151
Eski Hisar Karyesi	13	58
Kara Yusufu Karyesi	21	100
Kösere Karyesi	24	99
Köyi Karyesi	13	50
Dereli Karyesi	6	33
Hasallar Karyesi	12	81
Osman Köseli Karyesi	7	60
Deli Mahmudlu Karyesi	6	37
Basdı Karyesi	5	40
Burda Karyesi	11	47
Seydi Fakılı Karyesi	11	59
Tutut Karyesi	42	105
Can maa ... Karyesi	17	218
Can Derbend Aşireti	244	906
Pekdek Aşireti	1.022	3.512
Karadağ Güllüviran Karyesi	40	153
Aşıklar Karyesi	24	116
İkizli Karyesi	13	94
Kaçan ve Karaviran Karyesi	16	67
Kızılgedik Karyesi	6	36
Toplam	2.583	9.127

H. 1289/M. 1872 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1289/1872: 124-125). 1289 Konya vilayet salnamesinde Ereğli'de on cami, on bir mescit, on iki medrese, bir Ermeni kilisesi, altı sıbyan mektebi, 180 dükkân, bir şadırvan, dört han, bir hamam, bir debbağhane, dokuz kahve, beş bezirhane kaydedilmiştir. Ayrıca bir Rüşdiye Mektebi ilk defa olarak inşa edilerek açılışı yapılmıştır (Konya Vilayet Salnamesi, 1289/1872: 89; Şen, 2019: 60-72; Altınova, 2010: 134-137). Osmanlı Devleti'nde Tanzimat ile birlikte eğitime verilen önem daha da artmıştı. Bu sebeple nüfusu beş yüz haneyi geçen her kasabada Rüşdiye Mektebi açılması yönünde bir karar çıkmıştır (Albayrak ve Şeker, 2014: 140-141; Alkan, 2000: 6, 42, 76).

H. 1290/M. 1873 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1290/1873: 133-134). 1290 Konya vilayet salnamesinde Ereğli'de on cami, on bir mescit, on iki medrese, bir Ermeni kilisesi, bir rüşdiye mektebi, altı sıbyan mektebi, 180 dükkân, bir şadırvan, dört han, bir hamam, bir debbağhane, dokuz kahve, beş bezirhane kaydedilmiştir. 1289 Konya vilayet salnamesinde geçen “müceddeden bir mekteb-i rüşdi inşa olunub küşad olunmuştur.” ifadesi bu salnamede de aynen yer almaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1290/1873: 97).

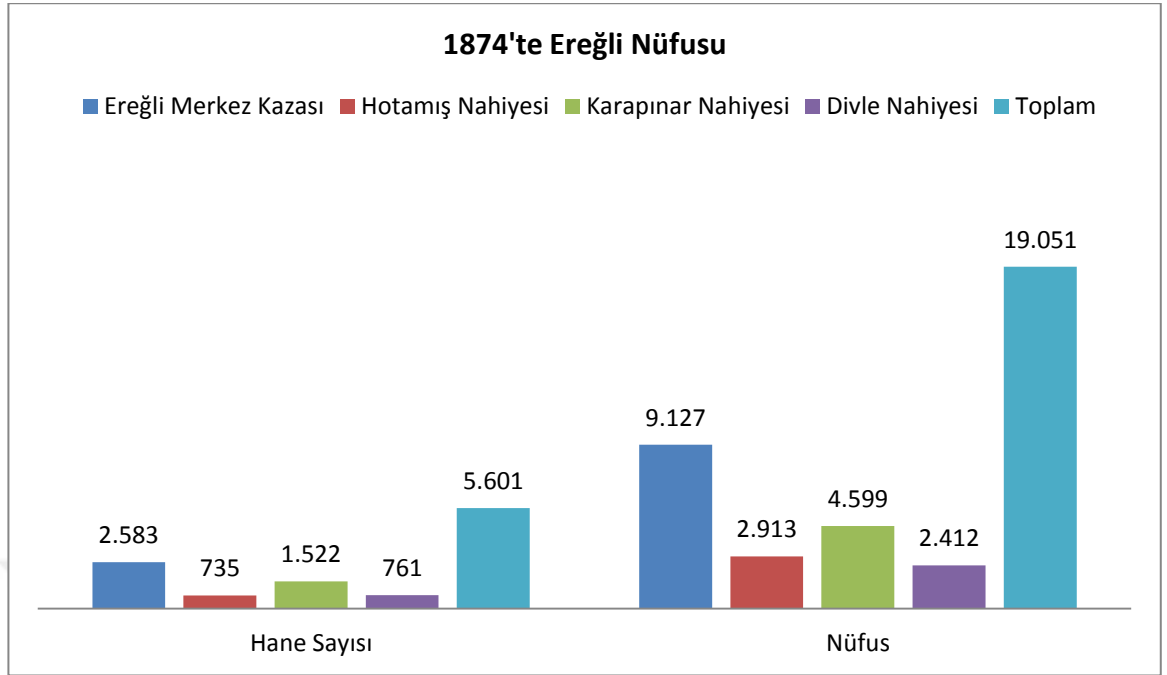
H. 1291/M. 1874 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli kaza merkezinin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir. Ereğli'ye bağlı Hotamış, Karapınar ve Divle nahiyeleri ile birlikte toplam hane sayısı 5.601 olup toplam nüfus ise 19.051 kişi olarak salnameye kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1291/1874: 172).

Tablo 7: 1874'de Ereğli'nin Nüfusu

	Ereğli Merkez Kazası	Hotamış Nahiyesi	Karapınar Nahiyesi	Divle Nahiyesi	Toplam
Hane Sayısı	2.583	735	1.522	761	5.601
Nüfus	9.127	2.913	4.599	2.412	19.051

Grafik 2: 1874'de Ereğli Nüfusu

Grafik 2. 2: 1874'de Ereğli Nüfusu

H. 1292/M. 1875 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir. Ereğli'nin nahiyelerle birlikte toplam nüfusu 19.051, hane sayısı ise 5.601'dir (Konya Vilayet Salnamesi, 1292/1875: 133). 1292 Konya vilayet salnamesinde Ereğli'de on cami, on bir mescit, on iki medrese, bir Ermeni kilisesi, bir rüşdiye mektebi, altı sıbyan mektebi, 180 dükkân, bir şadırvan, dört han, bir hamam, bir debbağhane, dokuz kahve, beş bezirhane kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1292/1875: 97).

H. 1293/M. 1876 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir. Ereğli'nin nahiyelerle birlikte toplam nüfusu 19.051, hane sayısı ise 5.601'dir (Konya Vilayet Salnamesi, 1293/1876: 141).

Tablo 8: 1876'da Ereğli'nin Nüfusu

	Ereğli Merkez Kazası	Hotamış Nahiyesi	Karapınar Nahiyesi	Divle Nahiyesi	Toplam
Hane Sayısı	2.583	735	1.522	761	5.601
Nüfus	9.127	2.913	4.599	2.412	19.051

1293 Konya vilayet salnamesinde Ereğli'de on cami, on bir mescit, on iki medrese, bir Ermeni kilisesi, bir rüşdiye mektebi, altı sıbyan mektebi, 180 dükkân, bir şadırvan, dört han, bir hamam, bir debbağhane, dokuz kahve, beş bezirhane kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1293/1876: 100).

H. 1294/M. 1877 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı daha önceki salnamelerde olduğu gibi 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir. Ereğli'nin Divle, Karapınar ve Hotamış nahiyeleriyle birlikte toplam nüfusu 19.051, hane sayısı ise 5.601'dir (Konya Vilayet Salnamesi, 1294/1877: 152). Yine 1294 Konya vilayet salnamesinde Ereğli'de on beş cami⁵, on bir mescit, on iki medrese, bir Ermeni kilisesi, bir Rum kilisesi⁶, bir rüşdiye mektebi, dokuz sıbyan mektebi⁷, 276 dükkân, bir şadırvan, üç han⁸, bir hamam, bir debbağhane, sekiz kahve, beş bezirhane kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1294/1877: 115).

H. 1295/M. 1878 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 2.583, nüfusu 9.127 olarak kaydedilmiştir. Ereğli'nin nahiyelerle birlikte toplam nüfusu 19.051, hane sayısı ise 5.601'dir (Konya Vilayet Salnamesi, 1295/1878: 155). Yine 1295 Konya vilayet salnamesinde Ereğli'de on cami, on bir mescit, on iki medrese, bir Ermeni kilisesi, bir Rum kilisesi, bir rüşdiye mektebi, dokuz sıbyan mektebi, 276 dükkân, bir şadırvan, üç han, bir hamam, bir debbağhane, sekiz kahve, beş bezirhane kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1295/1878: 119).

H. 1296/M. 1879 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 3.332, nüfusu ise 7.022 Müslüman 206 gayrimüslim olmak üzere toplam ve 7.228 olarak kaydedilmiştir⁹.

Tablo 9: 1879'da Ereğli'nin Nüfusu

Ereğli Merkez	Hane Sayısı	Müslüman	Gayrimüslim	Mahalle ve Köy Sayısı
Kazası	3.332	7.022	206	56
		7.228		

Ereğli'de H. 1296/M. 1879 Konya vilayeti salnamesine göre on iki medresede 125 talebe öğrenim görmekteydi. 19 sıbyan mektebinde 3.350 erkek ve 1.070 kız öğrenci olmak üzere toplam 4.420 öğrenci okumaktaydı (Konya Vilayet Salnamesi, 1296/1879: 156).

⁵ Daha önceki salnamelerde cami sayısı on olarak verilmişti.

⁶ Önceki salnamelerde sadece bir Ermeni kilisesi kayıtlı iken 1294/1877 salnamesinde bir Rum kilisesi eklenmiştir.

⁷ 1877 salnamesinden öncekilerde sıbyan mektebi sayısı altı idi. Bu tarihten itibaren dokuz çıkmıştır.

⁸ Önceki salnamelerde han sayısı dört idi.

⁹ *Salnâme-i Vilayet-i Konya*, Konya Vilayeti Matbaası, Konya 1296/1879, s. 88.

Grafik 3: Ereğli Merkezde Müslüman ve Gayrimüslim Nüfus

H. 1297/M. 1880 tarihli Konya vilayet salnamesi arşivlerde bulunmamaktadır. H. 1298/M. 1881 Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin hane sayısı 3.332 (rakamlar silik), nüfusu ise 13.022 (rakamlar silik) Müslüman ve 206 (rakamlar silik) Ermeni olmak üzere toplam 7.228 olarak kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1298/1881: 52).

H. 1299/M. 1882 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin nüfusu 8.577 Müslüman ve 206 Ermeni olmak üzere toplam 8.783 olarak kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1299/1882: 160).

H. 1300/M. 1883 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli kaza merkezinde on üç mahalle ve 904 haneden ibarettir. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, sekiz sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, on bir medrese vardır. Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 3.566 hanede yaşayanlardan 10.885'i Müslüman ve 348'i Rum, Ermeni ve Katolik milletine mensup olan gayrimüslimdir (Konya Vilayet Salnamesi, 1300/1883: 82-83).

Tablo 10: 1883'de Ereğli'nin Nüfusu

	Ereğli Kazası (Merkez)	Ereğli Kazasına bağlı karyeler	Divle Kasabası (Merkez)	Divle Nahiyesine bağlı karyeler	Toplam
Hane sayısı	904	2.482	400	683	4469
Kasaba ve Karye	1	44	1	11	57
İslam Nüfus	2.118	5.390	664	1795	9967
Ermeni Nüfus	138	-	9	-	147
Rum Nüfus	58	32	11	-	101

Kaynak: 1300 Tarihli Konya Vilayet Salnamesi s. 218.

H. 1301/M. 1884 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli merkezi on üç mahalle ve 904 haneden ibarettir. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, sekiz sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, on bir medrese vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1301/1884: 76). Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 3.566 hanede yaşayan toplam 11.233 olup, 10.885'i Müslüman ve 348'i Rum, Ermeni ve Katolik milletine mensup olan gayrimüslimdir (Konya Vilayet Salnamesi, 1301/1884: 184).

Tablo 11: 1884'de Ereğli'nin Nüfusu

	Ereğli Kazası (Merkez)	Ereğli Kazasına bağlı karyeler	Divle Kasabası (Merkez)	Divle Nahiyesine bağlı karyeler	Toplam
Hane sayısı	904	2.482	400	683	4469
Kasaba ve Karye	1	44	1	11	57
İslam Nüfus	2.118	5.390	664	1795	9967
Ermeni Nüfus	138	-	9	-	147
Rum Nüfus	58	32	11	-	101

Kaynak: 1301 tarihli Konya Vilayet Salnamesi s. 184.

H. 1302/M. 1885 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli merkezi on üç mahalle ve 904 haneden ibarettir. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki

hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi¹⁰, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi¹¹, on bir medrese vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1302/1885: 75). Ereğli kazasına bağlı Divle nahiyesinin ise eli altı karyesi bulunmaktadır. Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 3.566 hanede yaşayan toplam 11.233 olup, 10.885'i Müslüman ve 348'i Rum, Ermeni ve Katolik milletine mensup olan gayrimüslimdir (Konya Vilayet Salnamesi, 1302/1885: 75-76).

H. 1303/M. 1886 tarihli Konya vilayeti salnamesinde nüfus verileri verilirken müslim-gayrimüslim şeklinde din üzerinden değil erkek-kadın ayrımı ile sayılar kaydedilmiştir.

H. 1303/M. 1886 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli merkezi on üç mahalle ve 904 haneden ibarettir. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi (Şen, 2019: 39-49, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi (Şen, 2019: 50-51), on bir medrese vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1303/1886: 189-190). Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 4.974 hanede yaşayan toplam nüfus 22.155 olup, 11.260'ı erkek (zükûr) ve 10.895'i (inas) kadınlardan oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1303/1886: 201).

Tablo 12: 1886'da Ereğli'nin Nüfusu

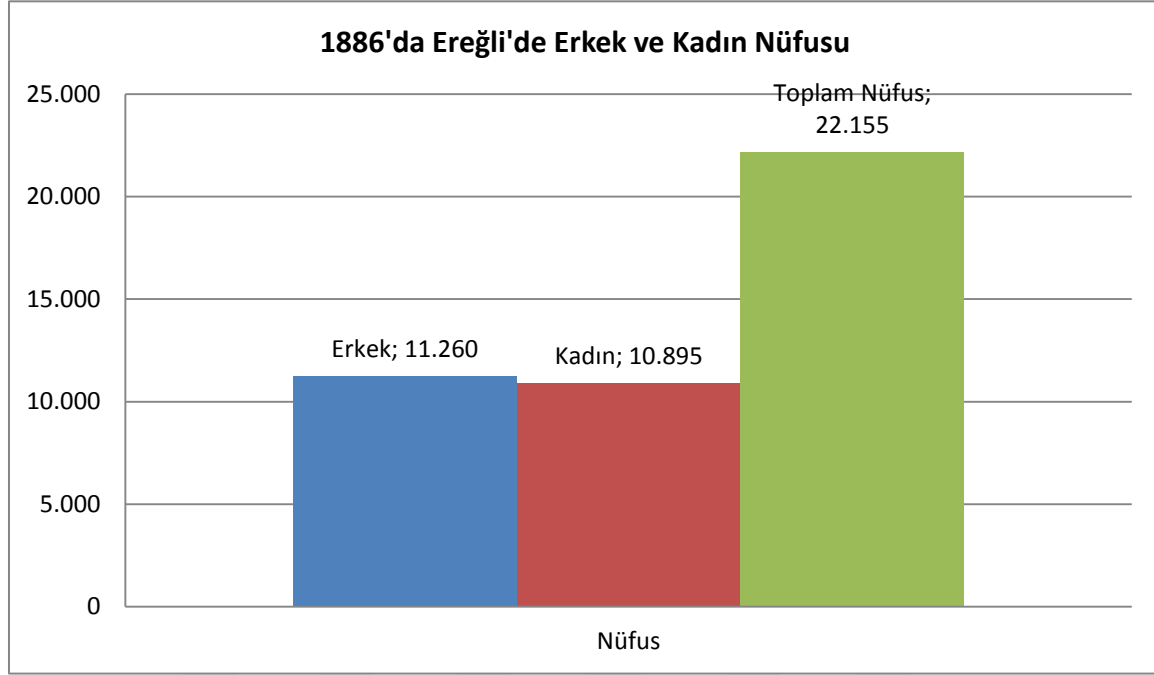
H. 1303/M. 1886 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli Nüfusu			
Hane	Erkek	Kadın	Toplam Nüfus
4.974	11.260	10.895	22.155

Yukarıdaki tabloda Ereğli kazasının nüfusunun % 50,82'si erkeklerden % 49. 18'i kadınlardan oluşmaktadır. Kadın ve erkek nüfus oranları birbirlerine yakındır.

¹⁰ 1301 tarihli salnamede sıbyan mektebi sayısı sekiz olarak kaydedilmişti.

¹¹ Bu tarihe kadar salnamelerde Rum mektebi kaydı bulunmamaktadır.

Grafik 4: 1886'da Ereğli'de Erkek ve Kadın Nüfusu

H. 1304/M. 1887 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli merkezi on üç mahalleden ibarettir. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi, beş medrese vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1304/1887: 100). Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 4.974 hanede yaşayan toplam nüfus 22.155 olup, 11.260'ı erkek (zükûr) ve 10.895'i kadınlardan (inas) oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1304/1887: 112).

H. 1305/M. 1888 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli merkezi on üç mahalleden oluşmaktadır. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi, beş medrese vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1305/1888: 101-102). Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 4.974 hanede yaşayan toplam nüfus 22.155 olup, 11.260'ı erkek ve 10.895'i kadınlardan oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1305/1888: 113).

H. 1306/M. 1889 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli merkezi on üç mahalleden ibarettir. Ereğli'de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi, beş medrese vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1306/1889: 105-106). Ereğli'nin nahiyeleri ile birlikte toplam 4.974 hanede yaşayan toplam nüfus 22.155 olup, 11.260'ı erkek ve 10.895'i kadınlardan oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1306/1889: 119).

H. 1307/M. 1890 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli şehir merkezi on üç mahalleden ibarettir. Ereğli’de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi, beş medrese, bir Rum ve bir Ermeni kilisesi vardır. Divle nahiyesi 56 karyeye sahiptir (Konya Vilayet Salnamesi, 1307/1890: 96). Ereğli’nin nahiyeleri ile birlikte toplam 4.974 hanede yaşayan toplam nüfus 22.155 olup, 11.260’ı erkek ve 10.895’i kadınlardan oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1307/1890: 109).

H. 1309/M. 1892 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli şehir merkezi on üç mahalleden ibarettir. Ereğli’de 295 dükkân, üç han, on kahvehane, biri harabe olan iki hamam, dört cami, on sekiz mescit, yedi sıbyan mektebi, bir rüşdiye mektebi, bir Rum mektebi, beş medrese, bir Rum ve bir Ermeni kilisesi vardır. Divle nahiyesi 56 karyeye sahiptir (Konya Vilayet Salnamesi, 1309/1892: 97). Ereğli’nin nahiyeleri ile birlikte toplam 4.974 hanede yaşayan toplam nüfus 22.155 olup, 11.260’ı erkek ve 10.895’i kadınlardan oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1309/1892: 110).

H. 1310/M. 1893 tarihli Konya vilayeti salnamesinde önceki salnamelere göre daha teferruatlı bilgiler içermektedir. Bu salnameye göre Ereğli’de hane sayısı 4.318’dir. Ereğli’de bulunan resmi ve gayri resmi bina sayıları ise şöyledir: 72 cami, 452 dükkân, yirmi mağaza, on bir kahvehane, üç han, dokuz fırın, bir hamam, yirmi üç değirmen, on iki medrese, 39 mekatib-i İslamiye, bir Rum mektebi, bir Ermeni mektebi (Şen, 2019: 49)¹², yedi türbe, bir hükümet konağı, bir askeri deboyu, bir hapisane, bir posta ve telgrafhane, bir selhhane (salhane), bir rüsumat idarehanesi, bir belediye dairesi, bir divan-ı umumiye idaresi, bir reji idaresi, bir çiftlikat binası. Ereğli’nin Divle nahiyesinde ise 717 hane, altı dükkân, dört mağaza, beş değirmen, bir medrese, sekiz mekatib-i İslamiye (Şen, 2019: 51-53), bir hükümet konağı bulunmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1310/1893: 266-269).

H. 1310/M. 1893 tarihli Konya vilayeti salnamesinde, Ereğli’nin 15 mahallesi, 50 karyesi, 3.793 hanesinde 8.204 Müslüman erkek ve 7.589 Müslüman kadın, 192 Ermeni erkek ve 152 Ermeni kadın, 102 Rum erkek ve 104 Rum kadın olmak üzere toplam 16.343 kişi kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1310/1893: 248-249).

Ereğli’nin Divle nahiyesinde 7 mahalle, 12 karye, 1.271 hane vardır. Nahiyenin nüfusu ise 2991’i erkek, 2.743’ü kadın olmak üzere toplam 5.734 Müslümandan oluşmaktadır. Ereğli’nin diğer nahiyesi Karapınar’da ise 8 mahalle, 33 karye, 2923 hane

¹² Daha önceki salnamelerde Ermeni mektebi yer almamaktaydı.

vardır. Toplam nüfusu 13.813 olup bunların 6.952'si erkek, 6.861'i kadındır (Konya Vilayet Salnamesi, 1310/1893: 248-249).

Tablo 13: 1893'e Ereğli'nin Nüfusu

		Ereğli Kazası	Divle Nahiyesi	Karapınar Nahiyesi	Toplam
Hane sayısı		3.793	1.271	2.923	7.987
Mahalle		15	7	8	30
Karye		50	12	33	95
Nüfus					
İslam	Erkek	8.204	2.991	6.952	
	Kadın	4.589	2.743	6.861	
Ermeni	Erkek	192	-	-	
	Kadın	152	-	-	
Rum	Erkek	102	-	-	
	Kadın	104	-	-	
Toplam		13.343	5.734	13.813	32.890

Kaynak: 1310 tarihli Konya Vilayet Salnamesinde Hane ve Nüfus s. 248-249.

H. 1312/M. 1894 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin 15 mahallesi, 50 karyesi, 3.793 hanesinde 8.204 Müslüman erkek ve 7.589 Müslüman kadın, 192 Ermeni erkek ve 152 Ermeni kadın, 102 Rum erkek ve 104 Rum kadın olmak üzere toplam 16.343 kişi kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1312/1894: 232-233, 281).

Ereğli'nin Divle nahiyesinde 7 mahalle, 12 karye, 1.271 hane vardır. Nahiyenin nüfusu ise 2991'i erkek, 2.743'ü kadın olmak üzere toplam 5.734 Müslümandan oluşmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1312/1894: 232-233, 282).

Ereğli'nin diğer nahiyesi Karapınar'da ise 8 mahalle, 33 karye, 2923 hane vardır. Toplam nüfusu 13.813 olup bunların 6.952'si erkek, 6.861'i kadındır (Konya Vilayet Salnamesi, 1312/1894: 232-233).

H. 1286/M. 1869 tarihinde açıldığı belirtilen rüşdiye mektebinde 1894-95 eğitim-öğretim yılında 39 öğrencisi vardı. 14 öğrenci diploma almıştı. Öğretmen ve memur kadrosunda ise 3 kişi bulunmakta idi (Alkan, 2000: 76; Şen, 2019: 69; Doğanay, 2011: 172).

H. 1314/M. 1896 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin 15 mahallesi, 68 karyesi bulunmakta, 5.182 hanesinde toplam 25.893 nüfusa sahiptir. Bunlardan 14.113'ü

Müslüman erkek ve 11.780'i Müslüman kadındır. Salnamede Ermeni ve Rum milletine ait bir kayıt bulunmamaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1314/1896: 234-235).

Ereğli'nin Karapınar nahiyesinde 8 mahalle, 33 karye, 2923 hane vardır. Toplam nüfusu 13.813 olup bunların 6.952'si erkek, 6.861'i kadındır. Salnamede Divle nahiyesi yer almamaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1314/1896: 234-235).

H. 1317/M. 1899 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin nüfusu toplam olarak 27.287 kişiden oluşmaktadır. Bu nüfusun 26.572'si İslam, 259'u Rum ve 456'sı Ermeni milletindedir. Ereğli'deki hane sayısı 5.229 olup, 52 cami ve mescit, 7 medrese, 23 mektep, 300 dükkan, 5 güherçile ocağı, 9 fırın, 20 değirmen ve 9 kahvehane bulunmaktadır. Ereğli kazasına bağlı 82 karye vardır (Konya Vilayet Salnamesi, 1317/1899: 170-171).

Ereğli'de eğitim ile ilgili bilgiler ise şöyledir: Yeni tarz (usul-i cedide) üzere eğitim veren iki mektepte 90 talebe eğitim görmektedir. Geri kalan 61 mektepte 900 talebe, 450 talebe de gayrimüslimlerin mekteplerinde ibtidai derecesinde eğitim görmektedir. Diğer taraftan iki mektebe 45 talebe, 17 tullab (talebeler), 7 medresede 12 müderris ve 182 talebe eğitime devam etmektedir (Konya Vilayet Salnamesi, 1317/1899: 170).

Divle nahiyesinin 12 karyesi ve 3.609 Müslüman nüfusu bulunmaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1317/1899: 171).

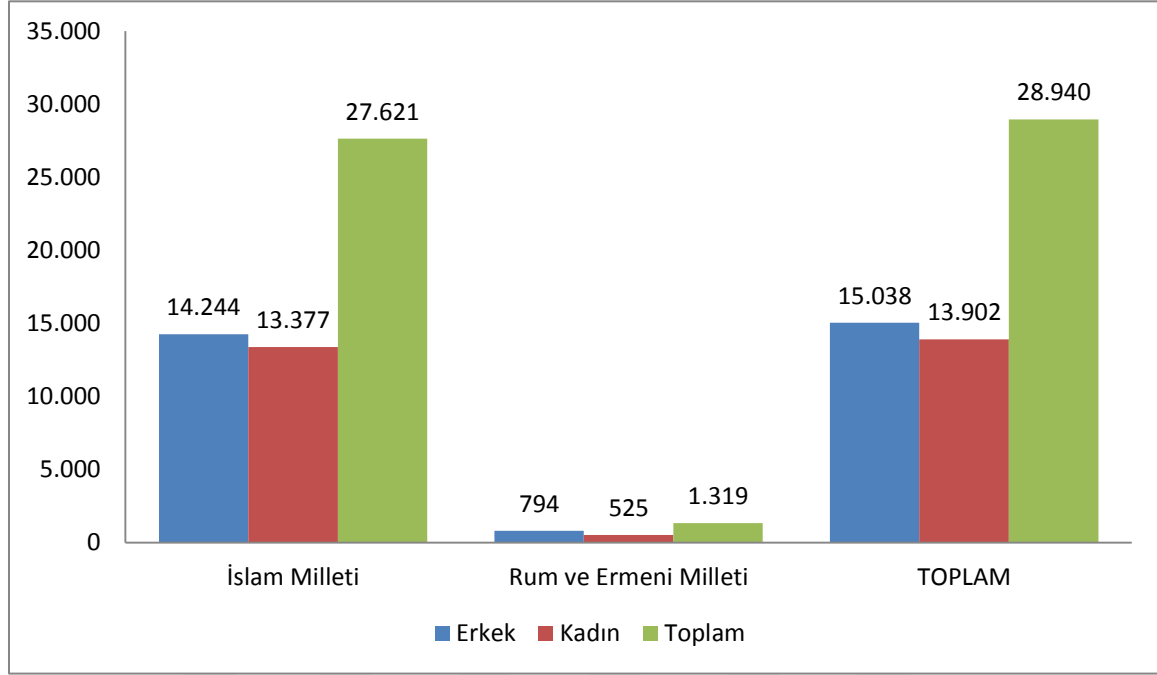
H. 1322/M. 1906 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin toplam nüfusu 28.940'dır. Bu nüfusun 27.621'i Müslüman olup bu nüfusun 13.377'si kadın ve 14.244'ü erkektir. Gayrimüslim nüfus ise Rum ve Ermeni milleti olarak kaydedilmiştir. Bunların toplam nüfusu 1.319 olup 525'i kadın ve 794'ü erkektir (Konya Vilayet Salnamesi, 1322/1906: 78).

H. 1322/M. 1906 tarihli Konya vilayeti salnamesinde Ereğli'nin nahiyesi olarak sadece Osmaniye nahiyesi geçmektedir. Fakat onun hakkında da sadece nahiye müdürü ve kâtibinin isimleri yer almaktadır (Konya Vilayet Salnamesi, 1322/1906: 80).

Tablo 14: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli'nin Nüfusu

H. 1322/M.1906 Senesinde Ereğli Nüfusu			
	Erkek	Kadın	Toplam
İslam Milleti	14.244	13.377	27.621
Rum ve Ermeni Milleti	794	525	1.319
Toplam	15.038	13.902	28.940

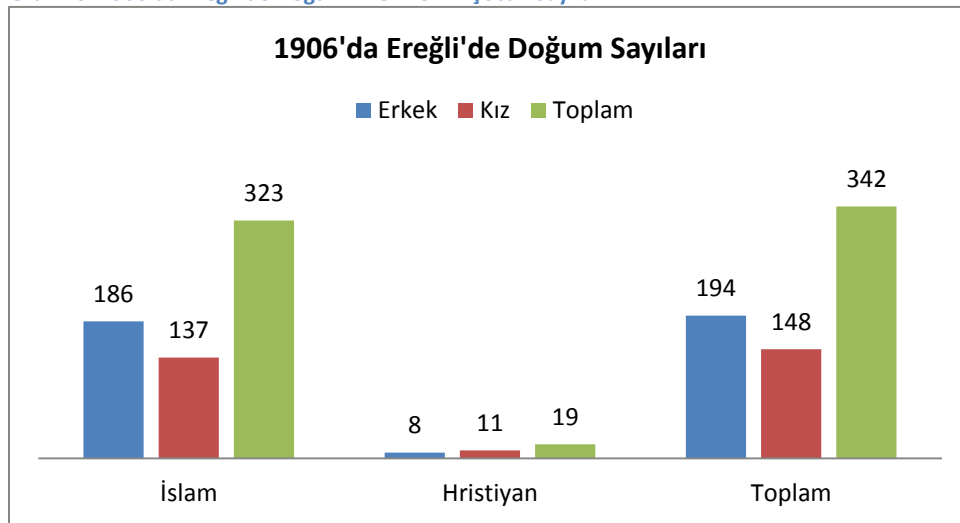
Grafik 5: 1906'da Ereğli Nüfusu

Tablo 15: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli'de Doğum Rakamları

H. 1322/M.1906 Senesinde Ereğli'de Doğum Rakamları			
	Erkek	Kız	Toplam
İslam	186	137	323
Hristiyan	8	11	19
Toplam	194	148	342

Grafik 6: 1906'da Ereğli'de Doğan Erkek ve Kız Çocuk Sayıları

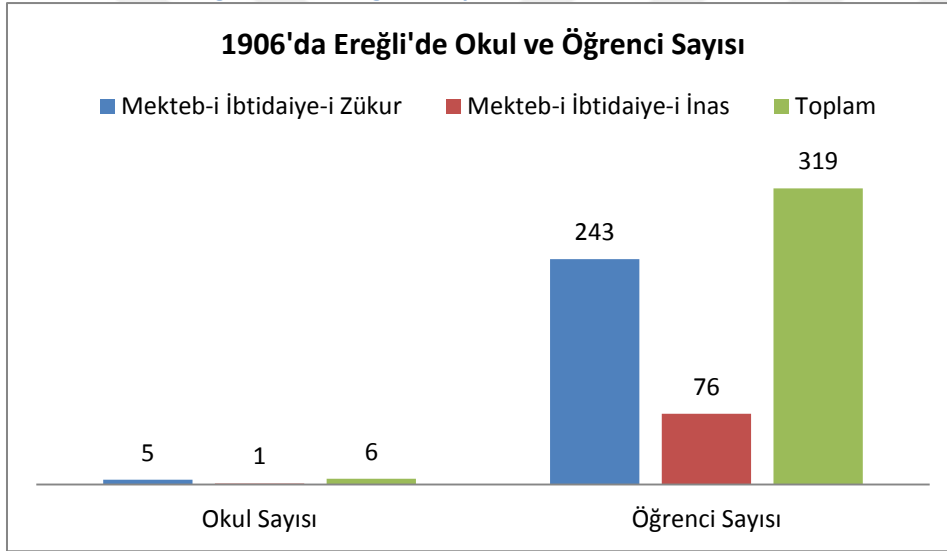
Tablo 16: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli’de Ölüm Sayıları

H. 1322/M.1906 Senesinde Ereğli’de Ölüm Rakamları			
	Erkek	Kız	Toplam
İslam	207	97	304
Hristiyan	8	1	9
Toplam	215	98	313

Tablo 17: H. 1322/M. 1906 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesinde Ereğli’de Okul ve Öğrenci Sayıları

	Mekteb-i İbtidaiye-i Zükür	Mekteb-i İbtidaiye-i İnas	Toplam
Okul Sayısı	5	1	6
Öğrenci Sayısı	243	76	319

Grafik 7: 1906’da Ereğli’de Okul ve Öğrenci Sayısı

Ereğli Rüşdiyesi'nin yıllık ortalama öğrenci sayısı 37 kişidir. 1898, 1899 ve 1900 yıllarında 35 öğrencisi olan rüşdiyenin 1901 ve 1903 tarihlerindeki öğrenci sayısı ise 41 kişidir. Ereğli Rüşdiyesinde iki hoca ile eğitim verilmekte idi (Ünal, 2015: 169).

H. 1330/M. 1914 tarihli Konya Vilayet Salnamesinde Ereğli kaza merkezi 1.000 hane ve 4.314 nüfusa sahip olarak kaydedilmiştir (Konya Vilayet Salnamesi, 1330/1914: 266).

Ereğli kazasının bir nahiyesi ve 76 karyesi vardır. Ereğli'nin genel nüfusu 70.080 kişidir (Konya Vilayet Salnamesi, 1330/1914: 388).

Tablo 18: 1330/M. 1914 Tarihli Konya Vilayet Salnamesinde Ereğli’de Doğum ve Ölüm Sayıları

H. 1330/M. 1914 senesinde Ereğli’de doğum ve ölüm sayıları	
Doğum	Ölüm
288	276

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1 CUMHURİYETİN İLK NÜFUS SAYIMINA GÖRE EREĞLİ NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu yıllarda ülke nüfusunun genel görünümü hakkında bazı yargılara varmak mümkündür. Nüfusun büyük çoğunluğu kırsal bölgelerde yaşamaktaydı. O dönemde şehir işlevine sahip olan İstanbul ve İzmir vardı. İzmir'de Yunanlıların kaçarken kentte yangın çıkarmasıyla bu kentin bir kısmını harabeye çevirmişti. On yıllık bir savaş dönemi, salgın hastalıklar genç nüfus oranını azaltmıştı. Aynı şekilde cinsiyet açısından da kadın nüfus erkeklerden fazla idi. Ekonomi % 90 oranında tarıma dayanmaktaydı. Ticaret ve sanayi savaş öncesi azınlıkların elinde olduğundan onların ülkeyi terk etmesi ile beraber bu alanda bazı sıkıntılar yaşandı (Çavdar, 1995: 1552; Tabak, 2000: 19).

3.1.1 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Genel Nüfus Sayısı ve Cinsiyet İtibarıyla Nüfusun Dağılımı

28 Ekim 1927 tarihinde yapılan Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk genel nüfus sayımı için 2 Haziran 1926'da 893 sayılı "Umum tahriri Nüfus İcrası Hakkında Kanun" çıkarıldı. Bu kanunda nüfus sayımının nasıl yapılacağı, görevlendirilecek memurlar, sorulacak sorular gibi konuları içermektedir. (Köse, 2010: 22-23). 28 Ekim 1927'de yapılan ve bundan sonra yapılmış olan nüfus sayımlarında "De Facto" yöntemi kullanılmıştır. De Facto yönteminde "sayım anında bulunulan yerdeki nüfus büyüklüğünün belirlenmesi" olarak tanımlanabilir (Çavdar, 1995: 1553; Köse, 2010: 14-15). 1927 Genel Nüfus Sayımı "çağdaş tekniklerin kullanıldığı ilk nüfus sayımı" olma özelliğine de sahiptir (Çavdar, 1995: 1553).

Türkiye nüfusu 1927 Genel Nüfus Sayımına göre 13.648.270 kişidir (TCBİUM, 1929: 8). Bu nüfusun 6.563.879'u erkek, 7.084.391'i de kadındır (TCBİUM, 1929: 18).

1927 tarihinde yapılan genel nüfus sayımına göre Ereğli'nin şehir, kaza, nahiye ve köylerinin nüfusları cinsiyet bakımından aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 19: 1927'de Ereğli'de Nüfusun Cinsiyet İtibarıyla Dağılımı

Kaza	Merkez Nüfusu			Merkeze Bağlı Köyler Nüfusu			Nahiye ve Köyler Nüfusu			Nahiye ve Köylerin Toplamı			Genel Toplam		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Ereğli Merkez	3.725	3.751	7.476	6.674	6.159	12.833	6.878	6.676	13.554	13.552	12.835	26.387	17.277	16.586	33.863

Kaynak: TCBMİMU, 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Ankara 1928, s. 28.

1927 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'nin toplam nüfusu 33.863 kişiden oluşmaktadır. Bu sayı Türkiye nüfusunun % 0,24'üne denk gelmektedir. Bir başka ifadeyle Ereğli'de ikamet edenlerin toplamı Türkiye nüfusunun % 0,24'ünü temsil etmektedir. Bu tabloya göre 7.476 kişi Ereğli kaza merkezinde yaşarken geriye kalan 26.387 kişi nahiye ve köylerde yaşamaktadır. Bir diğer ifadeyle nüfusun % 22'si şehir merkezinde % 78'si kırsal kesimde yaşadığını ortaya koymaktadır. Ereğli'nin nüfus yoğunluğu % 7 olarak görülmektedir¹³.

1927 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye nüfusunun % 23,20'si şehirlerde, % 76,80'inin (TCBMİMU, 1929: 11) ise kırsalda yaşadığı dikkate alınırsa Ereğli nüfusunun kent-kırsal yapısının Türkiye geneli ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Kırsal bölge olarak adlandırılan nahiye ve köylerde de kadın nüfusunun tıpkı şehir merkezlerinde olduğu gibi erkek nüfusundan fazla olduğu görülmektedir.

3.1.2. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Genel Nüfus Yoğunluğu

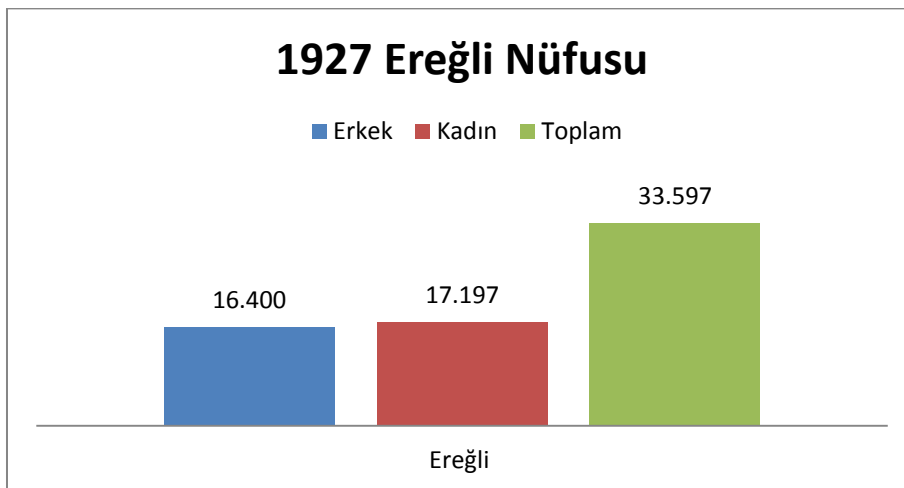
Ereğli'nin 1927 Genel Nüfus Sayımına göre yüzölçümü 4.700 km² idi.

Tablo 20: 1927'de Ereğli'de Nüfus Yoğunluğu

Yerleşim Yeri	1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Nüfus Yoğunluğu					
	Nüfus Mevcudu			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu	Mevki
	Erkek	Kadın	Toplam			
Ereğli	16.400	17.197	33.597	4.700	7.1	79

Kaynak: TCBMİMU, 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Ankara 1928, s. XII.

Grafik 8: 1927 Nüfus Sayımında Ereğli'de Kadın ve Erkek Nüfus

¹³ TCBİUM'nün 1929'da yayınlanan 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri Fasikül II'de Ereğli'nin nüfusunda düzeltmeler yapılmıştır. Buna göre Ereğli'nin toplam nüfusu 33.597 kişidir. Kadın nüfusu 17.197, erkek nüfusu da 16.400 olarak kaydedilmiştir. Bundan sonraki değerlendirmelerde TCBİUM'nün bu değişikliği esas alınacaktır.

1927 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'nin çevresi ile birlikte toplam nüfusu 33.597 kişidir. Bu sayı Türkiye nüfusunun % 0,24'üne denk gelmektedir. Kadınların Ereğli nüfusu içindeki oranları % 51 iken erkeklerin % 49'a tekabül etmektedir. Bu oranlar Türkiye ortalamasına oldukça yakındır. Kadın nüfus oranı Ereğli merkez ve nahiyesinde erkeklere oranla daha fazladır. Bu durum sadece Ereğli ile ilgili bir durum değildir. Türkiye'nin genelinde benzer bir tablo 1927 nüfus sayımında ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi ise 1912'de Balkan Savaşlarından itibaren I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı ile on yıllık bir mücadele sonucunda ülkenin tamamında erkek nüfus vatanlarını savunmak için Trablusgarp'tan Yemen'e ya şehit olmuş ya da esir düşmüş ve vatanlarına dönememişlerdir. Ereğli'nin ortalama nüfus yoğunluğu km²'ye 7.1 kişidir. Ereğli'de nüfus sayımı 79 mınıtkada gerçekleştirilmiştir. Sayıma katılan memur sayısı ise Ereğli merkezde 565, mahalle ve köylerde 1261 idi (TCBMİMU, 1929: 78).

3.1.3. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Doğum Yerleri İtibarıyla Nüfusun Özellikleri

Doğum yerleri itibarıyla 1927 Genel Nüfus Sayımına göre toplam nüfusun sadece 439.974 kişisi Türkiye dışında doğanlar olarak tespit edilmiştir. Bu sayı % 0.64'e denk gelmektedir. Nüfusun geri kalan % 99.36'sı Türkiye sınırları içinde doğanlardan oluşmaktadır (TCBMİMU, 1929: 36). Aşağıdaki tabloda doğum yerleri itibarıyla Ereğli nüfusu ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 21: 1927'de Ereğli'de Doğum Yerleri İtibarıyla Nüfus

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Doğum Yerleri İtibarıyla Nüfus															
Doğduğu Yer	Türkiye	Irak	İran	Sair Afrika-Asya	Almanya	Arnavutluk	Bulgaristan	Fransa	Yunanistan	Lehistan	Romanya	Rusya	Sırbistan	Meçhul	TOPLAM
Erkek	16.010	2	7	1	-	2	30	4	132	10	4	153	32	13	16.400
Kadın	16.947	-	1	-	1	2	19	1	92	2	1	105	12	14	17.197
Genel Toplam	32.957	2	8	1	1	4	49	5	224	12	5	258	44	27	33.597

Kaynak: TCBIUM 28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Ankara 1929, s. 80.

Tablo 2.21 değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımına göre Ereğli ve köylerinde yaşayan vatandaşların büyük bir çoğunluğunu Ereğli ve çevresinde doğanlar ile Türkiye sınırları içerisinde doğanlar grubu oluşturmaktadır. Bu oran % 99.81'dir. Türkiye dışında doğup Ereğli'de yaşayan nüfusun sayısının ise 640 kişi oluşturmaktadır. Bu oran ise Ereğli nüfusunun % 0,19'a denk gelmektedir. Bu verilere göre Türkiye dışında

doğanlar içerisinde kadınlar 250 kişidir. Bu rakam erkeklerde 390 kişidir. Bu kişileri Balkan lkelerinde doğan Türk-İslam nüfusu oluşturmaktadır. Bu sayının Türkiye doğumlu nüfusa oranı ise % 0,011'dir. Yurt dışı doğumlu nüfusun başında 258 kişi ile Rusya doğumlular gelmektedir. Rusya'yı 224 kişi ile Yunanistan doğumlular takip etmektedir. Ardından 49 kişi ile Bulgaristan doğumlular ve 44 kişi ile Sırbistan doğumlular gelmektedir. Bu durum Yunanistan ile Lozan Barış görüşmeleri sırasında imzalanan mübadele antlaşması ile doğrudan ilgilidir. Bu antlaşma gereğince Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Müslümanlar değişime tabi tutulmuşlardır (Erdal, 2006: 197-200).

Ereğli'deki Türkiye dışında doğanlar içinde ilk sırayı alanların Rusya doğumlu olmasının sebebi ise XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti ile Rus arlığı arasındaki mücadele ve 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi ile Kafkaslardan Türkiye'ye gelen muhacirlerin bir kısmının Ereğli'ye yerleşmesinin sonucudur. 1888 ve 1892 tarihlerinde Rus arlığının işgal ettiği topraklardan göç eden erkezlerin bir kısmı bugünkü "Hamidiye Mahallesi" ve "Belceağa Köyüne" yerleştirilmişlerdir (Yılmaz, 1996: 185-188; Erel, 2017b: 17-24).

Balkan Savaşlarının başlamasından sonra evlad-ı fatihan olarak adlandırılan insanlar topraklarını terk etmek zorunda kalmıştı. Başta Bulgaristan olmak üzere Sırbistan, Hırvatistan, Makedonya ve Arnavutluk'tan gelen Türkler ve Müslümanlar diğer Anadolu Şehirlerinde olduğu gibi Ereğli'ye de yerleştirilmişlerdir. Cumhuriyet döneminde mübadeleler sonucunda Anadolu'ya Yunanistan'dan gelen ve muhacir olarak adlandırılan halktan 1924 yılında 456, 1926 yılında 573, 1927 yılında ise 79 kişi Ereğli'ye yerleştirilmiştir (Tekinsoy, 2007: 71; Erel, 2017b: 31-33; Erdal, 2006: 197-200; Allı, 2019: 85).

Ereğli ilçesine 1925-1926 tarihleri arasında 43 hanede 240 nüfus Yugoslavya muhaciri iskn edilmiştir (Kurtulgan, 2010: 165-166). 1924-1927 tarihleri arasında Ereğli'ye yerleştirilen Yunanistan muhacirleri ise 131 hanede 652 nüfus bulunmaktadır (Kurtulgan, 2010: 166-170). 1925 yılında da 5 hanede 17 nüfus Romanya'dan Ereğli'ye yerleşmiştir (Kurtulgan, 2010: 171).

3.1.4. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Ereğli'de Medeni Hale Göre Dağılımı

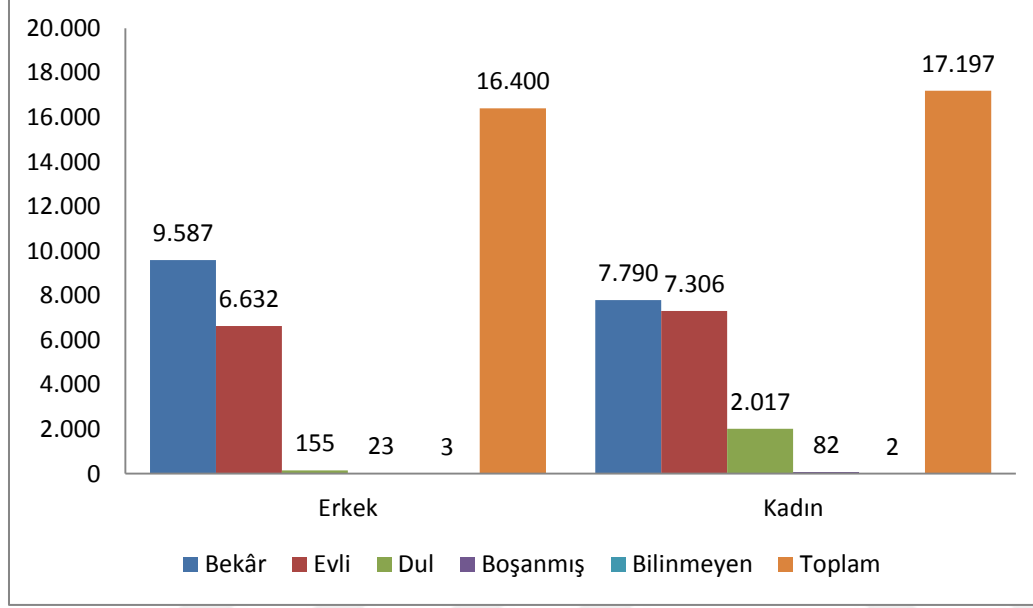
1927 Genel Nüfus Sayımında vatandaşlara medeni halleri de sorulmuştur. Bunun sonucunda nüfus, bekâr, evli, dul, boşanmış ve durumu tespit edilemeyenler olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 22: 1927 Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Medeni Hale Göre Dağılımı

Medeni Hal						
Cinsiyet	Nüfus Mevcudu	Bekâr	Evli	Dul	Boşanmış	Bilinmeyen
Erkek	16.400	9.587	6.632	155	23	3
Kadın	17.197	7.790	7.306	2.017	82	2
Genel Toplam	33.597	17.377	13.938	2.172	105	5

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 6.

Grafik 9: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Ereğli’de Medeni Hale Göre Dağılımı

Ereğli’de toplam nüfusun yaklaşık oranı % 52’si bekâr, % 42’si evli, % 1’i dul, % 0,0031’i boşanmış ve çok az bir kısmı da bilinmemektedir. Toplam nüfus içinde bekâr erkeklerin oranı yaklaşık % 28,53’ü, evliler % 20’yi, dul olanlar % 0,046’yı, boşanmış olanlar % 0,068’i ve geriye kalanlar ise bilinmeyenleri oluşturmaktadır. Kadınların ise % 23,18’i bekâr, % 21,74’ü evli, % 6’sı dul, % 0,24’ü boşanmış ve geriye kalanı bilinmeyenleri teşkil etmektedir. Bekâr olan erkekler kadınlardan % 5 daha fazladır. Evlilerin oranı hemen hemen aynıdır. Ereğli’de dul olan kadınların oranı % 6 gibi büyük bir oranı göstermektedir. Bunun birkaç sebebi vardır. İlk olarak Türk toplumunun uzun bir savaş süreci yaşamış olması ve erkeklerin büyük çoğunluğunun cephelerde şehit olması ya da esir ve kayıp olması birince sebeptir. İkinci olarak dönemin sağlık şartları, yeterli beslenememe ve hastalıklar sebebiyle erken ölümlerin fazla olması kadınlar arasında dul kalanların sayısını artırmıştır. Boşanma oranları ise o dönemin şartları içerisinde normal bir orandadır.

3.1.5. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Yaş Grupları

1927 Genel Nüfus Sayımında ilk defa ayrıntılı bilgiler verilmiş olduğundan, Osmanlı Devleti’nde yapılmış olan nüfus sayımlarında yer almayan ve bilinmesi mümkün olmayan

bazı nüfus özelliklerine bu sayımda ulaşmak mümkün olmuştur. Bu sayım sonuçlarından elde edilen bilgilerden biri de Ereğli nüfusunun yaş grupları özellikleridir. Bu veriler Ereğli'nin sosyal ve ekonomik özelliklerini ortaya koymasından önemlidir.

Tablo 23: 1927 Nüfus Sayımında Ereğli'de Yaş Grupları

1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Yaş Grupları										
Cinsiyet	1 Yaşından Küçük	1-2	3-6	7-12	13-19	20-45	46-60	61-70	71 ve üstü	Yaşı Bilinmeyen
Erkek	815	1.574	1.981	2.124	2.950	5.089	1.345	371	141	10
Kadın	696	1.265	1.837	1.810	2.685	6.766	1.474	395	256	13
Toplam	1.511	2.839	3.818	3.934	5.635	11.855	2.819	766	397	23

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 6.

Tablo 2.23'e göre Ereğli'nin genel nüfusu içinde 20 yaşından küçük erkek sayısı % 28,11, kadın sayısı % 24,68 olmak üzere toplam % 52,79 olarak tespit edilmiştir. 20-60 yaş arası erkek oranı, nüfusun % 19,15'ini, kadınlarda ise % 24,52'sini oluşturmaktadır. 61 yaş üzeri nüfus ise % 3,46 civarındadır. Buna göre Ereğli nüfusunun genç bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Çünkü nüfusun yarısından fazlası 20 yaş ve altıdır. 20 yaş ve altında 9.444 kişi ile erkek nüfus fazla iken 20-60 yaş aralığında 8.240 kişi ile kadınların sayıca üstünlüğü bulunmaktadır. Bu sonuçlar Ereğli kazasının ekonomik, ticari ve sosyal açıdan gelişmesini sağlayacak bir nüfus alt yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Genç nüfusun fazla olması, Cumhuriyet Hükümetlerinin, bu kesimin ihtiyaçlarını dikkate almasına sebep olmuş, ülke genelinde başta eğitim yatırımları olmak üzere sanayi ve ticareti teşvik edici yatırımları geliştirmelerine ve uygulamaya başlamalarına da etki etmiştir (Kara ve Yuca, 2010: 198).

3.1.6. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Okur-Yazarlık

Cumhuriyetin ilk yıllarında Ereğli nüfusunun okuma ve yazma durumu hakkındaki ilk bilgileri 1927 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından öğrenmek mümkün olmaktadır.

1912 Balkan Savaşlarından itibaren aralıksız devam eden savaşlar birçok alanda olduğu gibi eğitim-öğretim açısından da ülkeyi olumsuz etkilemiştir. Öğretmenlerin savaş cephelerine gitmeleri, okul binalarının yetersizliği ve yaşanan ekonomik ve sosyal buhranlar bütün ülkeyi etkilediği gibi Ereğli kazasını da büyük ölçüde etkilemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1927'deki ilk Genel Nüfus Sayımına göre 13.629.488 kişi içerisinde 12.517.992 kişi okuma-yazma bilmemektedir. Buna karşılık okuma-yazma bilenlerin sayısı ise 1.111.496 kişidir. Genel nüfus içerisinde okuma-yazma bilenlerin oranı %

8,15'dir. Bu oran ise Türkiye genelinde okuma-yazma bilenlerin sayısının çok düşük olduğunu göstermektedir (Yıldız, 2006: 49-50).

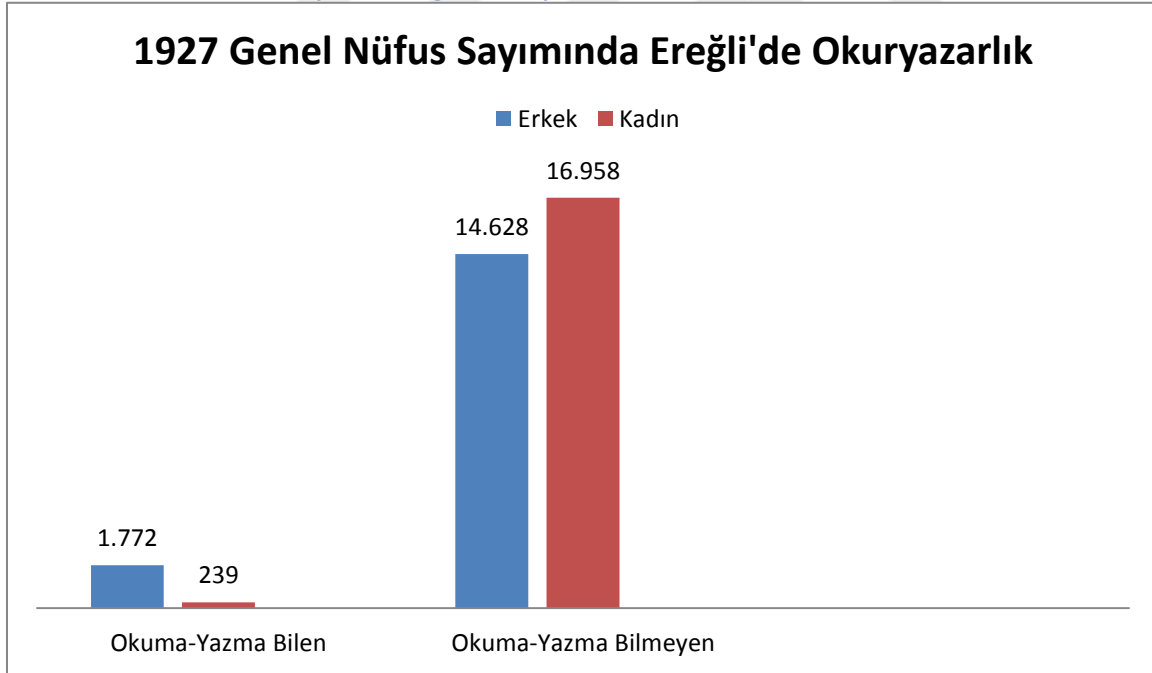
Tablo 24: 1927 Nüfus Sayımında Ereğli'de Okuryazarlık

Cinsiyet	1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Okuryazarlık	
	Okuma Bilen	Okuma Bilmeyen
Erkek	1.772	14.628
Kadın	239	16.958
Toplam	2.011	31.586

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 6.

1927 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'de okuryazar oranı % 5,98 olup, okuryazar olmayanların nüfusa oranı ise % 94,01'dir. Okuma-yazma bilenlerin oranı Türkiye ortalamasının altında iken, okuma-yazma bilmeyenlerin oranı ise Türkiye ortalamasının üstündedir. Okuma-yazma bilenler içerisinde erkeklerin oranı % 5,27 iken, kadınların oranı ise % 0,71 idi. Bu rakamlar Ereğli'de kadınların erkeklere oranla çok daha düşük bir okuma-yazma oranına sahip olduğunu göstermektedir.

Grafik 10: 1927 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'de Okuryazarlık

3.1.7. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Dini Yapı

Cumhuriyet öncesinde Osmanlı Devleti ve onun selefi Selçuklular döneminde Türk milletinin yanında farklı inanç gruplarına bağlı milletler ve topluluklar dinlerini, dillerini, kültürlerini özgür bir şekilde yaşama imkânına sahip olmuşlardı. Farklı inanç gruplarına bağlı milletler ve topluluklar Türk devletinin ve milletinin engin hoşgörüsü altında yüzyıllarca

kimliklerini kaybetme korkusu olmadan yaşamışlardı. Bu milletler tarih boyunca da hiçbir ayrımcılığa maruz kalmamışlardı.

Lozan Antlaşması ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan gayrimüslimler azınlık statüsüne sahip olmuşlardı (Turan, 2003: 216). Türk ırkından olmayan Müslümanlar için ise azınlık statüsü kabul edilmemiş ve Müslümanlar bir bütün olarak kabul edilmiştir. 1927'deki ilk Genel Nüfus Sayımında da bu anlayış dikkate alınmış ve anket soruları ve sonuçlar buna göre hazırlanmıştır. 1927 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Türkiye Cumhuriyeti nüfusunun % 97,36'sını Müslümanlar, % 2,64'ünü gayrimüslimler oluşturmaktaydı (Köse, 2010: 164; Dündar, 2000: 55-64).

1927 Genel Nüfus Sayımının dikkati çeken sonuçlarından biri de hem Hristiyanlığın hem de Katolik, Ortodoks, Protestan mezheplerinin ayrı ayrı verilmesidir. Nüfus sayımında Ermeni ve Yahudiler de ayrı sütunlarda belirtilmişlerdir.

Tablo 25: 1927 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'de Dinler ve Mezhepler

Cinsiyet	1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Dinler ve Mezhepler							
	İslam	Katolik	Protestan	Ortodoks	Ermeni	Hristiyan	Musevi	Dinsiz veya Dini Bilinmeyen
Erkek	16.278	13	-	-	109	-	-	-
Kadın	17.057	-	1	-	136	-	-	3
Toplam	33.335	13	1	-	245	-	-	3

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 36.

Ereğli'de 1927 Genel Nüfus Sayımına göre nüfusun % 99,22'si Müslüman, % 0,78'si gayrimüslim bireylerden oluşmaktaydı. Müslüman nüfus oranı bu sonuçlara göre Türkiye ortalamasının üzerindedir. Gayrimüslimlerin sayısı sadece 262 kişidir. Bunun sebebi ise Lozan Antlaşması sonrasında Yunanistan ile yapılan mübadele antlaşması gereğince Rumların Yunanistan'a göç etmeleridir (Erdal, 2006: 147-151).

3.1.8. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Engelli Nüfusu

Nüfus istatistiklerinde dikkate alınan verilerden birisi de toplum bireylerinin bedensel ve zihinsel sağlığıdır. Özellikle XX. yüzyılın başlarında gelişen bir anlayış olan sağlıklı toplum ve bireyin oluşturulması anlayışı Avrupa'da başta izcilik olmak üzere sportif faaliyetlerin artmasına sebep olmuştu. Gençliğin dinamizmi ve onun sportif faaliyetler ile geleceğin militer kuvvetleri içinde yer alması anlayışı Osmanlı Devleti'nde de XX. yüzyılın başlarından itibaren aydınlar ve İttihat ve Terakki Fırkası tarafından artan bir seviyede ilgilenilmeye başlanan bir olguydu (Başkutlu, 2015: 54-62). Fakat Osmanlı Devleti'nde askerlik ve vergi toplamak için yapılan nüfus sayımlarında bu durum dikkate alınmamıştı.

1927 Genel Nüfus Sayımında toplumun detaylı bir profilinin çıkarılmak istenmesi sebebiyle bedensel kusurlar da kayda geçirilmiştir. Zihinsel kusurlar ise büyük bir ihtimalle “sair maluliyetler” kısmında yer almıştır.

Tablo 26: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Engelli Nüfus

Cinsiyet	1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Engelli Nüfus						
	Maluliyetsiz	Kör	Sağır-Dilsiz	Topal	Çolak	Kanbur	Diğer Maluliyetler
Erkek	16.045	31	20	97	44	1	162
Kadın	16.993	24	15	101	11	2	51
Toplam	33.038	55	35	198	55	3	213

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 36.

Ereğli’de 1927 Genel Nüfus Sayımına göre nüfusun % 98,33’ü bedensel olarak sağlam bireylerden, % 1,67’si engelli kişilerden oluşmaktadır. Bu engellilerin sayısı da 559 kişidir. Engelliler arasında erkeklerin oranı % 1,056 ve 355 kişi ile kadınlardan yüksektir. Kadınlarda engellilik oranı 204 kişi ve % 0,607’dir. Nüfus içerisinde en fazla engellilik oranı hem erkeklerde hem de kadınlarda da topallık gelmektedir. İkinci sırada ise erkeklerde çolaklık, kadınlarda ise körlük gelmektedir. Bu veriler bize 1927 sayımında Ereğli’nin bedensel olarak sağlıklı bir toplum olduğunu göstermektedir.

Ereğli’de erkeklerin kadınlardan daha fazla engelli olması ise Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı’ndan yeni çıkmış ve gazi olarak memleketlerine dönen erkeklerin varlığını göstermektedir. İhmal edilmemesi gereken bir diğer durum ise nüfus sayımında “diğer maluliyetler” başlığı altında verilen ve engellilerin neredeyse yarıya yakını oluşturduğu (213 kişi) kısmın bedensel engelden ziyade zihinsel engellilerin olabileceğidir.

3.1.9. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Konuşulan Çeşitli Anadiller

1927 Genel Nüfus Sayımının sonuçlarından biri de ülke genelinde konuşulan dillerin nüfusa göre çeşitliliği ve miktarını vermesidir. Bu sayede Ereğli’de nüfusun konuştuğu dilleri öğrenmek mümkün olmaktadır.

Tablo 27: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Konuşulan Çeşitli Anadiller

Cinsiyet	1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Konuşulan Çeşitli Anadiller								Diğer veya Bilinmeyen Lisanlar
	Türkçe	Rumca	Ermenice	Arapça	Çerkezce	Kürtçe	Tatarca	Arnavutça	
Erkek	16.215	-	7	15	9	59	5	70	20
Kadın	17.016	1	1	11	8	41	4	96	19
Toplam	33.231	1	8	26	17	100	9	166	39

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 52.

1927 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli kazasında nüfusun % 98,91'i Türkçe konuşmaktaydı. Nüfusun geri kalan % 1,089'u yani 366 kişi ise Türkçe dışında bir dil konuşmaktaydı. Bu durum Türkçe dışında konuşulan dillerin oldukça az olduğunu göstermektedir. Rumcanın en az konuşulan dil olması (1 kişi) Osmanlı döneminde Ereğli'deki Rum nüfus dikkate alındığında mübadele ile Rumların Yunanistan'a göç ettiklerini göstermektedir. En çok konuşulan dilin ise Arnavutça olması ise (166 kişi) Balkanlardan göçler ile Ereğli'ye yerleşildiğini göstermektedir (Erdal, 2006: 197-198). Türkçeden sonra konuşulan diller 166 kişi Arnavutça, 100 kişi Kürtçe, 26 kişi Arapça, 17 kişi Çerkezce, 9 kişi Tatarca, 8 kişi Ermenice, 1 kişi Rumca ve 39 kişi de tespit edilemeyen bir dil konuşmaktaydı.

Halkın % 98,91 oranında Türkçe konuşuyor olması Ereğli'de hâkim dilin ve milletin hiçbir yoruma yer bırakmaksızın Türkler olduğunu ispat etmektedir.

3.1.10. 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Meslekler

1927 Genel Nüfus Sayımında mesleklerle ilgili detaylı bilgiler ve tespitler yapılmıştır. Bu sayede ülkenin farklı yerleşim bölgelerinin ticaret, ziraat, sanayi, zanaat ve hizmet sektörlerindeki durumu ortaya çıkarılmıştır. Ereğli'deki meslek grupları ve iktisadi çalışma kolları aşağıdaki gibidir.

Tablo 28: 1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Meslekler

Cinsiyet	1927 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Meslekler										Mesleksiz veya Mesleği Bilinmeyen
	Tarım	Sanayi	Ticaret	Serbest Meslek	Memur	Hakim	Ordu	P.T.T.	Muhtelif	Meslekler Toplamı	
Erkek	7.528	376	339	89	64	9	28	88	134	8.655	7.745
Kadın	1.479	86	35	9	-	-	-	1	57	1.667	15.530
Toplam	9.007	462	374	98	64	9	-	89	191	10.322	23.075

Kaynak: 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül 2, s. 21.

1927 yılı Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'de toplam nüfusun % 30,72'si bir meslek sahibi iken, geriye kalan % 68,68'inin bir meslek sahibi olup olmadığı tespit edilememiştir. Meslek sahibi olanlar içerisinde tarımla uğraşanların oranı % 26,80, sanayi % 1,37, ticaret % 1,11, serbest meslek % 0,29, hâkim, ordu mensubu, PTT çalışan memurların oranı (190 kişi) % 0,56 idi. Meslek sahibi erkeklerin nüfusa oranı % 25,76 iken, kadınlarda bu oran % 4,96'dır (TCBMİMU, 1929: 51).

Ereğli'de erkek ve kadın nüfusun en fazla uğraştığı alan tarım olarak görülmektedir. Diğer meslek alanlarında ise bu oran oldukça düşüktür. Bunun sebebi ise Osmanlıdan

devralınan tarım toplumu olma özelliğidir. 1927 Genel Nüfus Sayımında dikkati çeken bir husus da PTT çalışanları içerisinde bir tane kadın olmasıdır.

3.2. EREĞLİ KAZASININ 1935 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1935 Genel Nüfus Sayımında toplumu bilgilendirmek ve işin önemini halka anlatmak için bazı tedbirler alınmıştır. Bunun için hazırlanan propaganda faaliyetlerinde şu hususlara dikkat edilmiştir. Nüfus sayımının halka askerlik veya başka bir yükümlülük altına sokmak için olmadığı sadece nüfusu sayma işinden ibaret olduğuna yönelik köylere kadar yayılan yoğun ve sistematik bir propaganda yapılmıştı (Aybar, 1937: 7).

Anadolu'nun bütün şehirlerinde yapılan konferanslar, İstanbul ve Ankara radyolarından hazırlanan programlar, tanınmış gazete yazarlarının her gün yazdıkları makaleler, sinema reklamları, ışıklı gazeteler, okullarda öğrencileriyle yapılan sohbetler, bütün nakliye araçları ile ülkenin en ücra köşelerine kadar gönderilen 620 bin adet el ilanı, duvar ve salon afişleri ile nüfus sayımının faydaları, doğru ve tam beyanatta bulunmanın gerekliliği halka anlatıldı. Bunun yanında sayım memurları bu işin gerekliliği hakkında tren, otomobil, at veya vapurla 98 bin km yol gitmişlerdi (Aybar, 1937: 7).

1927 tarihindeki ilk Genel Nüfus Sayımından sonra cumhuriyet tarihinde ikinci nüfus sayımı sekiz yıl aradan sonra 20 İlkteşrin 1935 tarihinde yapılmıştır. İkinci genel nüfus sayımının hazırlıklarına 30 Mayıs 1934 tarihli Sayım Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden itibaren başlamıştır (Tuğluoğlu, 2013: 63). 1927 Genel Nüfus Sayımına 52.276 sayım ve kontrol memuru katılmış iken, 1935 Genel Nüfus Sayımına katılacak olan sayım ve kontrol memurlarının sayısı 123.045 olarak belirlenmiştir. 1935 Genel Nüfus Sayımında sorulan sorular 1927 Genel Nüfus Sayımında sorulan sorularla benzerlikler göstermektedir. 1935 Genel Nüfus Sayımında bireylerin yaşı tespit edilirken doğum tarihi yerine kişinin doğrudan yaşı sorulmuştur. Bunun sebebi ise şahısların doğum tarihlerini farklı takvimlere göre bilmeleridir (TCBİUM, 1937: 1-8).

1935 Genel Nüfus Sayımında Türkiye'nin toplam nüfusu 16.158.018 kişi olarak sayılmıştır. 1927 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 2.509.748 kişi artmıştır. Bu artışın bir önceki sayıma göre oranı % 18,4'tür. 1935 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre erkeklerin sayısı 7.936.770'e çıkmış, kadınların sayısı da 8.221.248 olmuştur. 1927 Genel Nüfus Sayımında olduğu gibi bu nüfus sayımında da kadınların sayısı erkeklerden fazladır (TCBİGD: 1937: 3).

Tablo 29: 1935 ve 1927 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması

1927 ve 1935 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması			
Cinsiyet	1927	1935	Nüfus Yoğunluğu
Erkek	6.563.879	7.936.770	1927-18
Kadın	7.084.391	8.221.248	1935-21
Toplam	13.648.270	16.158.018	-

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. III.

1935 Genel Nüfus Sayımında 1927 Genel Nüfus Sayımında olduğu gibi teferruatlı anket soruları ile ülkenin nüfus özellikleri çıkarılmıştı. Fakat 1935 Genel Nüfus Sayımında takip edilen metot aşağıdaki gibi yapılmıştır:

1-Her vilâyete ait yayımlanan çeşitli bölümleri sayım günü hazır bulunanların sayılması esasına üzerine yapılmıştır.

2-Her vilayetin kaza, nahiye ve köylerinin nüfus miktarı, yüz ölçümü, nüfus yoğunluğu ve kadın-erkek oranları.

3-Her vilayetin 10.000 ve daha fazla nüfuslu şehirlerinin “basit ve mürekkep” tablolar halinde tafsilatlı bir şekilde sınıflandırılması. Nüfusu 10.000’den az olan vilayet merkezlerinin de tasnif edilmesi.

4-Her vilayetin 10.000’den az nüfuslu olan bütün kasaba, nahiye ve köylerinin “basit ve mürekkep” tablolar halinde mufassal tasnifleri. Mürekkep tablolar ile her kaza merkezi ve köyleri için tahsil ve sakatlık hakkında bilgi verilmesi (TCBİGD: 1937: 4).

Yukarıda verilen bilgiler ışığında bu bölümde Ereğli’nin nüfusu, okuma ve yazma oranları ile sakatlıklar hakkında istatistik veriler bulunmaktadır. 1927 Genel Nüfus Sayımındaki medeni hal, yaş grupları, dini yapı, konuşulan diller, mesleklerle ilgili veriler 1935 Genel Nüfus Sayımında 10.000 kişiden az olan tablolar halinde verildiğinden Ereğli ile nahiye ve köylerine ait bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır.

3.2.1. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’nin Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

Nüfusun özelliklerinden biri coğrafi dağılımıdır. Nüfusun coğrafi dağılımının tespit edilmesi sosyo-ekonomik bakımdan önemlidir. Bir bölgeye yapılacak yatırımın (hastane,

okul, fabrika vb.) yapılmasında nüfusun coğrafi dağılımıyla yakından bağlantılı olduğu kabul edilmektedir. Nüfusun coğrafi dağılımında başta bölgenin doğal şartları, tarihi olaylar ve ekonomik faktörler etki etmektedirler. Nüfus yoğunluğu ise nüfus sayısı ve toplam arazi miktarı oranları üzerinden tespit edilmektedir. Nüfusun kent ve köy olarak dağılım oranları ise o yerleşim biriminin sosyal, ekonomik ve demografik yapısını yansıtmaktadır. Genellikle kent nüfusu fazla olan bölgeler sanayileşmiş ve şehirleşmiş olarak kabul edilmektedir (Doğan, 2018: 27). Bu bağlamda toplam nüfus, yüzölçümü, cinsiyet ve nüfus yoğunluğu verileri sayesinde Ereğli hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 30: 1935 Genel Nüfus Sayımında Ereğli’de Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli’nin Toplam Nüfusu

	Şehirde			Nahiye ve Köylerde			Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam		
Ereğli	4.830	4.714	9.544	13.336	13.653	26.989	18.166	18.367	36.533	4.700	8
Yüzde (%)	50,6	49,4	100,0	49,4	50,6	100,0	49,7	50,3	100,0	-	-

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü (TCBİGD), 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat’i ve Mufassal Neticeler, Konya Vilâyeti, C. 37, Devlet Basımevi, İstanbul 1937, s. 6.

Tablo 2.30’a göre 1935 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun toplam 36.533 kişi olduğu görülmektedir. Ereğli nüfusu Türkiye nüfusunun % 0,22’sine denk gelmektedir. Ereğli nüfusunun 18.166’sı erkeklerden, 18.367’si de kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların sayısı erkeklerden sadece 201 kişi fazladır. Ereğli’de toplam nüfusun % 73,87’si nahiye ve köylerde, % 26,12’si Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. Bu durum Türkiye genelinde olduğu gibi Ereğli’deki nüfusun büyük çoğunluğu da kırsal kesimde yaşamaktadır. Hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde kadın ve erkek nüfus oranları birbirine oldukça yakındır. Bu oran erkeklerde % 49,72, kadınlarda % 50,27’dir. Ereğli’de nüfus yoğunluğu km² başına 8 kişidir. Türkiye’nin ortalama nüfus yoğunluğu km² başına 21 kişi olarak hesaplandığında Ereğli nüfusu bu ortalamanın üçte bir oranında azdır (TCBİGD, 1937: 7).

3.2.2. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari ile Nüfus ve Miktarı

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat reformları ile birlikte devlet idari olarak vilâyet, livâ, kaza, nahiye ve köy olarak yeniden yapılandırıldı. 1864’te çıkarılan “Vilâyet Nizâmnâmesi’nde” nahiye “birkaç köyün toplanmasıyla meydana gelen ve kazalara ilhak edilerek idare edilen yerler” (Şahin, 2006: 307; Ortaylı, 2008: 503) olarak tanımlandı. 1871 tarihli “İdâre-i Umûmiyye-i Vilâyet Nizâmnâmesi” kaza ve köy arasında yer alacak ve köy ve

çiftliklerin bir araya gelmesinden oluşacak nahiyeler kurulması kararlaştırılmıştı. Buna yönelik 1876'da "Nivâhî Nizâmnâmesi" de çıkarılmıştır (Şahin, 2006: 308; Ortaylı, 2008: 503). Nahiyeler Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da varlığını devam ettirdi. 1921 tarihli Teşkilât-ı Esâsiyye Kanunu'nun (Anayasa) 16 ile 21 maddeleri nahiyeye ayrılmış ve 21. Maddede nahiyenin tanımı yapılarak; nahije kazanın alt birimi olarak kasaba ve köylerden meydana gelen idari birim olarak tanımlanmıştı (Kili ve Gözübüyük, 1985: 93).

1945 tarihinde Teşkilât-ı Esâsiyye Kanunu'nun dili öz Türkçeleştirilince Anayasa olarak adlandırılmış, nahije ismi de "bucak"a dönüştürülmüştür. 1970'ten sonra idari birim olarak bucak teşkilatı aşamalı bir şekilde kaldırıldı (Şahin, 2006: 308).

Yukarıda verilen bilgiler çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti idari taksimat bakımından 1980 öncesinde vilayet, kaza, nahije ve köy olarak teşkilatlanmıştı. 1935 Genel Nüfus Sayımından Ereğli ve köyleri hakkında bilgilere sahip olmak mümkün olmaktadır.

Tablo 31: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Köylerinde Nüfus

1935 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Köyleri ve Nüfusu		
Köy Sayısı	Ortalama Köy Nüfusu	Her Köye Düşen Yüzölçümü
68	397	69

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'î ve Mufassal Neticeler, Konya Vilâyeti, C. 37, Devlet Basımevi, İstanbul 1937, s. 7.

Ereğli'nin 1935 Genel Nüfus Sayımına göre 68 adet köyü bulunmaktadır. Bu köylerde ortalama 397 kişi yaşamaktadır. Ereğli'nin yüzölçümü 4.700 km²'dir. Her köye düşen ortalama yüzölçümü 69 km²'dir.

3.2.3. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahije ve Köy İtibari İle Nüfus Dağılımı

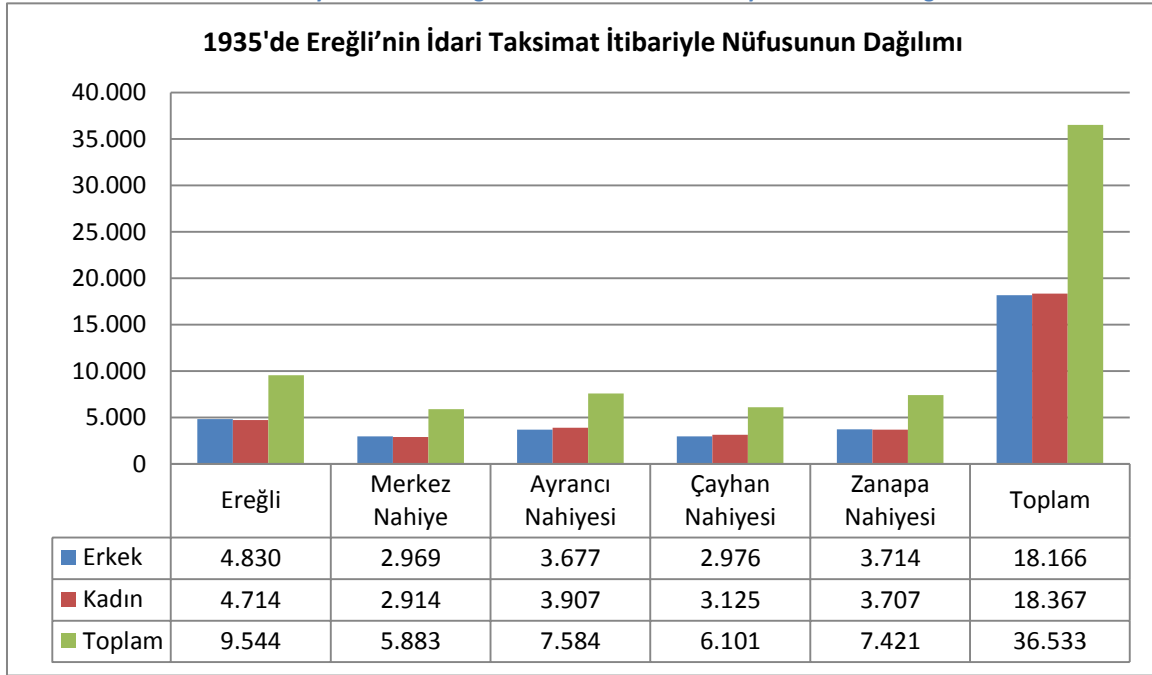
Ereğli'nin 1935 Genel Nüfus Sayımında listede merkez nahije dışında ve üç nahiyenin ismi geçmektedir. Bunların isimleri ve nüfusları aşağıdaki Tablo 2.3.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 32: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

Ereğli'nin ve Nahiyelerinin Nüfus					
Yerleşim Birimi	Erkek	Kadın	Toplam	Köy Sayısı	Köy Başına Ortalama Nüfus
Ereğli	4.830	4.714	9.544	-	-
Merkez Nahiyesi	2.969	2.914	5.883	19	310
Ayrancı Nahiyesi	3.677	3.907	7.584	18	421
Çayhan Nahiyesi	2.976	3.125	6.101	12	508
Zanapa Nahiyesi	3.714	3.707	7.421	19	391
Toplam	18.166	18.367	36.533	68	397

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, İstanbul 1937, s. 7.

Grafik 11: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

1935 Genel Nüfus Sayımı sırasında Ereğli kazasının Ayrancı, Çayhan ve Zanapa olmak üzere üç nahiyesi ve toplam 68 köyü bulunmakta idi. 1935 genel nüfus sayımına göre Ereğli kaza merkezinin toplam nüfusa oranı % 26,12'dir. Nüfusun geri kalanı ise % 73,88'dir. Bu oranlar Ereğli nüfusunun büyük çoğunluğunun kırsal yerleşim yerlerinde yaşadığını göstermektedir. Aşağıdaki tabloda nahiye ve köylerin nüfusları verilmektedir.

Tablo 33: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Nahiye ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
Ereğli		4.830	4.714	9.544
Merkez Nahiyesi				
1	Adabağ	107	89	196
2	Alhan	111	107	208
3	Burhaniye	37	27	64
4	Çiller	372	381	753
5	Hacı Memişli	194	179	373
6	Hortu	563	624	1.187
7	İhsani Hamidiye	17	14	31
8	İmariye	68	61	129
9	Kargacı	207	208	415
10	Lütuf Hamidiye	46	37	83
11	Orhaniye	73	80	153
12	Rumkuş	112	88	200
13	Sarıca	31	31	62
14	Servili	227	215	442
15	Taşagıl	183	197	380
16	Tatlı Kuyu	130	119	249
17	Türkmen	85	87	172
18	Yazlık	74	46	120
19	Yellice	332	324	656
Genel Toplam		2.969	2.914	5.883

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, İstanbul 1937, s. 16-17.

Yukarıdaki Tablo 2.33'de Ereğli merkez nahiyesi ve köylerinin 1935 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ereğli merkez nahiyesine bağlı toplam 19 köy bulunmaktadır. Ereğli merkez nahiyesinin toplam nüfusu 5.883 kişidir. Bu sayı Ereğli şehir merkezine oranı % 61,64'üne denk gelmektedir. Merkez nahiyelere bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.187 kişilik nüfusu ile Hortu Köyü'dür. Nüfusu en az olan köy ise 31 kişilik nüfusu ile İhsani Hamidiye Köyü'dür. Ereğli merkez nahiyesinde erkeklerin sayısı kadınların sayısından 55 kişi fazladır. Erkek ve kadınların nüfusa oranları ise erkekler % 50,5 iken kadınlar % 49,5'dir.

Tablo 34: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ayrancı Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Ayrancı	305	327	632
2	Ağzboğazı	178	215	393
3	Anbar	276	322	598
4	Berendi	488	465	953
5	Büyük Koraş	403	446	849
6	Bögecik	159	163	322
7	Çat (Andı kara)	200	197	397
8	Divle	209	234	443
9	Hüyük Burnu	137	145	282
10	Kale	63	55	118
11	Karaağaç	148	179	327
12	Kavuklar	124	135	259
13	Kıraman	251	253	504
14	Küçük Koraş (Melikli)	304	312	616
15	Musa köy	45	51	96
16	Orzala	171	184	355
17	Ulusaray	115	118	233
18	Yarık kuyu	101	106	207
Genel Toplam		3.677	3.907	7.584

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, İstanbul 1937, s. 17.

Yukarıdaki tabloda Ayrancı Nahiyesinin ve köylerinin 1935 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ayrancı Nahiyesine bağlı toplam 18 köy bulunmaktadır. Ayrancı Nahiyesinin toplam nüfusu 7.584 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 21,75'ine denk gelmektedir. Ayrancı Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 953 kişilik nüfusu ile Berendi Köyü gelmektedir. Onu 849 kişilik nüfusu ile Büyük Koraş Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 96 kişilik nüfusu ile Musa Köyü'dür. Ayrancı Nahiyesinde kadınların nüfusu erkeklerden 230 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 48,48 iken kadınlar ise % 51'52'dir.

Tablo 35: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çayhan Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Çayhan Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Yukarı Çayhan (Nahiye Merkezi)	668	719	1.387
2	Aşağı Gündelen	100	122	222
3	Aziziye	346	393	739
4	Bulgurluk	369	347	716
5	Burna	219	217	436
6	Cedidiye	98	107	205
7	Hacıbekirli (Kılanoğlu)	70	80	150
8	Kuskuncuk	128	146	274
9	Şehömerli	221	252	473
10	Yeniköy (Acı Kuyu)	318	324	642
11	Yukarı Gündelen	129	112	241
12	Zengen	310	306	616
Genel Toplam		2.976	3.125	6.101

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, İstanbul 1937, s. 17.

Yukarıdaki tabloda Çayhan Nahiyesinin ve köylerinin 1935 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Çayhan Nahiyesine bağlı toplam 12 köy bulunmaktadır. Çayhan Nahiyesinin toplam nüfusu 6.101 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 16,69'una denk gelmektedir. Çayhan Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 739 kişilik nüfusu ile Aziziye Köyü'dür. Onu 716 kişilik nüfusu ile Bulgurluk Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 150 kişilik nüfusu ile Hacıbekirli (Kılanoğlu) Köyü'dür. Ayrancı Nahiyesinde kadınların nüfusu erkeklerden 149 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 48,77, kadınlar ise % 51,23'dür.

Tablo 36: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Zanapa Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Zanapa	805	789	1.594
2	Çakıllar	176	166	342
3	Dedei Kebir	183	174	357
4	Dedeli	84	83	167
5	Deli Mahmutlu	100	95	195
6	Durlaz	204	228	432
7	Eskihisar	111	110	221
8	Gaybi	245	267	512

9	İvriz	262	293	555
10	Karayusuflu	155	142	297
11	Kalemındos	155	145	300
12	Küsere	155	158	313
13	Körlü	107	113	220
14	Nernek	212	208	420
15	Osmanköseli	121	138	259
16	Seydi Faklı	118	116	234
17	Sınandı	197	186	383
18	Tont	211	193	404
19	Yassı Kaya	113	103	216
Genel Toplam		3.714	3.707	7.421

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, İstanbul 1937, s. 17.

Yukarıdaki tabloda Zanapa Nahiyesinin ve köylerinin 1935 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Zanapa Nahiyesine bağlı toplam 19 köy bulunmaktadır. Zanapa Nahiyesinin toplam nüfusu 7.421 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 20,31'ine denk gelmektedir. Zanapa Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 555 kişilik nüfusu ile İvriz Köyü'dür. Onu 512 kişilik nüfusu ile Gaybi Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 167 kişilik nüfusu ile Dedeli Köyü'dür. Zanapa Nahiyesinde kadınların nüfusu erkeklerden sadece 7 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 50,05 iken kadınlar % 49,95'dir.

3.2.4. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Okur-Yazarlık

Cumhuriyetin ilk yıllarında Ereğli nüfusunun okuma ve yazma durumu hakkındaki ilk bilgileri 1927 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından öğrenmek mümkün olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1927'deki ilk nüfus sayımına göre 13.629.488 kişi içerisinde 12.517.992 kişi okuma-yazma bilmemektedir. Buna karşılık okuma-yazma bilenlerin sayısı ise 1.111.496 kişidir. Genel nüfus içerisinde okuma-yazma bilenlerin oranı % 8,15'dir. Bu oran Türkiye genelinde okuma-yazma bilenlerin sayısının çok düşük olduğunu göstermektedir (Yıldız, 2006: 49).

Tablo 37: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Okuryazarlık

Cinsiyet	1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Okuryazarlık					
	Okuma ve Yazma Bilen	Yalnız Okuma Bilen	Okuma ve Yazma Bilmeyen	Toplam	Oran %	
					Bilen	Bilmeyen
Erkek	1.607	15	3.208	4.830	33,6	66,4
Kadın	616	8	4.090	4.714	13,2	86,8
Toplam	2.223	23	7.298	9.544	23,5	76,5

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, İstanbul 1937, s. 100.

Yukarıdaki tabloya göre Ereğli merkez kazasında okuma yazma bilen insan sayısı 2.223 kişidir. Bu rakamın nüfusa oranı % 23,5'dir. Ereğli'de okuma yazma bilmeyen kişi sayısı ise 7.298'dir. Bu sayının nüfusa oranı ise % 76, 5'dir. 1935 Genel Nüfus Sayımında sadece okuma bilen kişi sayısı ise 23'tür. Erkeklerde okuma ve yazma bilenlerin sayısı 1.622 kişi olup nüfusa oranı ise % 33,6'dır. Kadınlarda okuma ve yazma bilenlerin sayısı ise 624 kişi olup nüfusa oranı da % 13,2'dir.

Tablo 38: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Okuryazarlık

Cinsiyet	1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Okuryazarlık					
	Okuma ve Yazma Bilen	Yalnız Okuma Bilen	Okuma ve Yazma Bilmeyen	Toplam	Oran %	
					Bilen	Bilmeyen
Erkek	2.774	32	10.530	13.336	21,0	79,0
Kadın	452	9	13.192	13.653	3,4	96,6
Toplam	3.226	41	23.722	26.989	12,1	87,9

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, Konya Vilâyeti, C. 37, İstanbul 1937, s. 100.

Yukarıdaki tabloya göre Ereğli'nin nahiye ve köylerinde okuma yazma bilen insan sayısı 3.226 kişidir. Bu rakamın nüfusa oranı % 12,1'dir. Ereğli'nin nahiye ve köylerinde okuma yazma bilmeyen kişi sayısı ise 23.722'dir. Bu sayının nüfusa oranı ise % 87,9'dur. 1935 Genel Nüfus Sayımında sadece okuma bilen kişi sayısı ise 41'dir. Erkeklerde okuma ve yazma bilenlerin sayısı 2.806 kişi olup nüfusa oranı ise % 21'dir. Kadınlarda okuma ve yazma bilenlerin sayısı ise 461 kişi olup nüfusa oranı da % 3,4'tür.

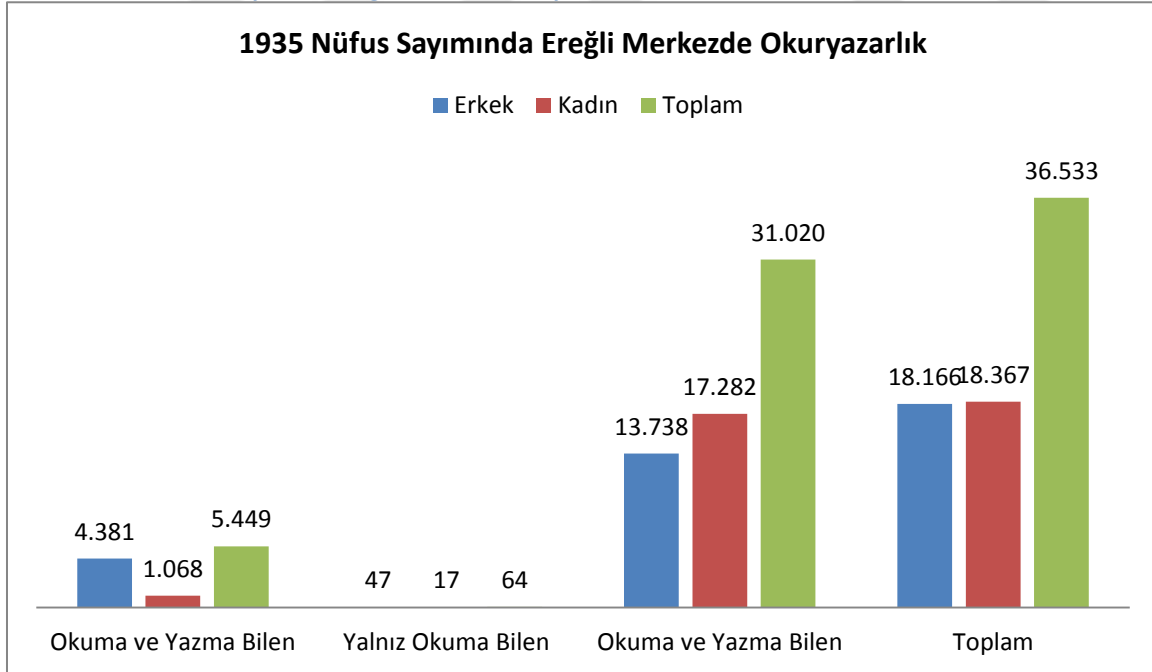
Tablo 39: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli’de Okuryazarlık

Cinsiyet	1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Okuryazarlık					
	Okuma ve Yazma Bilen	Yalnız Okuma Bilen	Okuma ve Yazma Bilmeyen	Toplam	Oran %	
					Bilen	Bilmeyen
Erkek	4.381	47	13.738	18.166	21,0	79,0
Kadın	1.068	17	17.282	18.367	3,4	96,6
Toplam	5.449	64	31.020	36.533	12,1	87,9

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat’i ve Mufassal Neticeler, Konya Vilâyeti, C. 37, İstanbul 1937, s. 100.

1927 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli’de okuryazar oranı % 5,98 olup, okuryazar olmayanların nüfusa oranı ise % 94,02 idi. Okuma ve yazma bilenlerin oranı Türkiye ortalamasının altında iken, okuma ve yazma bilmeyenlerin oranı ise Türkiye ortalamasının üstündedir. Okuma ve yazma bilenler içerisinde erkeklerin oranı % 5,27, kadınların oranı ise % 0,71 idi. 1935 Genel Nüfus Sayımında ise Ereğli’de okuryazar oranı % 12,1 olup 1927 sayımına göre yaklaşık % 10 artmıştır. Okuma ve yazma bilenler arasında erkeklerin oranı % 21 iken kadınlarda bu oran % 3,4’tür. 1927 Genel Nüfus Sayımına göre erkeklerde iki katına çıkan oran, kadınlarda üç katına çıkmıştır.

Grafik 12: 1935 Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Okuryazarlık

Yukarıdaki grafikte Ereğli’de kadınların erkeklere oranla çok daha düşük bir okuma-yazma oranına sahip olduğunu göstermektedir. Ereğli’de okuma ve yazma oranlarındaki artışın sebepleri ise Türkiye Cumhuriyeti’nin eğitime verdikleri önem ve halk mektepleri gibi çalışmaların artan bir eğri çizmesinin etkisi büyüktür (Yıldız, 2006: 52-54). Ereğli ilçesinde 1

Ocak 1929 tarihinden başlayarak Millet Mektepleri ikişer aylık dönemler halinde faaliyete başlamıştı. İlk iki günde 650 kadın Millet Mekteplerine müracaat etmişti. Ereğli'nin Dorular Köyü ve Gölviran Köyünde de Millet Mektepleri açılmıştı (Çakır, 2016: 59).

Ereğli'de 1933-1934 yıllarında açılan "Halk Okuma Odaları" ile okuryazarlık sayısı artırılmaya çalışılmıştır. Aşağıdaki tabloda 1933-1934 tarihlerinde Ereğli'deki Halk Okuma odaları sayısı ve kitaplar hakkında veriler verilmiştir.

Tablo 40: Ereğli'de 1933-1934'de Halk Okuma Odaları ve Kitap Sayısı

Ereğli'de 1933-1934'de Halk Okuma Odaları								
Okuma Odalarının Sayısı			1 Yıl İçinde Gelen Kitap Sayısı			Kitapların Mevcudu		
Şehirde	Köylerde	Toplam	Hükümetten meccanen verilen	Teberru suretiyle	Toplam	Türk Lisanı		Toplam
						Türk Harfleriyle	Arap Harfleriyle	
1	14	15	8	5	13	91	15	106

Kaynak: BİUM, Maarif 1933-34 Halk Okuma Odaları ve Umumi Kütüphaneler İstatistiği, İstanbul 1935, s. 6, 12.

3.2.5. 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Engelli Nüfusu

1927 Genel Nüfus Sayımında olduğu gibi 1935 Genel Nüfus Sayımında da toplumun detaylı bir fotoğrafının çıkarılmak istenmesi sebebiyle bedensel kusurlar da kayda geçirilmiştir. 1927 Genel Nüfus Sayımına göre daha detaylı bir şekilde vatandaşların fiziki kusurları 1935 Genel Nüfus Sayımında tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda Ereğli merkez kazasındaki engelli nüfus sayıları verilmiştir.

Tablo 41: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfus

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfus															
Cinsiyet	Sağlam Nüfus	Sakatlıklar											Genel Toplam	Oran	
		Kör	Bir Kolu Çolak	İki Kolu Çolak	Bir Ayığı Topal	İki Ayığı Topal	Sağır-Dilsiz	Kambur	Kötürüm	Müteaddit	Sair Sakatlıklar	Toplam		Sağlam	Sakat
Erkek	4.704	12	28	2	50	5	13	3	1	8	4	126	4.830	97,4	2,6
Kadın	4.627	10	9	1	44	6	3	1	6	2	5	87	4.714	98,2	1,8
Toplam	9.331	22	37	3	94	11	16	4	7	10	9	213	9.544	97,8	2,2

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, Konya Vilâyeti, C. 37, İstanbul 1937, s. 96.

Yukarıdaki tabloya göre Ereğli merkez kazasında vücudunda herhangi bir fiziki kusuru bulunmayan insan sayısı 9.331 kişidir. Bu sağlam vücutlu kişilerin 4.704'ü erkek, 4.627'si ise kadındır. Ereğli merkez kazasındaki bedensel sakatlıkları olan insan sayısı ise 213 kişidir. Bedensel kusurları olan kişilerin 126'sı erkek, 87'si ise kadındır. Erkeklerin sakatlık durumunun nüfusa oranları ise % 2,6 iken bu oran kadınlarda % 1,8'dir. Ereğli merkez kazasında sakatlıklarda en fazla görülen 105 kişi ile topallıktır. Sakatlıklar içinde oranı % 49,30'unu oluşturmaktadır. İkinci sırada ise 40 kişi ile çolaklar bulunmaktadır. Onların da sakatlıklara oranı ise % 18,78'dir. Ereğli merkezde en az bedensel sakatlık ise 4 kişi ile kamburluk yer almaktadır.

Yukarıda verilen sonuçlar Ereğli merkez kazasında yaşayan insanların 1935 Genel Nüfus Sayımına göre bedensel olarak sağlam vücutlu olduklarını göstermektedir. Ereğli nüfusunun % 97,8'i sağlam vücutlu bireylerden oluşmaktadır. Geriye kalan % 2,2'lik bir oran ise bedensel olarak kusurlu bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 42: 1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Engelli Nüfus

1935 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Engelli Nüfus															
Cinsiyet	Sağlam Nüfus	Sakatlıklar											Genel Toplam	Oran	
		Kör	Bir Kolu Çolak	İki Kolu Çolak	Bir Ayığı Topal	İki Ayığı Topal	Sağır-Dilsiz	Kambur	Kötürüm	Müteaddit	Sair Sakatlıklar	Toplam		Sağlam	Sakat
Erkek	12.927	32	82	11	169	30	44	12	11	13	5	409	13.336	96,9	3,1
Kadın	13.357	35	22	3	165	20	19	12	7	9	4	296	13.653	97,8	2,2
Toplam	26.284	67	104	14	334	50	63	24	18	22	9	705	26.989	97,4	2,6

Kaynak: TCBİGD, 1935 Genel Nüfus Sayımı, Kat'i ve Mufassal Neticeler, Konya Vilâyeti, C. 37, İstanbul 1937, s. 96.

Yukarıdaki tabloya göre Ereğli'nin nahiye ve köylerinin sağlam vücutlu insan sayısı 26.284 kişidir. Bu sağlam vücutlu kişilerin 12.927'si erkek, 13.357'si ise kadındır. Ereğli'nin nahiye ve köylerindeki bedensel sakatlıkları olan insan sayısı ise 705 kişidir. Bedensel kusurları olan kişilerin 409'u erkek, 296'sı ise kadındır. Erkeklerin sakatlık durumunun nüfusa oranları ise % 3,1 iken bu oran kadınlarda % 2,2'dir. Bedensel sakatlıkları olan 705 kişinin birbirine oranlarında ise erkeklerin oranı % 58,01 iken kadınlarda bu oran % 41,99'dur. Ereğli nahiye ve köylerindeki bedensel sakatlıklarda en fazla görülen 384 kişi ile topallıktır. Sakatlıklar içinde oranı % 54,47'sini oluşturmaktadır. İkinci sırada ise 128 kişi ile

çolaklar bulunmaktadır. Onların da sakatlıklara oranı ise % 18,16'dır. Ereğli'nin nahiye ve köylerinde en az bedensel sakatlık ise 18 kişi ile kötürümlük¹⁴ yer almaktadır.

Yukarıdaki sonuçlar Ereğli'nin nahiye ve köylerinde yaşayan insanların 1935 Genel Nüfus Sayımına göre bedensel olarak sağlam olduklarını göstermektedir. Ereğli'nin nahiye ve köylerinin nüfusunun % 97,4'ü sağlam bireylerden oluşmaktadır. Geriye kalan % 2,6'lık bir oran ise bedensel olarak kusurlu bireylerden oluşmaktadır. Bu sonuçlar Ereğli merkez kazası ile paralellikler göstermektedir.

3.3. EREĞLİ KAZASININ 1940 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1927 tarihindeki ilk Genel Nüfus Sayımından sonra Cumhuriyet tarihinde üçüncü nüfus sayımı on üç yıl aradan sonra 20 İlkteşrin 1940 tarihinde yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu üçüncü genel nüfus sayımında 1935 yılında yapılan nüfus sayımında yapıldığı gibi her il için ayrı ayrı sonuç yayınlanmamış, köyler için ayrıntılı bilgiler verilmemiştir (Doğan, 2018: 41). 1940 Genel Nüfus Sayımında Türkiye'nin toplam nüfusu 17.820.950 kişi olarak sayılmıştır. 1935 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 1.662.932 kişi artmıştır. Bu artışın bir önceki sayıma göre oranı % 10,'dur. 1940 Genel Nüfus Sayımına 23 Haziran 1939 tarihinde Anavatan'a katılan Hatay'ın nüfusu dâhil edilmemiştir (Dağıstan, 2008: 112; Sahillioğlu, 1991: 232). 1940 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre erkeklerin sayısı 8.898.912'ye çıkmış, kadınların sayısı da 8.922.038 olmuştur. 1940 Genel Nüfus Sayımında kadınların 23.126 kişi fazlalık vermelerine rağmen erkeklerin nüfusu dengelenmeye yakın olduğu görülmektedir (TCBİGM, 1941: III).

Tablo 43: 1927, 1935 ve 1940 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması

1927, 1935 ve 1940 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması				
Cinsiyet	1927	1935	1940	Nüfus Yoğunluğu
Erkek	6.563.879	7.936.770	8.898.912	1927-18
Kadın	7.084.391	8.221.248	8.922.038	1935-21
Toplam	13.648.270	16.158.018	17.820.950	1940-23

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. III.

¹⁴ Kötürüm: Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen. Yürüyemeyecek derecede sakat olan. Bkz. Türkçe Sözlük, C. 2, TDK Yayınları, Ankara 1998, s. 1389.

Ereğli'nin nüfusunun 1940 tarihinden sonra artış göstermesindeki en önemli etkenlerden biri 4 Nisan 1937'de faaliyete geçen Sümerbank Fabrikasının işgücüne olan katkısıdır (Konyalı, 1970: 685-693; Eldeş, 2019: 41-44). Fabrikanın açılması ile birlikte Niğde ve Karaman gibi yakın çevre şehir, ilçe ve köylerinden Ereğli'ye göçler artmaya başlamıştır (Allı, 2019: 60).

3.3.1. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

1940 Genel Nüfus Sayım sonuçlarında verilen toplam nüfus, yüzölçümü, cinsiyet ve nüfus yoğunluğu verileri sayesinde Ereğli hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 44: 1940 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu

Ereğli	Şehirde			Nahiye ve Köylerde			Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam		
	6.176	6.385	12.561	13.669	14.498	28.167	19.845	20.883	40.728	4.700	9
Yüzde (%)	49,2	50,8	100	48,5	51,5	100	48,7	51,3	100	-	-

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. XIX, 413.

Yukarıdaki tabloya göre 1940 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun 40.728 kişi olduğu görülmektedir. Ereğli nüfusu Türkiye nüfusunun % 0,22'sine denk gelmektedir. Bu oran 1935 Genel Nüfus Sayımı ile aynıdır. Ereğli nüfusunun 19.845'i erkeklerden, 20.883'ü de kadınlardan oluşmaktadır. Kadın nüfus sayısı erkek nüfus sayısından 1.038 kişi daha fazladır. Ereğli'de toplam nüfusun % 69,16'sı nahiye ve köylerde, % 30,84'ü Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. 1935 Genel Nüfus Sayımına göre şehir merkezinde yaşayanların sayısı % 5 artmıştır. Bununla birlikte Türkiye genelinde olduğu gibi Ereğli'deki nüfusun büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde kadın ve erkek nüfus oranlarında kadınlar nüfusun yarısından biraz fazladır. Bu oran erkeklerde % 48,73, kadınlarda % 51,27'dir. Ereğli'de nüfus yoğunluğu km²'ye 9 kişi düşmektedir. Türkiye'nin ortalama nüfus yoğunluğu km² 23 kişi olarak hesaplandığında Ereğli nüfusu bu ortalamanın yarısından daha azdır (TCBİGM, 1941: III).

3.3.2. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari İle Nüfus ve Miktarı

1940 Genel Nüfus Sayımından Ereğli ve köyleri hakkında istatistiki bilgilere sahip olmak mümkün olmaktadır.

Tablo 45: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Köylerinde Nüfus

1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Köyleri ve Nüfusu			
Ereğli	Köy Sayısı	Ortalama Köy Nüfusu	Her Köye Düşen Yüzölçümü
	67	420	70,1

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. LII.

Ereğli'nin 1940 Genel Nüfus Sayımına göre 67 adet köyü bulunmaktadır. Bu köylerde ortalama 420 kişi yaşamaktadır. Ereğli'nin nahiye ve köylerinde yaşayan toplam nüfus 28.167 kişidir. Bu nüfusun 13.669'u erkek, 14.498'i kadınlardan oluşmaktadır. Ereğli'nin köylerinde erkeklerin nüfusa oranı % 48,53 iken, bu oran kadınlarda % 51,47 olup kadın nüfus erkeklerden fazladır.

3.3.3. 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köy İtibari İle Nüfus Dağılımı

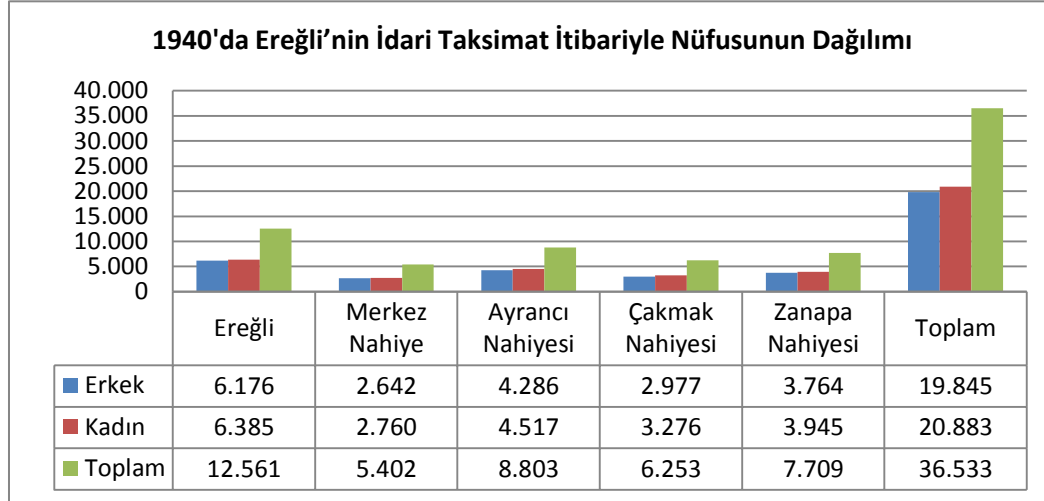
Ereğli'nin 1940 Genel Nüfus Sayımında merkez nahiye ve Ayrancı, Çakmak, Zanapa isimli üç nahiye'nin adı geçmektedir. Bu nahiyeler ve nüfusları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 46: 1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası ve Nahiyeleri					
Yerleşim Birimi	Erkek	Kadın	Toplam	Köy Sayısı	Köy Başına Ortalama Nüfus
Ereğli	6.176	6.385	12.561	-	-
Merkez Nahiyesi	2.642	2.760	5.402	19	284
Ayrancı Nahiyesi	4.286	4.517	8.803	17	518
Çakmak Nahiyesi	2.977	3.276	6.253	12	521
Zanapa Nahiyesi	3.764	3.945	7.709	19	406
Toplam	19.845	20.883	40.728	67	420

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. 414.

Grafik 13: 1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

1940 Genel Nüfus sayımında Ereğli kazasının merkez nahiyesi ile birlikte dört nahiyesi ve toplam 67 köyü bulunmakta idi. Aşağıdaki tabloda nahiye ve köylerin nüfusları verilmektedir.

Tablo 47: 1940 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Nahiye ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
Ereğli		6.176	6.385	12.561
Merkez Nahiyesi				
1	Adabağ	68	64	127
2	Alhan	66	68	134
3	Burhaniye	35	25	69
4	Çiller	335	342	677
5	Hacı Memiş	135	155	290
6	Hortu	563	597	1.160
7	İhsani Hamidiye	30	29	59
8	İmariye	42	42	84
9	Kargacı	180	189	369
10	Lütfü Hamidiye	51	43	94
11	Orhaniye	66	76	142
12	Rumkuş	101	92	193
13	Sarıca	35	37	72
14	Servili	223	233	456
15	Taşağıl	164	194	358
16	Tatlıkuyu	104	111	215
17	Türkmen	88	83	171
18	Yazlık	50	48	98
19	Yellice	311	332	643
Genel Toplam		2.642	2.760	5.402

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. 423.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez nahiyesi ve köylerinin 1940 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ereğli merkez nahiyesine bağlı toplam 19 köy bulunmaktadır. Ereğli merkez nahiyesinin toplam nüfusu 5.402 kişidir. Bu sayı Ereğli şehir merkezine oranı % 43'üne denk gelmektedir. Merkez nahiyelere bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.160 kişilik nüfusu ile Hortu Köyü'dür. Nüfusu en az olan köy ise 59 kişilik nüfusu ile İhsani Hamidiye Köyü'dür. Ereğli merkez nahiyesinde kadınların sayısı erkeklerden 118 kişi fazladır. Erkek ve kadınların nüfusa oranları ise erkekler % 48,91, kadınlar % 51,09'dur.

Tablo 48: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ayrancı Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Ayrancı	451	463	914
2	Ağızboğazı	223	243	466
3	Anbar	317	375	692
4	Berendi	526	529	1.055
5	Büyük Koraş	493	556	1.049
6	Böğecik	229	234	463
7	Çat	240	237	477
8	Divle	228	262	490
9	Hüyük Burnu	138	151	289
10	Kale	69	74	143
11	Karaağaç	169	199	368
12	Kavuklar	144	143	287
13	Kıraman	253	248	501
14	Küçük Koraş	339	343	682
15	Orzala	231	221	452
16	Ulusaray	131	146	277
17	Yarıkkuyu	105	93	198
Genel Toplam		4.286	4.517	8.803

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. 423.

Yukarıdaki tabloda Ayrancı Nahiyesinin ve köylerinin 1940 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ayrancı Nahiyesine bağlı toplam 17 köy bulunmaktadır. Ayrancı Nahiyesinin toplam nüfusu 8.803 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 21,61'ine denk gelmektedir. Ayrancı Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.055 kişilik nüfusu ile Berendi Köyü'dür. Onu 1.049 kişilik nüfusu ile Büyük Koraş Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 143 kişilik nüfusu ile Kale Köyü'dür.

Ayrancı Nahiyesinde kadınların nüfusu erkeklerden 231 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 48,69, kadınlar ise %51,31'dir.

Tablo 49: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Çakmak Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Çakmak (Nahiye Merkezi)	640	788	1437
2	Aşağı Gündelen	103	132	235
3	Aziziye	304	332	636
4	Bulgurluk	333	334	667
5	Burna	207	213	420
6	Cedidiye	139	111	250
7	Hacıbekirli	84	79	163
8	Kuskuncuk	107	110	217
9	Sihömerli	234	295	529
10	Yeniköy	332	361	693
11	Yukarı Gündelen	128	139	267
12	Zengen	357	382	739
Genel Toplam		2.977	3.276	6.253

Kaynak: TCİBGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. 423.

Yukarıdaki tabloda Çakmak Nahiyesinin ve köylerinin 1940 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Çakmak Nahiyesine bağlı toplam 12 köy bulunmaktadır. Çakmak Nahiyesinin toplam nüfusu 6.253 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 15,35'ine denk gelmektedir. Ayrancı Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 739 kişilik nüfusu ile Zengen Köyü ilk sırada gelmektedir. Onu 693 kişilik nüfusu ile Yeniköy Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 217 kişilik nüfusu ile Kuskuncuk Köyü'dür. Ayrancı Nahiyesinde kadınların nüfusu erkeklerden 299 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 47,61, kadınlar ise %52,39'dur.

Tablo 50: 1940 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Zanapa Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Zanapa	810	880	1.960
2	Çakıllar	192	187	379
3	Dedesi Kebir	186	188	374
4	Dedeli	85	76	161
5	Deli Mahmutlu	114	107	221
6	Durlaz	190	220	410
7	Eskihisar	139	155	294
8	Gaybi	236	245	481
9	İvriz	294	323	617
10	Karayusuflu	159	165	324
11	Kalemındos	178	167	345
12	Kösere	155	153	308
13	Körlü	97	111	208
14	Nernek	213	207	420
15	Osmanköseli	116	155	271
16	Seydi Fakılı	98	94	192
17	Sınandı	188	192	380
18	Tont	199	217	416
19	Yassı Kaya	115	103	218
Genel Toplam		3.764	3.945	7.709

Kaynak: TCBİGM, 20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1941, s. 423-424.

Yukarıdaki tabloda Zanapa Nahiyesinin ve köylerinin 1940 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Zanapa Nahiyesine bağlı toplam 19 köy bulunmaktadır. Zanapa Nahiyesinin toplam nüfusu 7.709 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 18,93'ne denk gelmektedir. Zanapa Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 617 kişilik nüfusu ile İvriz Köyü'dür. Onu 420 kişilik nüfusu ile Nernek Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 161 kişilik nüfusu ile Dedelik Köyü'dür. Ayrıncı Nahiyesinde kadınların nüfusu erkeklerden 181 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 48,83, kadınlar ise %57,17'dir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. EREĞLİ KAZASININ 1945 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1927 tarihindeki ilk Genel Nüfus Sayımından sonra Cumhuriyet tarihinde dördüncü nüfus sayımı on sekiz yıl aradan sonra 21 Ekim 1945 tarihinde yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1924 Anayasası'nda yerleşim birimlerinin idari açıdan dağılımında dil sadeleştirilmesi yapılmasından dolayı 63 il, 396 ilçe, 910 bucak ve 33.153 köyde nüfus sayımı yapılmıştır (Doğan, 2018: 55). 1945 Genel Nüfus Sayımında Türkiye'nin toplam nüfusu 18.790.174 kişi olarak sayılmıştır. 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 969.224 kişi artmıştır. Bu artışın bir önceki sayıma göre oranı % 10,9'dur. 1945 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre erkeklerin sayısı 9.446.580'e çıkmış, kadınların sayısı da 9.343.594 olmuştur. 1945 nüfus sayımında erkeklerin sayısı ilk kez kadınların sayısını (102.986 kişi) geçmiştir. Bu oran erkeklerde nüfusun % 50,28'sine kadınlarda ise % 49,72'sine karşılık gelmektedir.

Tablo 51: 1927, 1935, 1940 ve 1945 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması

1927, 1935, 1940 ve 1945 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması							
Nüfus Sayımları	Erkek	Kadın	Toplam	Nüfusa Oranı (%)		Nüfus Artış Farkı	Nüfus Yoğunluğu
				Erkek	Kadın		
1927	6.563.879	7.084.391	13.648.270	48,1	51,9	-	18
1935	7.936.770	8.221.248	16.158.018	49,1	50,9	2.509.748	21
1940	8.898.912	8.922.038	17.820.950	49,9	50,1	1.662.932	23
1945	9.446.580	9.343.594	18.790.174	50,3	49,7	969.224	24

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 3.

4.1.1. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

1945 Genel Nüfus Sayım sonuçlarında verilen toplam nüfus, yüzölçümü, cinsiyet ve nüfus yoğunluğu verileri sayesinde Ereğli hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 52: 1945 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılım, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu

	Şehirde			Bucak ve Muhtarlıklarda			Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam		
Ereğli	7.823	7.906	15.729	14.929	14.982	29.911	22.752	22.888	45.640	-	-
Yüzde (%)	49,7	50,3	100	49,9	50,1	100	49,9	50,1	100	5.060	9

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 23.

Yukarıdaki tabloya göre 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun 45.640 kişi olduğu görülmektedir. Ereğli nüfusu Türkiye nüfusunun % 0,24'üne denk gelmektedir. Ereğli nüfusunun 22.752'si erkeklerden, 22.888'i de kadınlardan oluşmaktadır. Kadın nüfus sayısı erkek nüfus sayısından 136 kişi daha fazladır. Ereğli'de toplam nüfusun % 65,54'ü bucak ve muhtarlıklarda, % 34,46'sı Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. 1940 Genel Nüfus Sayımına göre şehir merkezinde yaşayanların sayısı % 5 azalmıştır. Bunun yanında Türkiye genelinde olduğu gibi Ereğli'deki nüfusun büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde kadın ve erkek nüfus oranlarında kadınlar nüfusun yarısından biraz fazladır. Bu oran erkeklerde % 49,90 iken kadınlarda % 50,10'dur. Ereğli'de nüfus yoğunluğu km²'ye düşen insan sayısı 9 kişidir. Türkiye'nin ortalama nüfus yoğunluğu km²'ye 24 kişidir. Bu durumda Ereğli nüfusu bu ortalamanın yaklaşık üç biri oranında daha azdır (TCBİGM, 1950: 3).

4.1.2. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Bucak ve Muhtarlık İtibari ile Nüfus Dağılımı

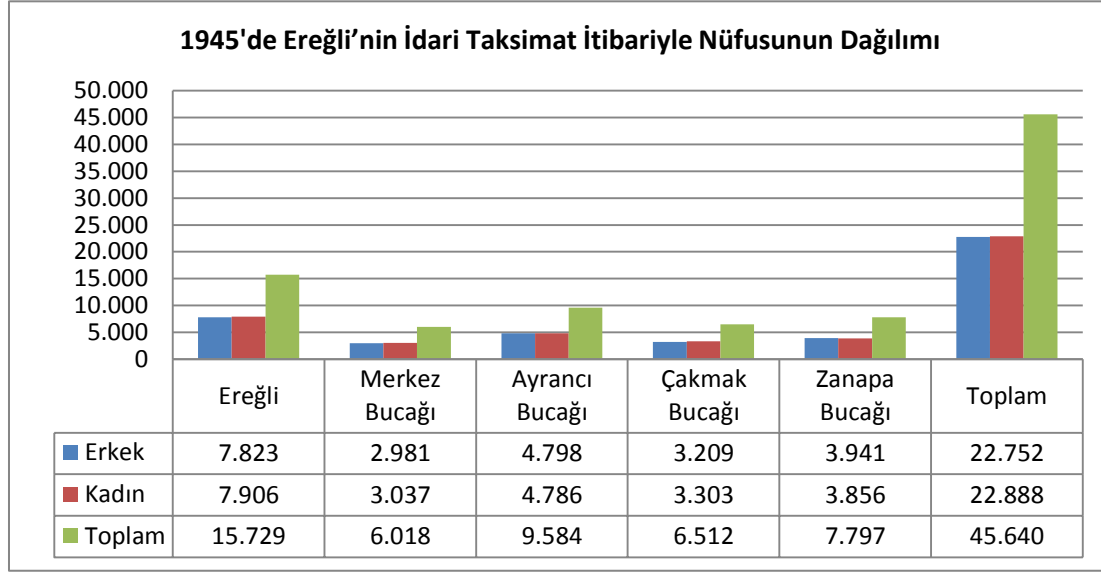
Ereğli'nin 1945 Genel Nüfus Sayımında TCBİGM tarafından hazırlanan listede merkez kaza, merkez bucak ve üç bucağın ismi geçmektedir. Bunların isimleri ve nüfusları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 53: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası					
Yerleşim Birimi	Erkek	Kadın	Toplam	Muhtarlık Sayısı	Muhtarlık Başına Ortalama Nüfus
Ereğli	7.823	7.906	15.729	-	-
Merkez Bucağı	2.981	3.037	6.018	21	287
Ayrancı Bucağı	4.798	4.786	9.584	18	532
Çakmak Bucağı	3.209	3.303	6.512	10	651
Zanapa Bucağı	3.941	3.856	7.797	16	487
Toplam	22.752	22.888	45.640	65	460

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 384.

Grafik 14: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli kazasının merkez, Ayrancı, Çakmak ve Zanapa olmak üzere dört bucağı ve toplam 65 köyü bulunmakta idi. Aşağıdaki tabloda bucak ve köylerin nüfusları verilmektedir.

Tablo 54: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Bucak ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
Ereğli		7.823	7.906	15.729
Merkez Bucağı				
1	Adabağ	75	74	149
2	Akhüyük	124	140	264
3	Alhan	69	73	142
4	Burhaniye	32	24	56
5	Çiller	234	235	469
6	Hacımemiş	162	159	321
7	Hortu	507	525	1.032
8	İhsan Hamidiye	37	35	72
9	İmariye	54	39	93
10	Kargacı	167	183	350
11	Kuskuncuk	164	153	317
12	Lütfi Hamidiye	59	48	107
13	Orhaniye	82	95	177
14	Rumkuş	108	91	199
15	Sarıca	43	39	82
16	Servili	231	248	479

17	Taşağıl	180	214	394
18	Tatlıkuyu	145	136	281
19	Türkmen	101	101	202
20	Yazlık	58	53	121
21	Yellice	349	362	711
Genel Toplam		2.981	3.037	6.018

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 393.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez bucak ve muhtarlıklarının 1945 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ereğli merkez bucağına bağlı toplam 21 muhtarlık köy bulunmaktadır. Ereğli merkez bucağının toplam nüfusu 6.018 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin nüfusuna oranı % 13,19'una denk gelmektedir. Merkez bucağına bağlı muhtarlık içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.032 kişilik nüfusu ile Hortu Köyü Muhtarlığıdır. Nüfusu en az olan muhtarlık ise 56 kişilik nüfusu ile Burhaniye Köyü Muhtarlığıdır. Ereğli merkez bucağında kadınların sayısı erkeklerden 56 kişi fazladır. Erkek ve kadınların nüfusa oranları ise erkekler % 49,53, kadınlar % 50,46'dır.

Tablo 55: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Bucağı ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı

Ayrancı Bucağı				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Ayrancı	500	481	981
2	Ağzboğaz	279	262	541
3	Ambar	426	406	832
4	Berendi	547	583	1.130
5	Böğecik	202	189	391
6	Büyük Koraş	508	522	1.030
7	Çat	201	211	412
8	Divle	296	307	603
9	Hüyükburun	168	163	331
10	Kale	90	88	178
11	Karaağaç	182	181	363
12	Kavuklar	182	180	362
13	Kıraman	284	272	556
14	Küçük Koraş	370	390	760
15	Musaköy	49	48	97
16	Orzala	276	239	515
17	Ulusaray	133	149	282
18	Yarıkkuyu	105	115	220
Genel Toplam		4.798	4.786	9.584

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 393.

Yukarıdaki tabloda Ayrancı Bucağının ve muhtarlıklarının 1945 Genel Nüfus sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı toplam 18 köy bulunmaktadır. Ayrancı Bucağının toplam nüfusu 9.584 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 21'ine denk gelmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.130 kişilik nüfusu ile Berendi Muhtarlığı Köyü gelmektedir. Onu 1.030 kişilik nüfusu ile Büyük Koraş Muhtarlığı Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 97 kişilik nüfusu ile Musaköy Köyü'dür. Ayrancı Bucağında erkeklerin nüfusu kadınların nüfusundan 12 kişi fazladır. Bir önceki nüfus sayımında kadınların nüfusu erkeklerden 231 kişi fazla idi. Ayrancı Bucağında erkeklerin nüfusa oranları % 50,06, kadınlar ise % 49,94'dür.

Tablo 56: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Bucağı ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı

Çakmak Bucağı				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Çayhan (Bucak Merkezi)	856	860	1.716
2	Aşağı Gündelen	108	144	252
3	Aziziye	455	477	932
4	Bulgurluk	458	439	897
5	Cedidiye (Hacı İbrahim Çiftliği)	162	157	319
6	Şihömerli	204	224	428
7	Tepeköy (Körosmanlı)	96	102	198
8	Yeniköy	361	400	761
9	Yukarı Gündelen	118	119	237
10	Zengen	391	381	772
Genel Toplam		3.209	3.303	6.512

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 393-394.

Yukarıdaki tabloda Çakmak Bucağı ve köylerinin 1945 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Çakmak Bucağına bağlı toplam 10 muhtarlık köyü bulunmaktadır. Çakmak Bucağının toplam nüfusu 6.512 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 14,27'sine denk gelmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan bucak merkezi Çayhan Köyü olup 1.716 kişi yaşamaktadır. Onun ardından 932 kişilik nüfusu ile Aziziye Köyü gelmektedir. Onu 897 kişilik nüfusu ile Bulgurluk Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 198 kişilik nüfusu ile Tepeköy

(Körosmanlı) Köyü yer almaktadır. Ayrancı Bucağında kadınların nüfusu erkeklerden 94 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 49,28, kadınlar ise %50,72'dir.

Tablo 57: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Bucak ve Muhtarlıklarının Nüfusunun Dağılımı

Zanapa Bucağı				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Zanapa	894	910	1804
2	Çakıllar	208	200	408
3	Dedeikebir	224	203	427
4	Dedeli	84	74	158
5	Durlaz	219	264	483
6	Eskihisar	119	151	270
7	Gaybi	487	310	797
8	İvriz	275	326	601
9	Kalayımindos	182	178	360
10	Karayusuflu	179	196	375
11	Körlü	94	106	200
12	Küsere	168	157	325
13	Mernek	227	222	449
14	Seydifaklı	142	131	273
15	Sinandı	210	191	401
16	Tont	229	237	466
Genel Toplam		3.941	3.856	7.797

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 394.

Yukarıdaki tabloda Zanapa Bucağının ve köylerinin 1945 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Zanapa Bucağına bağlı toplam 16 köy bulunmaktadır. Zanapa Bucağının toplam nüfusu 7.797 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 17,08'ine denk gelmektedir. Zanapa Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 797 kişilik nüfusu ile Gaybi Köyü gelmektedir. Onu 601 kişilik nüfusu ile İvriz Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 158 kişilik nüfusu ile Dedeli Köyü'dür. Zanapa Bucağında erkeklerin nüfusu kadınlardan 85 kişi fazladır. Nüfusa oranları ise erkeklerin % 50,54, kadınlar ise % 49,56'dır.

4.1.3. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Yaş Grupları

1945 Genel Nüfus Sayımında ayrıntılı bilgiler verilmiş olduğundan, daha önceki sayımlarda yer almayan nüfus özelliklerine bu sayımda ulaşmak tekrar mümkün olmuştur. Bu sayım sonuçlarından elde edilen bilgilerden biri de Ereğli Merkez Kazasının nüfusunun yaş

grupları özellikleridir. Bu veriler Ereğli'nin genelinin olmasa da sosyal ve ekonomik özelliklerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Tablo 58: 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Kaza Merkezinde Yaş Grupları

Yaşlar	Erkek	Kadın	Toplam	Yaşlar	Erkek	Kadın	Toplam	Yaşlar	Erkek	Kadın	Toplam
0-12 Ay	247	218	465	35	220	311	531	70	33	50	83
1	147	165	312	36	105	62	167	71	4	3	7
2	219	224	443	37	92	44	136	72	5	2	7
3	197	206	403	38	101	64	165	73	5	1	6
4	193	204	397	39	51	23	74	74	1	1	2
0-4	1.003	1.017	2.020	35-39	569	504	1.073	70-74	48	57	105
5	206	210	416	40	135	330	465	75	7	11	18
6	212	212	424	41	63	33	96	76	4	1	5
7	234	210	444	42	80	48	128	77	1	1	2
8	220	213	433	43	76	56	132	78	1	–	1
9	160	159	319	44	61	35	96	79	–	2	2
5-9	1.032	1.004	2.036	40-44	415	502	97	75-79	13	15	28
10	194	177	371	45	177	247	424	80	4	16	20
11	140	119	259	46	82	30	112	81	–	2	2
12	248	238	486	47	58	23	81	82	1	–	1
13	208	199	407	48	56	36	92	83	–	–	–
14	186	180	366	49	29	12	41	84	–	1	1
10-14	976	913	1.889	45-49	402	348	750	80-84	5	19	24
15	234	166	400	50	149	288	437	85	2	3	5
16	187	166	353	51	54	23	77	86	3	–	3
17	156	155	311	52	41	24	65	87	–	–	–
18	218	231	449	53	29	17	49	88	–	–	–
19	133	122	255	54	17	13	30	89	–	–	–
15-19	928	840	1.768	50-54	290	365	655	85-89	5	3	8
20	115	265	380	55	61	112	173	90	2	8	10
21	75	75	150	56	28	27	55	91	2	–	2
22	68	129	197	57	20	20	40	92	–	–	–

23	88	102	190	58	31	12	43	93	-	-	-
24	99	69	168	59	22	7	29	94	1	-	1
20-24	445	640	1.085	55-59	162	178	340	90-94	5	8	13
25	180	275	455	60	84	221	305	95	-	1	1
26	109	72	181	61	25	7	32	96	1	1	2
27	90	59	149	62	24	9	33	97	-	-	-
28	104	104	208	63	17	11	28	98	-	1	1
29	70	39	109	64	16	4	20	99+	-	1	1
25-29	553	549	1.102	60-64	166	252	418	95-99	1	4	5
30	230	356	586	65	37	72	109	Meçhul	9	7	16
31	118	48	166	66	11	5	16	Genel	7.823	7.906	15.729
32	145	86	231	67	8	5	13	Toplam			
33	126	61	187	68	15	2	17				
34	101	46	147	69	5	-	5				
30-34	720	597	1.317	65-69	76	84	160				

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 43.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi 1945 Genel Nüfus Sayımında ilçe merkezlerinin yaş grupları 0-99 yaş aralığı içerisinde, erkek ve kadın ayrı ayrı olmak üzere teferruatlı bir şekilde tasnif edilmiştir. Ereğli şehir merkezinde toplam nüfus 15.729 kişi olup 7.823 kişi erkek ve 7.906 kişi de kadın nüfusuna dâhildir. Yaş aralıklarının nüfusa oranları ise sırasıyla 0-9 yaş arası % 25,79'unu, 10-19 yaş arası % 23,25'ini, 20-29 yaş arası % 13,90'ını, 30-39 yaş arası % 15,19'unu, 40-49 yaş arası % 10,60'ını, 50-59 yaş arası % 6,33'ünü, 60-69 yaş arası % 3,67'sini, 70-79 yaş arası % 0,85'ini, 80-89 yaş arası % 0,20'sini ve 90 yaş ve üstü olanlar ise % 0,11'ini oluşturmaktadır. Ereğli merkez ilçenin bu nüfus oranları dikkate alındığında yarısından fazlasının genç bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. 0-30 yaş arası nüfusun oranı % 62,94'tür.

4.1.4. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Okur-Yazarlık

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Merkez ilçenin yaş gruplarına göre okuma ve yazma bilgileri de kaydedilmiştir.

Tablo 59: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Erkek Nüfus Arasında Okuryazarlık

Yaş Grupları	1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Okuryazarlık						
	Erkekler					Oran %	
	Okuma ve Yazma Bilen	Yalnız Okuma Bilen	Okuma ve Yazma Bilmeyen	Toplam	Bilen	Bilmeyen	
0-4	-	-	1.008	1.008	-	100,0	
5	-	-	206	206	-	100,0	
6	2	-	210	212	0,9	99,1	
7	46	-	188	234	19,7	80,3	
8	123	-	97	220	55,9	44,1	
9	112	-	48	160	70,0	30,0	
10	125	1	68	194	64,9	35,1	
11	98	-	42	140	70,0	30,0	
12	164	-	84	248	66,1	33,9	
13	148	-	60	208	71,2	28,8	
14	131	-	55	186	70,4	29,6	
15	154	-	80	234	65,8	34,2	
16	137	-	50	187	73,3	26,7	
17	112	-	44	156	71,8	28,2	
18	147	-	71	218	67,4	32,6	
19	97	-	36	133	72,9	27,1	
20-24	330	2	113	445	74,6	25,4	
25-29	392	1	160	553	71,1	28,9	
30-34	495	-	225	720	68,8	31,2	
35-39	364	-	205	569	64,0	36,0	
40-44	213	-	202	415	51,3	48,7	
45-49	208	-	194	402	51,7	48,3	
50-54	113	-	177	290	39,0	61,0	
55-59	41	-	121	162	25,3	74,7	
60-64	38	-	128	166	22,9	77,1	
65-69	20	-	56	76	26,3	73,7	
70-74	4	-	44	48	8,3	91,7	
75-79	3	-	10	13	23,1	76,9	
80-84	-	-	5	5	-	100,0	
85-89	1	-	4	5	20,0	80,0	
90-94	2	-	3	5	40,0	60,0	
95+	-	-	1	1	-	100,0	
Meçhul	4	1	4	9	55,6	44,4	
TOPLAM	3.824	5	3.994	7.823	48,9	51,1	
TOPLAM*	3.822	5	2.575	6.402	59,8	40,2	

* 0-6 Yaşındakiler hariç.

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 44.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi Ereğli merkez ilçede bulunan erkek nüfus arasında okuma ve yazma oranı % 59,8 ile erkek nüfus içinde yarıdan fazlasının okuma- ve yazma bildiği bir yerleşim yeridir. Ereğli’de okuma ve yazma bilmeyen erkelerin oranı ise %

40,2'dir. Ereğli merkezdeki erkek nüfus sayısı 7.823 olup okul çağı öncesi (0-6 yaş) çıkarıldığında 6.402 erkek nüfus içinde okuma ve yazma bilenlerin sayısı 3.827 iken okuma ve yazma bilmeyenlerin sayısı ise 2.575 kişidir. Erkek nüfusun yaşı 50'nin üzerinde olanlarda okuma ve yazma bilenlerin oranı kademeli olarak azalmaktadır.

Tablo 60: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Kadın Nüfus Arasında Okuryazarlık

Yaş Grupları	1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Okuryazarlık						
	Kadınlar					Oran %	
	Okuma ve Yazma Bilen	Yalnız Okuma Bilen	Okuma ve Yazma Bilmeyen	Toplam	Bilen	Bilmeyen	
0-4	-	-	1.017	1.017	-	100,0	
5	-	-	210	210	-	100,0	
6	5	1	206	212	2,8	97,2	
7	85	-	175	210	16,7	83,3	
8	84	-	129	213	39,4	60,6	
9	79	-	80	159	49,7	50,3	
10	81	-	96	177	45,8	54,2	
11	81	-	38	119	68,1	31,9	
12	126	-	112	238	52,9	47,1	
13	82	-	117	199	41,2	58,8	
14	81	-	99	180	45,0	55,0	
15	71	-	95	166	42,8	57,2	
16	71	-	95	166	42,8	57,2	
17	59	-	96	155	38,1	61,9	
18	97	1	133	231	42,4	57,6	
19	57	1	64	122	47,5	52,5	
20-24	248	1	391	640	38,9	61,1	
25-29	171	-	378	549	31,1	68,9	
30-34	150	1	446	597	25,3	74,7	
35-39	109	3	392	504	22,2	77,8	
40-44	60	1	441	502	12,2	87,8	
45-49	28	1	319	348	8,3	91,7	
50-54	18	-	347	365	4,9	95,1	
55-59	7	-	171	178	3,9	96,1	
60-64	4	-	248	252	1,6	98,4	
65-69	1	-	83	84	1,2	98,8	
70-74	-	-	57	57	-	100,0	
75-79	1	-	14	15	6,7	93,3	
80-84	-	-	19	19	-	100,0	
85-89	-	-	3	-	-	100,0	
90-94	1	-	7	8	12,5	87,5	
95+	1	-	3	4	25,0	75,0	
Meçhul	2	-	5	7	28,6	71,4	
TOPLAM	1.810	10	6.086	7.906	23,0	77,0	
TOPLAM*	1.805	9	4.653	6.467	28,1	71,9	

* 0-6 Yaşındakiler hariç.

Kaynak: TCİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 44.

Yukarıdaki tabloya göre Ereğli merkez ilçede bulunan kadın nüfus arasında okuma ve yazma oranı % 28,1 ile kadın nüfus içinde dörtte birinden biraz daha fazla okuma ve yazma bilmektedir. Ereğli’de okuma ve yazma bilmeyen kadınların oranı ise % 71,9’dur. Ereğli merkezdeki kadın nüfus sayısı 7.906 olup okul çağı öncesi (0-6 yaş) çıkarıldığında 6.467 kadın nüfus içinde okuma ve yazma bilenlerin sayısı 1.814 iken okuma ve yazma bilmeyenlerin sayısı ise 4.653 kişidir. Kadın nüfusun yaşı 25’in üzerinde olanlarda okuma ve yazma bilenlerin oranı acı verici bir şekilde hızla azalmaktadır.

1945 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Ereğli’nin merkez ilçe olarak 15.729 kişi olan nüfusunda erkeklerin okuma ve yazma bilenlerinin sayısı 3.827 kişi iken kadınlarda bu sayı 1.814 kişidir. Okuma oranları ise erkeklerde % 24,33 iken, kadınlarda bu oran % 11,53’tür. Bu sonuçlar geleneksel Türk toplumundaki kadın-erkek ayrımını ve kız çocuklarının okula gönderilmesi meselesinde temkinli davrandıklarını göstermektedir.

4.1.5. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Meslekler

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli merkez kazasında yaşayan insanların hangi meslek dalları ile uğraştıkları da sorulmuş ve alınan cevaplar çerçevesinde toprak mahsulleri, sanayi ve küçük sanatlar, ticaret, nakliye ve ulaşım, genel idari hizmetler, serbest meslekler, ev ile ilgili hizmetler, mesleksizler veya mesleği bilinmeyenler olarak sınıflandırılarak çizelgeler haline getirilmiştir. Aşağıdaki tablolarda Ereğli merkezde yaşayanların meslekleri ve sayıları verilmiştir.

Tablo 61: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Toprak Mahsulleriyle İlgili Meslekler

Meslekler		Erkek	Kadın	Toplam
A. Toprak Mahsulleri				
1	Ziraat (genel olarak)	1.541	57	1.598
2	Bağcılık, bahçivanlık, çiçekçilik	22	2	24
3	Hayvan yetiştirme ve bakımı, arıcılık	11	2	13
4	Ormancılık (her çeşit)	-	-	-
5	Deniz, göl, nehir ve kara avcılığı	2	-	2
6	Zirai işletmelerde çalışan fen ve idare memurları	1	-	1
TOPLAM		1.577	61	1.638

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 45.

Tablo 62: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Sanayi ve Küçük Sanatlarla İlgili Meslekler

Meslekler		Erkek	Kadın	Toplam
B. Sanayi ve Küçük Sanatlar				
1	Maden ocakları, tuzlalar, taş ocakları (çıkartma ve işletme)	-	-	-
2	Taş ve toprak sanayii	3	-	3
3	İnşaat, bina ve mobilya sanayii	83	-	83
4	Ağaç, saz ve kamış işleme sanayii	98	-	98
5	Maden işletme sanayii	104	-	104
6	Makine, cihaz ve alet imalatı sanayii	81	-	81
7	Kimya sanayii	1	-	1
8	Dokuma sanayii	979	374	1.353
9	Kağıt imali, kağıt ve tabı sanayii	9	-	-
10	Deri, kösele ve kürk imalatı	20	-	20
11	Kauçuk, selüloit, kemik, boynuz ve kehribar imalatı	-	-	-
12	Gıda, içki ve tütün sanayii	48	-	48
13	Giyim eşyası imalatı (sarraciyeye hariç)	221	23	244
14	Elektrik, gaz ve su istihsal ve tevzii	23	1	24
15	Hangi grupta çalıştığı belli olmayan sanayi müesseseleri fen ve idare memurları	5	3	8
16	İhtisası gayri muayyen sanayi amelesi	69	10	79
17	Muhtelit ve muhtelif sair sanayi	-	-	-
TOPLAM		1.744	411	2.155

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 45.

Tablo 63: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Ticaret ve Diğer Meslekler

Meslekler	Erkek	Kadın	Toplam
C. Ticaret	521	17	538
Ç. Nakliye ve muvasala (iletişim)	197	1	198
D. Umumi idare ve hizmetler, serbest meslekler	321	35	356
E. Ev iktisadiyatı ve şahsi hizmetler	18	13	31
TOPLAM	1.057	66	1.123
F. Mesleksiz, mesleği meçhul veya belli olmayanlar	3.445	7.368	10.813
GENEL TOPLAM	7.823	7.906	15.729

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 45.

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli merkez kazasındaki nüfusun meslekleri ve çalışıp çalışmadıkları da tespit edilmiştir. Ereğli merkezdeki 7.823 kişilik erkek nüfustan 4.378'i bir meslek sahibi olup çalışmaktadır. Kadınlarda ise 7.906 kişilik nüfus içerisinde 538 kadın meslek sahibi ve çalışıyor görünmektedir. Buna göre Ereğli merkezde erkeklerin % 27,83'ü meslek sahibi iken, kadınlarda bu oran % 3,42 ile oldukça düşük bir seviyedir. Bu hesaplamaları yaparken kadınların tarlada, bağda ve ev içinde devamlı çalıştıklarını unutmamak gerekmektedir.

4.1.6. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Nüfusun Doğdukları Yerler

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli merkez kazasında yaşayan insanların ülke içinde veya ülke dışında doğdukları hakkında da bilgiler yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda Ereğli merkez ilçede yaşayan nüfusun doğum yerleri verilmektedir.

Tablo 64: 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli Merkezdeki Nüfusun Doğdukları Yerler

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Doğum Yerleri İtibariyle Nüfus			
Doğum Yerleri	Erkek	Kadın	Toplam
Türkiye'de Doğanlar	7.132	7.180	14.312
Yabancı Ülkede Doğanlar	691	726	1.417
TOPLAM	7.823	7.906	15.729

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

Tablo 65: 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli Merkezinde Ülke Dışında Doğanlar

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Doğum Yerleri İtibariyle Nüfus												
Doğduğu Yer	Arnavutluk	Bulgaristan	Romanya	Rusya	Yugoslavya	Yunanistan	İran	Irak	Suriye	Diğer Ülkeler	Meçhul	TOPLAM
Erkek	7	60	34	12	119	375	3	5	8	10	58	691
Kadın	6	54	47	17	120	406	-	1	8	10	57	726
TOPLAM	13	114	81	29	239	781	3	6	16	20	115	1.417

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez kazada yaşayan nüfus içinde Türkiye dışında doğanların miktarı verilmektedir. Ereğli merkezde toplam 1.417 kişi Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında doğmuştur. Bunun nüfusa oran % 9'dur. Ülke dışında doğanlar arasında ilk sırayı 781 kişi ile Yunanistan almaktadır. İkinci sırada ise 239 kişi ile Yugoslavya gelmektedir. Sayıların bu iki ülke için fazla olmasının sebebi Lozan Antlaşması sonrasında

Balkanlardan Anadolu'ya yapılan göçtür. Ülke dışında doğanlar içinde en az olan ülke ise 3 kişi ile İran ve onun ardından da 6 kişi ile Irak gelmektedir.

Tablo 66: 1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli Merkezdeki Nüfusun Türkiye'de Doğdukları Yerler

1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezindeki Nüfusun Türkiye'de Doğdukları Yerler			
Türkiye'de Doğanlar	Erkek	Kadın	Toplam
Aynı İlçede Doğanlar	5.008	5.343	10.351
Aynı İlin Başka İlçesinde Doğanlar	539	488	1.027
Başka İlde Doğanlar	1.585	1.349	2.934
TOPLAM	7.132	7.180	14.312

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez ilçede yaşayan nüfusun ülke içinde doğanlar arasında doğdukları yer itibarıyla dökümü çıkarılmıştır. Buna göre Ereğli merkez nüfusun 10.351'i aynı yerde doğmuştur. 1.027 kişi ise Konya ili sınırları içinde doğmuştur. 2.934 kişi ise Konya ili dışında doğmuş olup Ereğli merkezde yaşamaktadır. Bu sayıları Ereğli'de nüfusun büyük çoğunluğu olan % 65,81'inin Ereğli doğumlu olduğunu göstermektedir. Ereğli dışında doğanların oranı ise % 25,18'dir.

4.1.7. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Konuşulan Çeşitli Anadiller

1945 Genel Nüfus Sayımının sonuçlarından biri de ülke genelinde konuşulan dillerin nüfusa göre çeşitliliği ve miktarını vermesidir. Bu sayede Ereğli'de nüfusun konuştuğu dilleri öğrenmek mümkün olmaktadır.

Tablo 67: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Konuşulan Çeşitli Anadiller

Cinsiyet	1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Konuşulan Çeşitli Anadiller											Toplam
	Türkçe	Arapça	Arnavutça	Boşnakça	Bulgarca	Çerkezce	Ermenice	Fransızca	Sırpça	Tatarca	Kürtçe	
Erkek	7.749	3	11	3	2	3	2	2	1	1	46	7.823
Kadın	7.841	1	6	4	-	3	4	-	1	1	45	7.906
Toplam	15.599	4	17	7	2	6	6	2	2	2	91	15.729

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

1945 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'nin merkez kazasında nüfusun % 99,17'si Türkçe konuşmaktaydı. Nüfusun geri kalan % 0,83'ü yani 130 kişi ise Türkçe dışında bir dil konuşmaktaydı. Bu durum Türkçe dışında konuşulan dillerin oldukça az olduğunu

göstermektedir. Türkçeden sonra konuşulan diller 91 kişi Kürtçe, 17 kişi Arnavutça, 7 kişi Boşnakça, 6 kişi Çerkezce, 6 kişi Ermenice, 4 kişi Arapça ve 2'şer kişi ile Bulgarca, Fransızca, Sırpça ve Tatarca konuşmaktaydı.

4.1.8. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Nüfusun Ereğli'de Medeni Hale Göre Dağılımı

1945 Genel Nüfus Sayımında vatandaşlara medeni halleri de sorulmuştur. Bunun sonucunda nüfus, bekâr, evli, dul, boşanmış ve durumu tespit edilemeyenler olarak sınıflandırılmıştır.

Tablo 68: 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Medeni Hale Göre Dağılımı

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Medeni Hal						
Cinsiyet	Nüfus Mevcudu	Bekâr	Evli	Dul	Boşanmış	Bilinmeyen
Erkek	7.823	4.457	3.247	101	15	3
Kadın	7.906	3.770	3.265	841	23	7
Genel Toplam	15.729	8.227	6.512	942	38	10

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

Ereğli'de merkez kazanın 15.729 kişilik nüfusu içinde bekârların oranı % 52'30 iken % 41,40'ı evli, % 5,99'u dul, % 0,24'ü boşanmış ve 10 kişi de medeni hali bilinmeyen olarak kaydedilmiştir. Kadınların ise % 47,69'u bekâr, % 41,30'u evli, % 10,64'ü dul, % 0,29'u boşanmış ve geriye kalan % 0,088'i de bilinmeyenleri teşkil etmektedir. Bekâr olan erkeklerin oranı % 56,97 olup kadınlardan % 9 daha fazladır. Evli erkeklerin oranı % 41,51 olup hemen hemen kadınlarla aynıdır. Dul olan erkeklerin oranı % 1,29 iken dul kadınların sayısından sekizde bir oranında daha azdır. Boşanmış olan erkeklerin oranı ise % 0,19'dur. Ereğli merkez kazada nüfusun hem kadınlarda hem de erkeklerde yarısından fazlası medeni hal olarak bekâr konumundadır.

4.1.9. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfusu

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli merkez ilçesinde yaşayan insanların bedensel özürleri de tespit edilmiştir. Bu bedensel özürler körlük, sağır ve dilsizlik, topallık, çolaklık, kamburluk, kötürümlük ve tespit edilemeyen diğer engellilik şeklinde sınıflandırılmıştır. Aşağıdaki tabloda Ereğli merkez ilçenin bedensel engelli sayıları verilmiştir.

Tablo 69: 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Engelli Nüfus

Cinsiyet	1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezdeki Engelli Nüfus										
	Kör		Sağır-Dilsiz	Topal		Çolak		Kambur	Kötürüm	Müteaddit	TOPLAM
	Doğuştan	Sonradan		Bir ayağı	İki ayağı	Bir kolu	İki kolu				
Erkek	1	10	2	41	2	10	4	2	1	1	74
Kadın	-	7	2	30	6	9	3	2	-	2	61
Toplam	18		4	79		26		4	1	3	135

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

Ereğli merkez ilçede 1945 Genel Nüfus Sayımına göre nüfusun % 99,14'ü bedensel olarak sağlam bireylerden, % 0,86'sı engelli kişilerden oluşmaktadır. Bu engellilerin sayısı da 135 kişidir. Engelliler arasında erkeklerin oranı % 0,47 ve 74 kişi ile kadınlardan yüksektir. Kadınlarda engellilik oranı 61 kişi ve % 0,39'dur. Nüfus içerisinde en fazla engellilikte topallık gelmektedir. İkinci sırada ise çolaklık ve ardından da körlük gelmektedir. Bu veriler bize 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli merkez ilçenin bedensel olarak sağlıklı bir toplum olduğunu göstermektedir.

4.1.10. 1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Dini Yapı

1945 Genel Nüfus Sayımında nüfusun din ve mezhebi de kayıt altına alınmıştır. İslamiyet ile beraber Hristiyanlığın Katolik, Ortodoks, Protestan ve Gregoryen mezheplerine mensup kişiler tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda Ereğli merkezde yaşayan insanların dini aidiyetleri verilmiştir.

Tablo 70: 1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli Merkezde Dinler ve Mezhepler

Cinsiyet	1945 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkezde Dinler ve Mezhepler								
	İslam	Katolik	Protestan	Ortodoks	Gregoryen	Mezhebi Meçhul Hristiyanlar	Meçhul	Toplam	Genel Toplam
Erkek	7.723	1	-	33	25	40	1	99	7.823
Kadın	7.790	-	1	29	29	57	-	116	7.906
Toplam	15.513	1	1	62	54	97	1	215	15.729

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, s. 46.

Ereğli'de 1945 Genel Nüfus Sayımına göre nüfusun % 98,63'ü Müslüman, % 1,37'si gayrimüslim bireylerden oluşmaktaydı. Gayrimüslimlerin sayısı sadece 215 kişidir. Ereğli merkezde yaşayan Hristiyan nüfus içinde ilk sırayı 62 kişi ile Ortodoks mezhebindekiler yer almaktadır. Onu sırasıyla 54 kişi ile Gregoryen Hristiyanlar ve birer kişi ile Katolik ve Protestan mezhebinde bulunanlar gelmektedir. Sayıca en çok olan ise 97 kişi ile mezhebi tespit edilemeyen Hristiyanlar bulunmaktadır.

4.2. EREĞLİ KAZASININ 1950 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili hayata geçtikten sonra yaptığı ilk nüfus sayımı olan 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, 63 il, 422 ilçe, 947 bucak ve 33.305 köyde yapılmıştır (Doğan, 2018: 71).

1950 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 2.157.014 kişi artmıştır. Bu artışın bir önceki nüfus sayımına göre oranı % 22,9'dur. 1950 Genel Nüfus Sayımında ülkenin nüfus büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, kırsal ve şehir nüfusu, cinsiyete göre nüfus, yaşları itibarıyla nüfus, medeni hal, ana dili ve konuşulan ikinci dil, okuryazarlık ve tahsil derecesi, mezun oldukları okullara göre, doğum yerleri ve ikametgâh itibarıyla nüfus, mesleklere göre nüfus, çalışan nüfusun iktisadi faaliyet grupları olarak sınıflandırılması, çalışma şekline göre nüfus, dini durumu başlıkları altında istatistik verileri tespit edilmiştir (Baykal, 2019: 12-18).

1950 Genel Nüfus Sayımında yukarıda verilen bilgiler vilayet ölçeğinde hazırlanmış ilçeler ise nüfusu 5.000'den az ve daha çok vb. ölçütlerle her vilayetin içinde değerlendirilmiştir. Bu sebeple 1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli ilçesinin ve bucaklarının sadece nüfus büyüklükleri ve köylerinin nüfusu verilmiştir. Diğer veriler Konya vilayeti içerisinde bütün bir değerlendirme içinde ya da rakamsal büyüklüklere göre sınıflandırılan yerleşim yerleri içinde değerlendirilmiştir. İlçelere ait bilgiler yoktur.

Tablo 71: 1927, 1935, 1940, 1945 ve 1950 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması

1927, 1935, 1940 ve 1945 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması							
Nüfus Sayımları	Erkek	Kadın	Toplam	Nüfusa Oranı (%)		Nüfus Artış Farkı	Nüfus Yoğunluğu
				Erkek	Kadın		
1927	6.563.879	7.084.391	13.648.270	48,1	51,9	-	18
1935	7.936.770	8.221.248	16.158.018	49,1	50,9	2.509.748	21
1940	8.898.912	8.922.038	17.820.950	49,9	50,1	1.662.932	23
1945	9.446.580	9.343.594	18.790.174	50,3	49,7	969.224	24
1950	-	-	20.947.188	-	-	2.157.014	27

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1961, s. 3.

4.2.1. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Yüzölçümü ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

1950 Genel Nüfus Sayım sonuçlarında verilen toplam nüfus, yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu verileri sayesinde Ereğli hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 72: 1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'nin Şehir ve Köylerinin Yüzölçümü ve Yoğunluk İtibariyle Toplam Nüfusu

	Şehir Nüfusu			Köy Nüfusu			Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	1940	1945	1950	1940	1945	1950	1940	1945	1950		
Ereğli	12.561	15.729	18.545	28.167	29.911	35.100	40.728	45.640	53.645	5.600	11

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1961, s. 21.

Yukarıdaki tabloya göre 1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun 53.645 kişi olduğu görülmektedir. Ereğli nüfusu Türkiye nüfusunun % 0,26'sına denk gelmektedir. Ereğli'de toplam nüfusun % 65,43'ü bucak ve muhtarlıklarda, % 34,57'si Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. 1950 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'de nüfusun yoğunluğu Türkiye genelinde olduğu gibi kırsal kesimde yaşamaktadır. Ereğli'de nüfus yoğunluğu km²'de 11 kişidir. Türkiye'nin ortalama nüfus yoğunluğu 27 olarak hesaplandığında Ereğli nüfusu bu ortalamanın yarısından daha azdır (TCBİGM, 1961: 3).

Tablo 73: Ereğli Şehir Merkezinin 1927-1950 Arası Nüfusu

Ereğli Şehir Merkezinin Nüfus				
1927	1935	1940	1945	1950
7.476	9.544	12.561	15.729	18.545

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1961, s. 34.

4.2.2. 1927-1950 Genel Nüfus Sayımlarına Göre Ereğli Şehir Merkezinin Nüfusu

1950 Genel Nüfus Sayımında kaza merkezleri ayrı başlıklar altında değerlendirilmemiştir. Bunun yerine kaza merkezlerinin nüfuslarına göre sınıflandırılarak veriler girilmiştir. Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı 1950 seçim sonuçlarına göre Ereğli nüfusu 15.001-20.000 arası olan şehirler grubundadır. Aşağıdaki tabloda Ereğli şehir merkezinin 1927 ile 1950 Genel Nüfus Sayımlarındaki nüfusları verilmiştir.

4.2.3. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'deki Köy Sayısı, Köy Başına Düşen Nüfus ve Yüzölçümü

1950 Genel Nüfus Sayım sonuçlarından Ereğli'nin köylerinin sayısı, köy başına düşen nüfus ve köylerin ortalama yüzölçümleri hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 74: Ereğli'nin Köy Sayısı, Köylerin Nüfusu ve Yüzölçümleri

Köy Sayısı		Köy Başına Nüfus		Köy Başına Yüzölçümü	
1945	1950	1945	1950	1945	1950
65	67	460	522	77,8	75,5

Kaynak: TCBİGM, 21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1961, s. 40.

Yukarıdaki tabloda 1945 ve 1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'nin köy sayısı, köy başına düşen ortalama nüfus ve köylerin ortalama yüzölçümleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Buna göre Ereğli'nin 1945'te 65 adet köyü bulunurken 1950'de iki köy daha eklenerek sayı 67'ye çıkmıştır. Köy başına ortalama % 13'lük bir artış olmuştur. Ereğli'nin köylerinin nüfusu artış gösterirken ortalama yüzölçümlerinde azalma olmuştur. 1945'te köylerin ortalama yüzölçümleri 77,8 km² iken, 1950'de 75,5 km²'ye düşmüştür (TCBİGM, 1961: 3).

4.2.4. 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Bucak ve Muhtarlık İtibari ile Nüfus Dağılımı

Ereğli'nin 1950 Genel Nüfus Sayımında merkez ve üç bucağın ismi geçmektedir. Bunların isimleri ve nüfusları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 75: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası		
Yerleşim Birimi	Toplam	Muhtarlık Sayısı
Ereğli	18.545	-
Merkez Bucağı	7.635	22
Ayrancı	10.879	19
Çakmak	7.416	10
Zanapa	9.170	16
Toplam	53.645	67

Kaynak: TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1951, s. 260-261.

1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli kazasının merkez, Ayrancı, Çakmak ve Zanapa olmak üzere dört bucağı ve toplam 67 köyü bulunmaktaydı. 1945 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 65 idi. Aşağıdaki tabloda bucak ve köylerin nüfusları verilmektedir.

Tablo 76: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Bucak ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası		
Yerleşim Birimi		Toplam
Ereğli		18.545
Merkez Bucacı		
1	Adabağ	196
2	Akhüyük	304
3	Alhan	350
4	Burhaniye	61
5	Çiller	356
6	Hacımemiş	429
7	Hortu	1.212
8	İhsanhamidiye	40
9	İmariye	109
10	Kamışkuyu	315
11	Kargacı	426
12	Kuskuncuk	416
13	Lütfühamidiye	180
14	Orhaniye	201
15	Rumkuş	281
16	Sarıca	108
17	Servili	592
18	Taşagıl	455
19	Tathkuyu	325
20	Türkmen	222
21	Yazlık	162
22	Yellice	895
Toplam		7.635
Genel Toplam		26.180

Kaynak: TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1954, s. 260.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez bucak ve muhtarlıklarının 1950 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ereğli merkez bucağına bağlı toplam 22 muhtarlık köy bulunmaktadır. Bir önceki sayımda muhtarlık köy sayısı 21 idi. Ereğli merkez bucağının toplam nüfusu 7.635 kişidir. Bu sayı Ereğli şehir merkezine oranı % 41,17'sine denk gelmektedir. Merkez bucağına bağlı muhtarlık içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.212

kişilik nüfusu ile Hortu Köyü Muhtarlığıdır. Nüfusu en az olan muhtarlık köy ise 40 kişilik nüfusu ile İhsanhamidiye Köyü Muhtarlığıdır.

Tablo 77: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ayrancı Bucağı		
Yerleşim Birimi		Toplam
1	Ayrancı	1.194
2	Ağzboğaz	641
3	Anbar	951
4	Berendi	1.295
5	Büyükburun	408
6	Bögecik	417
7	Büyükkoras	596
8	Çat	494
9	Divaz	550
10	Divle	631
11	Kale	203
12	Karaağaç	448
13	Kavuklar	426
14	Kıraman	644
15	Küçükkoras	779
16	Musaköy	149
17	Orzala	591
18	Ulusaray	191
19	Yarıkkuyu	271
Genel Toplam		10.879

Kaynak: TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1954, s. 260-261.

Yukarıdaki tabloda Ayrancı Bucağının ve köylerinin (muhtarlıklarının) 1950 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı toplam 19 köy bulunmaktadır. 1945 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 18 idi. Ayrancı Bucağının toplam nüfusu 10.879 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 20,28'ine denk gelmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.295 kişilik nüfusu ile Berendi Köyü Muhtarlığı gelmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 149 kişilik nüfusu ile Musaköy Muhtarlığıdır.

Tablo 78: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Çakmak Bucağı		
Yerleşim Birimi		Toplam
1	Cedidiye (Bucak Merkezi)	384
2	Aşağı Gündelen	282
3	Aziziye	1.081
4	Bulgurluk	1.022
5	Çayhan	1.731
6	Şihömerli ¹⁵	468
7	Tepeköy (Körosmanlı)	240
8	Yeniköy	1.009
9	Yukarı Gündelen	295
10	Zengen	904
Genel Toplam		7.416

Kaynak: TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1954, s. 261.

Yukarıdaki tabloda Çakmak Bucağı ve köylerinin 1950 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Çakmak Bucağına bağlı toplam 10 muhtarlık köy bulunmaktadır. 1945 Genel Nüfus Sayımında bucak merkezi Çayhan Köyü iken, 1950 Genel Nüfus Sayımı sırasında bucak merkezi Cedidiye Köyü olmuştur. Çakmak Bucağının toplam nüfusu 7.416 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 13,82'sine denk gelmektedir. Çakmak Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan Çayhan Köyü Muhtarlığı olup burada 1.731 kişi yaşamaktadır. Onun ardından 1.081 kişilik nüfusu ile Aziziye Köyü gelmektedir. Onu 1.022 kişilik nüfusu ile Bulgurluk Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 240 kişilik nüfusu ile Tepeköy (Körosmanlı) Köyü yer almaktadır.

Tablo 79: 1950 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Bucak ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Zanapa Bucağı		
Yerleşim Birimi		Toplam
1	Zanapa	1.921
2	Çakıllar	467
3	Dedeikebir	484
4	Dedeli	168
5	Durlaz	543
6	Eskihisar	307
7	Gaybi	560

¹⁵ Nüfus sayım defterinde “Şinömerli” olarak geçmektedir.

8	İvriz	1.423
9	Kaleiminos ¹⁶	403
10	Karayusuflu	401
11	Körlü	222
12	Küsere	359
13	Nernek ¹⁷	494
14	Seydifaklı	310
15	Sinandi ¹⁸	441
16	Tont	552
Bölge dışı		115
Genel Toplam		9.170

Kaynak: TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1950, s. 261.

Yukarıdaki tabloda Zanapa Bucağının ve köylerinin 1950 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Zanapa Bucağına bağlı toplam 16 köy bulunmaktadır. Zanapa Bucağının toplam nüfusu 9.170 kişidir. Ancak sayım sırasında bucak nüfusuna kayıtlı bulunmayan 115 kişi de nüfusa eklenmiştir. Bu sayıyı çıkardığımızda toplam nüfus 9.055 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 16,88'ine denk gelmektedir. Zanapa Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy Zanapa merkez bucağından sonra 1.423 kişilik nüfusu ile İvriz Köyü gelmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 168 kişilik nüfusu ile Dedeli Köyü'dür.

4.3. EREĞLİ İLÇESİNİN 1955 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

14 Mayıs 1950'de çok partili hayata geçiş ile birlikte kurulan Menderes hükümetleri döneminde gerçekleştirilmiş olan 1955 genel nüfus sayımı, diğer sayımlarda olduğu gibi nüfus hareketlerinin en aza indiği ekim ayı içerisinde 23 Ekim 1955 tarihinde yapıldı. 1955 nüfus sayımı “de facto” sayım uygulaması ile gerçekleştirildi. Bu uygulama ile sayım günü Ereğli ilçesinde bulunan bütün insanlar sayıma dâhil edildi (TCBİGM, 1961: I; Doğan, 2018: 90). Türkiye'nin toplam nüfusu 1955 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 24.064.763 kişidir. 1950 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 3.117.575 kişi artmıştır.

¹⁶ 1945 nüfus sayımında ismi “Kalayımindos” olarak geçmektedir.

¹⁷ 1945 nüfus sayımında ismi “Mernek” olarak geçmektedir.

¹⁸ 1945 nüfus sayımında ismi “Sinandi” olarak geçmektedir.

Tablo 80: 1927, 1935, 1940, 1945, 1950 ve 1955 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması

1927, 1935, 1940 ve 1945 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması							
Nüfus Sayımları	Erkek	Kadın	Toplam	Nüfusa Oranı (%)		Nüfus Artış Farkı	Nüfus Yoğunluğu
				Erkek	Kadın		
1927	6.563.879	7.084.391	13.648.270	48,1	51,9	-	18
1935	7.936.770	8.221.248	16.158.018	49,1	50,9	2.509.748	21
1940	8.898.912	8.922.038	17.820.950	49,9	50,1	1.662.932	23
1945	9.446.580	9.343.594	18.790.174	50,3	49,7	969.224	24
1950	-	-	20.947.188	-	-	2.157.014	27
1955			24.064.763			3.117.575	31

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, İstanbul 1961, s. IX.

4.3.1. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

1955 Genel Nüfus Sayım sonuçlarında verilen toplam nüfus, yüzölçümü, cinsiyet ve nüfus yoğunluğu verileri sayesinde Ereğli hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 81: 1955 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu

1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Nüfusu											
Ereğli	Şehir Nüfusu			Nahiye ve Köylerde			Genel Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam		
	12.131	11.992	24.123	21.455	20.702	42.157	33.586	32.691	66.280	5.488	12
Yüzde (%)	50,29	49,71	100	50,89	49,11	100	50,67	49,33	100	-	-

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, İstanbul 1961, s. 332.

Yukarıdaki tabloda Ereğli kazasının 1955 Genel Nüfus Sayımı sonuçları verilmiştir. Ereğli'nin nüfusu toplam 66.280 kişidir. Bu nüfusun 33.586 kişisi erkek, 32.961 kişisi ise kadındır. Erkekler nüfusun % 50,67'sini oluşturur iken, kadınlar da bu oran % 49,33'tür. Erkek ve kadın nüfus oranı birbirine yakındır. Erkeklerin sayısı kadınlardan 895 kişi fazladır. Ereğli'nin yüzölçümü 5.488 km²'dir. Ereğli'de nüfus yoğunluğu ise km²'de 12 kişi olarak tespit edilmiştir.

4.3.2. 1955 Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus

1955 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarını yayınlayan Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, nüfusu 20.001-25.000 arasında gösterdiği Ereğli kazasındaki kadın erkek nüfus sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 82: 1955 Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus

1955 Nüfus Sayımında Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Sayısı			
Ereğli Merkez	Erkek	Kadın	Toplam
Kazası	12.131	11.992	24.123

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. LXV, 332.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez kazasının nüfusu verilmektedir. 1955 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'nin toplam nüfusu 66.280 kişi olmuştur. 1950 Genel Nüfus Sayımında nüfus 53.645 kişi idi. Nüfus artışı beş yılda 12.635 kişidir. Bu rakamın artış oranı ise % 19,06'dır. Ereğli'nin merkez kazası olarak 1955 Genel Nüfus Sayımındaki nüfusu ise 24.123 kişidir. Bu sayı Ereğli kazasının geneline oranı ise % 36,40'dır. Ereğli merkez kazasındaki nüfusun 12.131'i erkek, 11.992'si de kadınlardan oluşmaktadır. Ereğli merkez kazasında erkeklerin oranı % 50,29 iken kadınlarda bu oran % 49,71'dir. Erkeklerin kadın nüfusundan fazlalığı 132 kişidir.

Tablo 3. 33: 1955 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Kadın ve Erkek Nüfus

1955 Nüfus Sayımında Ereğli'nin Nahiye ve Köylerinde Kadın ve Erkek Sayısı			
Ereğli Nahiye ve	Erkek	Kadın	Toplam
Köyleri	21.455	20.702	42.157

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. 332.

Yukarıdaki tabloda Ereğli'nin nahiye ve köylerindeki erkek ve kadın nüfus sayıları verilmektedir. 1955 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'nin nahiye ve köylerindeki toplam nüfus 42.157 kişidir. Bu nüfusun 21.455'i erkek, 20.702'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Kadın ve erkeklerin nüfusa oranlarında ise kadınlar nahiye ve köylerdeki nüfusun % 49,10'unu oluştururken, erkekler % 50,90'ına karşılık gelmektedir.

4.3.3. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’de Muhtarlık Sayısı

Tablo 83: 1950 ve 1955 Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Ereğli’de Köy Sayısı ve Nüfusları

Ereğli Kazasının Köy Sayısı, Nüfusu ve Yüzölçümü			
Nüfus Sayımı	Köy Muhtarlık Sayısı	Köy Muhtarlık Başına Nüfus	Köy Muhtarlık Başına Yüzölçümü
1950	67	522	75,5
1955	71	594	77,3

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. LXIV.

Yukarıdaki tabloda 1950 ve 1955 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarında Ereğli kazasındaki köy muhtarlık sayıları ve nüfusları verilmiştir. 1950 Genel Nüfus Sayımında muhtarlık olan köy sayısı 67 iken 1955 nüfus sayımında köylerin sayısı 71’e çıkmıştır. Köylerin nüfusları ise 1950 sayımında 522 kişi iken 1955 nüfus sayımında 594’e çıkmıştır. Köylerin yüzölçümlerinde de 1950-1955 arasında artış vardır.

4.3.4. 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Nahiye ve Köyler İtibari İle Nüfus Dağılımı

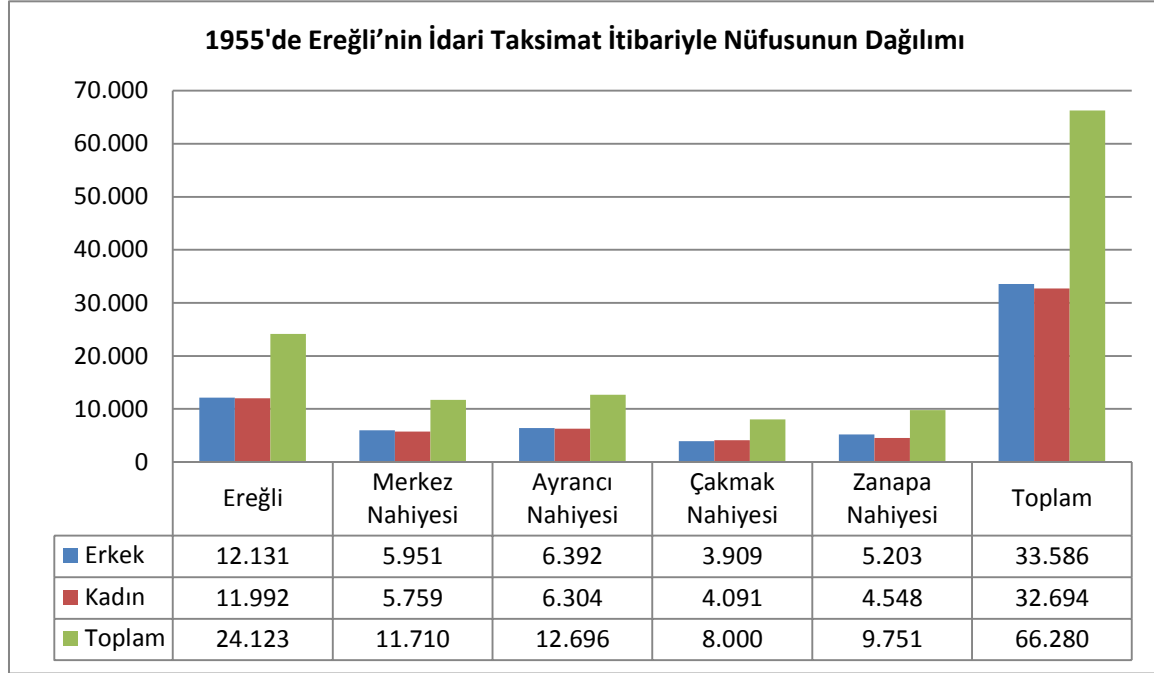
Ereğli’nin 1955 Genel Nüfus Sayımında merkez nahiye ile üç nahiyenin ismi geçmektedir. Bunların isimleri ve nüfusları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 84: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli’nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi	Erkek	Kadın	Toplam	Muhtarlık Sayısı
Ereğli	12.131	11.992	24.123	-
Merkez Nahiyesi	5.951	5.759	11.710	26
Ayrancı Nahiyesi	6.392	6.304	12.696	21
Çakmak Nahiyesi	3.909	4.091	8.000	8
Zanapa Nahiyesi	5.203	4.548	9.751	16
Toplam	33.586	32.694	66.280	71

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. 339-340.

Grafik 15: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

1955 Genel Nüfus Sayımında Ereğli kazasının merkez nahiye, Ayrancı, Çakmak ve Zanapa¹⁹ olmak üzere dört nahiyesi ve toplam 71 köyü bulunmaktadır. 1950 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 67 idi. Aşağıdaki tabloda nahiye ve köylerin nüfusları verilmektedir.

Tablo 85: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Nahiyeye ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
Ereğli		12.131	11.992	24.123
Merkez Nahiyesi				
1	Adabağ	94	115	209
2	Akhüyük	171	173	341
3	Alhan	217	200	417
4	Beyviran	323	324	647
5	Burhaniye	64	55	119
6	Çiller	196	209	405
7	Gökbe	136	129	265
8	Hacımemiş	293	274	567
9	Hortu	620	584	1.204
10	İhsanhamidiye ²⁰	41	46	87
11	İmariye	74	58	132

¹⁹ İstatistik kayıtlarında şimdiye kadar Zanapa olarak geçen yerleşim yeri, “Zanopa”, “Zanopo” olarak geçmektedir. Bkz. TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. 339.

²⁰ İstatistik kayıtlarında sehven “İhranhamidiye” olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

12	Kamışlıkuyu	184	157	341
13	Kargacı ²¹	242	264	506
14	Kızılgedik	64	49	113
15	Kuskuncuk	232	235	467
16	Kuturan	966	914	1.880
17	Lütifhamidiye ²²	82	93	175
18	Orhaniye	152	139	291
19	Rumkuş ²³	161	138	299
20	Sarıca	63	75	138
21	Servili ²⁴	332	312	644
22	Taşagül	239	281	520
23	Tatlıkuyu	156	163	319
24	Türkmen	169	137	306
25	Yazlık	123	112	235
26	Yellice	557	523	1.080
Toplam		5.951	5.759	11.710

Kaynak: TBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. 339.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez nahiye ve köylerinin 1955 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ereğli merkez nahiyesine bağlı toplam 26 muhtarlık köy bulunmaktadır. Bir önceki sayımda muhtarlık köy sayısı 22 idi. Ereğli merkez nahiyesinin toplam nüfusu 11.710 kişidir. Bu sayı Ereğli şehir merkezine oranı % 48,54'üne denk gelmektedir. Merkez nahiyeğe bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.204 kişilik nüfusu ile Hortu Köyü Muhtarlığıdır. Onu takip eden köy ise 1.880 kişilik nüfus ile Kuturan Köyü gelmektedir. Nüfusu en az olan muhtarlık ise 87 kişilik nüfusu ile İhsanhamidiye Köyüdür.

²¹ İstatistik kayıtlarında şimdiye kadar Kargacı olarak geçen yerleşim yeri, “Karkacı” olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²² İstatistik kayıtlarında sehven “Lutihamidiye” olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²³ İstatistik kayıtlarında şimdiye kadar “Rumkuş” olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²⁴ İstatistik kayıtlarında şimdiye kadar “Servili” olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

Tablo 86: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ayrancı Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Ayrancı (Nahiye Merkezi)	775	767	1.512
2	Ağzboğaz	360	353	713
3	Anbar	555	559	1.114
4	Berendi	777	740	1.517
5	Böğcük ²⁵	255	240	495
6	Büyükkoraş ²⁶	341	331	672
7	Çat	263	310	573
8	Divaz	324	336	660
9	Divle ²⁷	390	372	762
10	Hüyükburnu	224	215	439
11	Kale	100	121	221
12	Karaağaç	248	243	491
13	Kavuklar	213	229	442
14	Kayaönü	144	154	298
15	Kıraman	359	387	746
16	Küçükkoraş ²⁸	198	178	376
17	Melikli	117	117	234
18	Musaköy	151	98	249
19	Orzala	346	286	632
20	Saray ²⁹	102	109	211
21	Yarıkkuyu	150	159	309
Toplam		6.392	6.304	12.696

Kaynak: TCBİGM, 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1954, s. 339.

Yukarıdaki tabloda Ayrancı Nahiyesinin ve köylerinin 1955 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ayrancı Nahiyesine bağlı toplam 20 köy bulunmaktadır. 1950 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 19 idi. Ayrancı Nahiyesinin toplam nüfusu 12.696 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 19,16'sına denk gelmektedir. Ayrancı nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.517 kişilik nüfusu ile Berendi

²⁵ İstatistik kayıtlarında şimdiye kadar "Bögecik" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²⁶ İstatistik kayıtlarında sehven "Büyükkolaş" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²⁷ İstatistik kayıtlarında sehven "Divlek" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²⁸ İstatistik kayıtlarında sehven "Küçükkoraş" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

²⁹ İstatistik kayıtlarında İstatistik kayıtlarında şimdiye kadar "Ulusaray" olarak geçmektedir. Bkz.. Bkz. aynı yer.

Köyü Muhtarlığı gelmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 211 kişilik nüfusu ile Saray Köyüdür.

Tablo 87: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Çakmak Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Cedidiye (Bucak Merkezi)	267	247	514
2	Aşağı Gündelen ³⁰	148	173	321
3	Aziziye	650	662	1.312
4	Bulgurluk	531	557	1.088
5	Çayhan	963	1.046	2.009
6	Yeniköy	629	658	1.287
7	Yukarı Gündelen	160	166	326
8	Zengen	561	582	1.143
Toplam		3.909	4.091	8.000

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. 339.

Yukarıdaki tabloda Çakmak Nahiyesi ve köylerinin 1955 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Çakmak Nahiyesine bağlı toplam 8 köy bulunmaktadır. 1950 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 10 idi. Çakmak Nahiyesinin toplam nüfusu 8.000 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 12,07'sine denk gelmektedir. Çakmak Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan Çayhan Köyü olup burada 2.009 kişi yaşamaktadır. Onun ardından 1.287 kişilik nüfusu ile Yeniköy gelmektedir. Onu 1.088 kişilik nüfusu ile Bulgurluk Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 321 kişilik nüfusu ile Aşağı Gündelen Köyü yer almaktadır.

1955 Genel Nüfus Sayımında nahije ve köylerde kadın ve erkek nüfus da ayrı ayrı sayılmıştır. Çakmak Nahiyesinde 3.909 erkek nüfus yaşar iken kadınların sayısı 4.091 kişidir. Erkeklerin nüfusa oranı % 48,86'sına, kadınlar ise % 51,14'üne denk gelmektedir. Kadınlar Çakmak Nahiyesinde erkeklerden 182 kişi fazladır.

³⁰ İstatistik kayıtlarında sehven "Aşağı Gündeler" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

Tablo 88: 1955 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Nahiyesi ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Zanapa Nahiyesi				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Zanapa (Nahiye Merkezi) ³¹	1.103	1.063	2.166
2	Çakallar	240	225	465
3	Dedeikebir ³²	294	267	561
4	Dedeli	103	82	185
5	Durlaz	299	313	612
6	Eskihisar	180	170	350
7	Gaybi ³³	361	311	372
8	İvriz	840	361	1.201
9	Kaleimindos ³⁴	205	198	403
10	Karayusuflu	204	212	416
11	Körlü	134	112	246
12	Kösere ³⁵	199	203	402
13	Nernek ³⁶	264	245	509
14	Seydifakalı	166	164	330
15	Sinandi ³⁷	277	261	538
16	Tont	334	361	695
Toplam		5.203	4.548	9.751

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Yayın No: 412, Ankara 1961, s. 339-340.

Yukarıdaki tabloda Zanapa Nahiyesinin ve köylerinin 1955 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Zanapa Nahiyesine bağlı toplam 16 köy bulunmaktadır. Zanapa Nahiyesinin toplam nüfusu 9.751 kişidir. Zanapa Nahiyesinin toplam nüfusu Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 14,71'ine denk gelmektedir. Zanapa Nahiyesine bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy Zanapa merkez nahiyesinden sonra 1.201 kişilik nüfusu ile İvriz Köyü gelmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 168 kişilik nüfusu ile Dedeli Köyü'dür. Zanapa Nahiyesinde 5.203 erkek nüfusuna karşılık 4.548 kadın nüfus bulunmaktadır. Erkeklerin nüfusa oranları % 53,36 iken, kadınlarda bu oran % 46,64'tür.

³¹ İstatistik kayıtlarında sehven "Zanopo" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

³² İstatistik kayıtlarında sehven "Dedeikelir" olarak geçmektedir. Bkz. s. 340.

³³ İstatistik kayıtlarında sehven "Gayli" olarak geçmektedir. Bkz. aynı yer.

³⁴ 1950 nüfus sayımında ismi "Kalaiminos" olarak geçmektedir.

³⁵ 1950 nüfus sayımında ismi "Küsere" olarak geçmektedir.

³⁶ 1945 nüfus sayımında ismi "Mernek" olarak geçmektedir.

³⁷ 1950 nüfus sayımında ismi "Sinandi" olarak geçmektedir.

Zanapa Nahiyesinde İvriz Köyü erkek ve kadın nüfus sayıları bakımından dikkat çekmektedir. İvriz Köyünde erkeklerin nüfusu 840 iken kadınların nüfusu 361’de kalmıştır. Kadın ve erkek nüfus arasındaki fark 479 ile erkeklerin sayısal olarak üstünlüğü bulunmaktadır. İvriz Köyünde erkeklerin nüfusa oranları % 69,95 iken kadınların nüfusa oranları % 30,05’de kalmıştır. İvriz köyünde erkekler nüfusun üçte iki çoğunluğunu oluşturmaktadır.

3.4. EREĞLİ İLÇESİNİN 1960 NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINA GÖRE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

23 Ekim 1960 tarihinde gerçekleştirilen genel nüfus sayımı 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan askeri darbe ile iktidardan düşürülen Menderes hükümeti yerine kurulan Milli Birlik Komitesi yönetiminde yapıldı. 1955 nüfus sayımında olduğu gibi 1960 nüfus sayımında da “de facto” sayım uygulaması ile gerçekleştirildi. Bu uygulama ile sayım günü Ereğli ilçesinde bulunan bütün insanlar sayıma dâhil edildi (TCBİGM, 1963: III). Türkiye’nin toplam nüfusu 1960 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 27.754.820 kişidir. 1955 Genel Nüfus Sayımına göre Türkiye’nin nüfusu 3.690.057 kişi artmıştır.

Tablo 89: 1927, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955 ve 1960 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması

1927, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955 ve 1960 Genel Nüfus Sayımlarının Karşılaştırılması							
Nüfus Sayımları	Erkek	Kadın	Toplam	Nüfusa Oranı (%)		Nüfus Artış Farkı	Nüfus Yoğunluğu
				Erkek	Kadın		
1927	6.563.879	7.084.391	13.648.270	48,1	51,9	-	18
1935	7.936.770	8.221.248	16.158.018	49,1	50,9	2.509.748	21
1940	8.898.912	8.922.038	17.820.950	49,9	50,1	1.662.932	23
1945	9.446.580	9.343.594	18.790.174	50,3	49,7	969.224	24
1950	-	-	20.947.188	-	-	2.157.014	27
1955			24.064.763			3.117.575	31
1960			27.754.820			3.690.057	36

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, İl, ilçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus, No: 444, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1963, s. VII.

4.4.5. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Nüfusu

1960 Genel Nüfus Sayım sonuçlarında verilen toplam nüfus, yüzölçümü, cinsiyet ve nüfus yoğunluğu verileri sayesinde Ereğli hakkında bilgi edinmek mümkün olmaktadır.

Tablo 90: 1960 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu

1960 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Nüfusu				
Şehir Nüfusu	Bucak ve Köyler Nüfusu	Toplam	Yüzölçümü km ²	Nüfus Yoğunluğu
31.935	46.924	78.859	4.960	16

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. XXVII.

3.4.2. 1960 Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus

1960 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarını yayınlayan TCBİGM, nüfusu 25.001-50.000 arasında gösterdiği Ereğli kazasındaki kadın erkek nüfus sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 91: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Nüfus

1960 Nüfus Sayımında Ereğli Merkez Kazada Kadın ve Erkek Sayısı			
Ereğli Merkez Kazası	Erkek	Kadın	Toplam
	16.072	15.863	31.965

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. LXI.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez kazasının nüfusu verilmektedir. Ereğli'nin merkez kazası olarak 1960 Genel Nüfus Sayımındaki nüfusu ise 31.965 kişidir. Bu sayı Ereğli kazasının geneline oranı ise % 40,53'tür. Ereğli merkez kazasındaki nüfusun 16.072'si erkek, 15.863'ü de kadınlardan oluşmaktadır. Ereğli merkez kazasında erkeklerin oranı % 50,28 iken kadınlarda bu oran % 49,62'dir. Erkeklerin kadın nüfusundan fazlalığı 132 kişidir.

Tablo 92: 1960 Genel Nüfus Sayımında Coğrafi Dağılışı, Cinsiyet ve Yoğunluk İtibariyle Ereğli'nin Toplam Nüfusu

Ereğli	Şehir Nüfusu			Bucak ve Köylerde			Toplam			Yüzölçümü (km ²)	Nüfus Yoğunluğu
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam		
	16.072	15.863	31.935	23.566	23.358	46.924	39.638	39.221	78.859	4.960	16
Yüzde (%)	50,28	49,62	100	50,20	49,80	100	50,26	49,74	100	-	-

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 363.

Yukarıdaki tabloda Ereğli kazasının 1960 Genel Nüfus Sayımı sonuçları verilmiştir. Ereğli'nin nüfusu toplam 78.859 kişidir. Bu nüfusun 39.638 kişisi erkek, 39.221 kişisi ise kadındır. Erkekler nüfusun % 50,26'sını oluşturur iken, kadınlar da bu oran % 49,74'tür. Erkek ve kadın nüfus oranı birbirine yakındır. Erkeklerin sayısı kadınlardan 417 kişi fazladır. Ereğli'nin yüzölçümü 4.960 km²'dir. 1955 nüfus sayımında Ereğli'nin yüzölçümü 5.488 km² olarak tespit edilmişti. 1960 yılı itibariyle Ereğli'nin yüzölçümü 528 km² küçülmüştür. Ereğli'de nüfus yoğunluğu ise km²'de 16 kişi olarak tespit edilmiştir.

Tablo 93: 1960 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Bucak ve Köylerinde Kadın ve Erkek Nüfus

1960 Nüfus Sayımında Ereğli'nin Bucak ve Köylerinde Kadın ve Erkek Sayısı			
Ereğli Nahiye ve Köyleri	Erkek	Kadın	Toplam
	23.566	23.358	46.924

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 363.

Yukarıdaki tabloda Ereğli'nin bucak ve köylerindeki erkek ve kadın nüfus sayıları verilmektedir. 1960 Genel Nüfus Sayımında Ereğli'nin bucak ve köylerindeki toplam nüfus 46.924 kişidir. Bu nüfusun 23.566'sı erkek, 23.358'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Kadın ve erkeklerin nüfusa oranlarında ise kadınlar nahiye ve köylerdeki nüfusun % 49,80'ini oluştururken, erkekler % 50,20'sine karşılık gelmektedir.

4.4.6. 1960 Nüfus Sayımına Göre Ereğli'de Muhtarlık Sayısı

Tablo 94: 1955 ve 1960 Nüfus Sayım Sonuçlarına Göre Ereğli'de Köy Sayısı ve Nüfusları

Ereğli Kazasının Köy Sayısı, Nüfusu ve Yüzölçümü			
Nüfus Sayımı	Köy (Muhtarlık) Sayısı	Köy (Muhtarlık) Başına Nüfus	Köy (Muhtarlık) Başına Yüzölçümü
1955	71	594	77,3
1960	77	609	64,4

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. LIII.

Yukarıdaki tabloda 1955 ve 1960 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarında Ereğli kazasındaki köy muhtarlık sayıları ve ortalama nüfusları verilmiştir. 1955 Genel Nüfus Sayımında muhtarlık olan köy sayısı 71 iken 1960 Genel Nüfus Sayımında köylerin sayısı 77'ye çıkmıştır. Köylerin ortalama nüfusları ise 1955 sayımında 594 kişi iken 1960 nüfus sayımında nüfus ortalaması 609'a çıkmıştır. Köylerin yüzölçümlerinde de 1955 sayımına göre % 12,9

oranında bir düşüş bulunmaktadır. 1955'te ortalama köy yüzölçümü 77,3 km² iken 1960'ta 64,4 km²'ye düşmüştür.

4.4.7. 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli Kazasının Merkez, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus Dağılımı

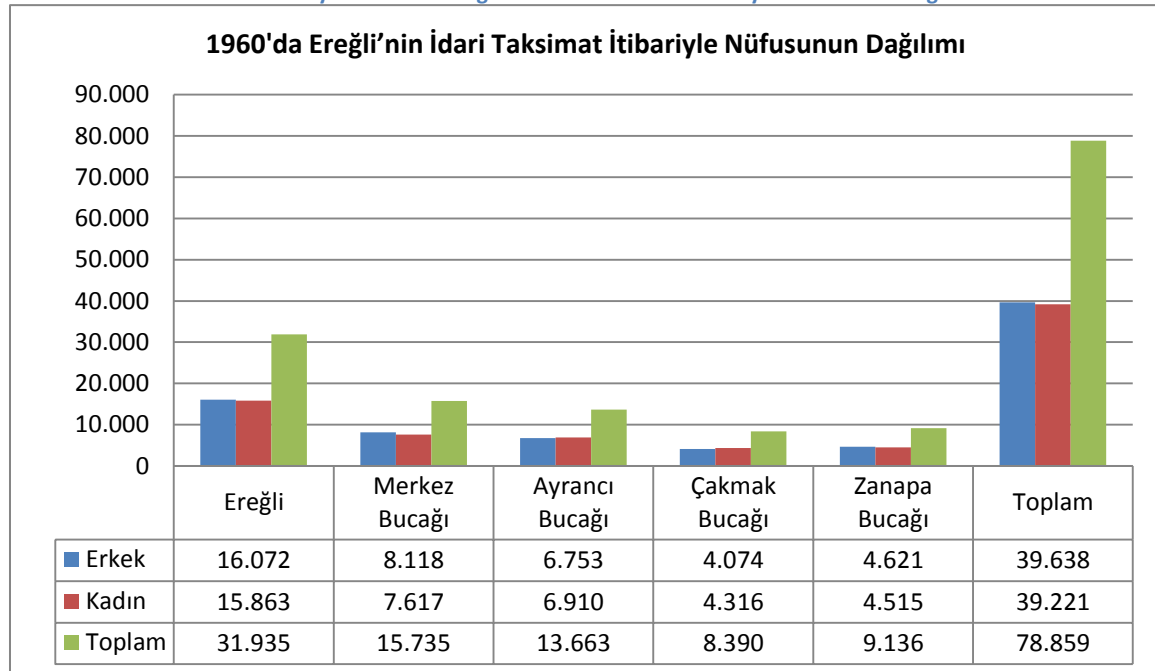
Ereğli'nin 1960 Genel Nüfus Sayımında merkez bucak ile üç bucağın ismi geçmektedir. Bunların isimleri ve nüfusları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 95: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi	Erkek	Kadın	Toplam	Muhtarlık Sayısı
Ereğli	16.072	15.863	31.935	-
Merkez Bucağı	8.118	7.617	15.735	31
Ayrancı Bucağı	6.753	6.910	13.663	21
Çakmak Bucağı	4.074	4.316	8.390	9
Zanapa Bucağı	4.621	4.515	9.136	16
Toplam	39.638	39.221	78.859	77

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 370-371.

Grafik 16: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin İdari Taksimat İtibariyle Nüfusunun Dağılımı

1960 Genel Nüfus Sayımında Ereğli kazasının merkez, Ayrancı, Çakmak ve Zanapa olmak üzere dört bucağı ve toplam 77 köyü bulunmaktadır. 1955 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 71 idi. Aşağıdaki tabloda Ereğli'nin bucak ve köylerinin nüfusları verilmektedir.

Tablo 96: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Merkez Bucak ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ereğli Merkez Kazası				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
Ereğli		16.072	15.863	31.935
Merkez Bucağı				
1	Adabağ	126	119	245
2	Akhüyük	231	220	451
3	Alhan	348	341	689
4	Aşıklar	97	101	198
5	Beyviran	307	335	642
6	Burhaniye	71	53	124
7	Çiller	225	259	484
8	Dedeikebir	300	288	588
9	Durlaz ³⁸	307	304	611
10	Gaybi	811	350	1.161
11	Gökbe	134	154	288
12	Hacımemiş	315	298	613
13	Hortu ³⁹	598	584	1.182
14	İhsanhamidiye ⁴⁰	50	52	102
15	İmariye	82	69	151
16	Kamışlıkuyu	214	190	404

³⁸ İstatistik kayıtlarında sehven "Durlas" olarak geçmektedir.

³⁹ İstatistik kayıtlarında sehven "Hertu" olarak geçmektedir.

⁴⁰ 1955 Nüfus Sayımında "İhsanhamidiye" olarak geçmektedir.

17	Karaburun	130	125	255
18	Kargacı	326	330	656
19	Kızılgedik	50	54	104
20	Kurtviran	1.008	1.017	2.025
21	Kuskuncuk	314	300	614
22	Lütfiamidiye	142	151	293
23	Orhaniye	192	200	392
24	Rumkuş ⁴¹	179	173	352
25	Sarıca	75	95	170
26	Servili ⁴²	383	388	771
27	Taşagül	191	194	385
28	Tathkuyu	173	174	347
29	Türkmen	163	167	330
30	Yazlık	133	137	270
31	Yellice	443	395	838
Toplam		8.118	7.617	15.735

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 370-371.

Yukarıdaki tabloda Ereğli merkez bucak ve köylerinin 1960 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ereğli merkez bucağa bağlı toplam 31 köy bulunmaktadır. Bir önceki sayımda köy sayısı 26 idi. Ereğli merkez bucağının toplam nüfusu 15.735 kişidir. Bu sayı Ereğli şehir merkezine oranı % 49,27'sine denk gelmektedir. Merkez bucağa bağlı muhtarlıklar içerisinde nüfusu en fazla olan köy 2.025 kişilik nüfusu ile Kurtviran Köyü gelmektedir. Onu takip eden köy ise 1.182 kişilik nüfus ile Hortu Köyü'dür. Nüfusu en az olan köy ise 102 kişilik nüfusu ile İhsanhamidiye Köyü'dür. Ondan sonra en az nüfusa sahip olan köy ise 104 kişi ile Kızılgedik Köyü gelmektedir.

Ereğli'nin merkez bucağında nüfusun 8.118'i erkek, 7.617'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Erkeklerin nüfusa oranı % 51,59 iken kadınlarda bu oran % 48,41'dir.

⁴¹ 1955 Nüfus Sayımında "Rumkuş" olarak geçmektedir.

⁴² İstatistik kayıtlarında sehven "Seryili" olarak geçmektedir.

Tablo 97: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Ayrancı Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Ayrancı Bucağı				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Ayrancı (Osmaniye) (Bucak Merkezi)	951	961	1.912
2	Ağzboğaz	351	359	710
3	Anbar	534	637	1.171
4	Berendi	851	762	1.613
5	Böğcik	271	263	534
6	Büyükkoraş	357	358	715
7	Çat	352	390	742
8	Divaz	350	327	677
9	Divle	368	393	761
10	Hüyükburnu ⁴³	250	251	501
11	Kale	96	106	202
12	Karaağaç	225	244	469
13	Kavuklar	190	190	380
14	Kayaönü	192	182	374
15	Kırman ⁴⁴	405	417	822
16	Küçükkoraş ⁴⁵	204	202	406
17	Melikli	148	153	301
18	Musaköy	74	78	152
19	Orzala	281	297	578
20	Saray	107	123	230
21	Yarıkkuyu	196	217	413
Toplam		6.753	6.910	13.663

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 371.

⁴³ İstatistik kayıtlarında sehven "Büyükburnu" olarak geçmektedir.

⁴⁴ 1955 nüfus sayımında "Kırman" olarak geçmektedir.

⁴⁵ İstatistik kayıtlarında sehven "Küçükkoraş" olarak geçmektedir.

Yukarıdaki tabloda Ayrancı Bucağının ve köylerinin 1960 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı toplam 21 köy bulunmaktadır. 1955 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 20 idi. Ayrancı Bucağının toplam nüfusu 13.663 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusunun % 17,33'üne denk gelmektedir. Ayrancı Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy 1.613 kişilik nüfusu ile Berendi Köyü gelmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 152 kişilik nüfusu ile Musaköy'dür. Ayrancı Bucağının erkek nüfusu 6.753 kişi olup toplam nüfusa oranı % 49,43'dür. Kadınların nüfusu ise 6.910 kişi olup nüfusa oranları ise % 50,57'dir.

Tablo 98: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Çakmak Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Çakmak Bucağı				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Cedidiye (Bucak Merkezi)	292	295	587
2	Acıkuyu	143	152	295
3	Aşağıgöndelen ⁴⁶	155	184	339
4	Aziziye	673	695	1.368
5	Bulgurluk	508	535	1.043
6	Çayhan	962	1.098	2.060
7	Yeniköy	448	464	912
8	Yukarıgöndelen	178	182	360
9	Zengen	715	711	1.426
Toplam		4.074	4.316	8.390

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 371.

Yukarıdaki tabloda Çakmak Bucağı ve köylerinin 1960 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfusları görülmektedir. Çakmak Bucağına bağlı toplam 9 köy bulunmaktadır. 1955 Genel Nüfus Sayımında köy sayısı 8 idi. Çakmak Bucağının toplam nüfusu 8.390 kişidir. Bu sayı Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 10,64'üne denk gelmektedir. Çakmak Bucağına

⁴⁶ İstatistik kayıtlarında sehven "Aşağıgöndelen" olarak geçmektedir.

bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan Çayhan Köyü olup burada 2.060 kişi yaşamaktadır. Onun ardından 1.368 kişilik nüfusu ile Aziziye Köyü gelmektedir. Onu 1.043 kişilik nüfusu ile Bulgurluk Köyü takip etmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 295 kişilik nüfusu ile Acıköy yer almaktadır.

1960 nüfus sayımında Çakmak Bucağında 4.074 erkek nüfus yaşar iken kadınların sayısı 4.316 kişidir. Erkeklerin nüfusa oranı % 48,56'sına, kadınlar ise % 51,44'üne denk gelmektedir. Kadınlar Çakmak Nahiyesinde erkeklerden 242 kişi fazladır.

Tablo 99: 1960 Genel Nüfus Sayımına Göre Ereğli'nin Zanapa Bucağı ve Köylerinin Nüfusunun Dağılımı

Zanapa Bucağı				
Yerleşim Birimi		Erkek	Kadın	Toplam
1	Zanapa (Bucak Merkezi)	1.078	1.094	2.172
2	Çakıllar⁴⁷	294	276	570
3	Dedeli⁴⁸	92	86	178
4	Delimahmutlu	170	152	322
5	Eskihisar	178	190	368
6	İvriz	422	395	817
7	Kaleimindo⁴⁹	241	219	460
8	Karayusuflu	286	269	555
9	Körlü	138	105	243
10	Kösere	217	258	475
11	Nernek	290	253	543
12	Osmanköseli	170	176	346
13	Seydifakılı	204	192	396
14	Sinandı	295	268	563
15	Tont	375	405	780
16	Yassıkaya	171	177	348
Toplam		4.621	4.515	9.136

Kaynak: TCBİGM, 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara 1963, s. 371.

⁴⁷ İstatistik kayıtlarında sehven "Çakıllar" olarak geçmektedir

⁴⁸ İstatistik kayıtlarında sehven "Bedeli" olarak geçmektedir

⁴⁹ 1955 nüfus sayımında ismi "Kaleimindos" olarak geçmektedir.

Yukarıdaki tabloda Zanapa Bucağının ve köylerinin 1960 Genel Nüfus Sayımındaki toplam nüfus sayıları görülmektedir. Zanapa Bucağına bağlı toplam 16 köy bulunmaktadır. Zanapa Bucağının toplam nüfusu 9.136 kişidir. Zanapa Bucağının nüfusu Ereğli'nin toplam nüfusuna oranı % 11,59'una denk gelmektedir. Zanapa Bucağına bağlı köyler içerisinde nüfusu en fazla olan köy Zanapa merkez bucağından sonra 817 kişilik nüfusu ile İvriz Köyü gelmektedir. Nüfusu en az olan köy ise 178 kişilik nüfusu ile Dedeli Köyü'dür. Zanapa Bucağında 4.621 erkek nüfusuna karşılık 4.515 kadın nüfus bulunmaktadır. Erkeklerin nüfusa oranları % 50,58 iken, kadınlarda bu oran % 49,42'dir.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımı 28 Teşrinievvel (Ekim) 1927 tarihinde yapılmıştır. Osmanlı Devleti'nden devralınan nüfusun özellikleri bu nüfus sayımında tespit edilmiştir. 1927 Genel Nüfus Sayımına yeni kurulmuş olan Türk Devleti'nin yöneticileri büyük önem vermişlerdir. Mustafa Kemal Atatürk 1923 tarihinde TBMM'nin açılış konuşmasında nüfus sayımının önemi, nüfus sayımı ile insan varlığımız ve eksikliklerin giderilmesi için yol gösterici olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple 27 Ekim 1927 tarihinde yapılan nüfus sayımı ile uygulanacak olan politikalar ve yenilikler için bir çeşit yol haritası çıkarılmış olacaktı. Ereğli'de nüfusun % 22'si şehir merkezinde % 78'si kırsal kesimde yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu oranlar Türkiye'nin genel ortalamasına yakın olup toplumun kırsal bölgelerde yaşadığı gerçeğini göstermektedir.

1927 nüfus sayımında ülke genelinde olduğu gibi Ereğli İlçesinde kadınların erkeklerden sayıca fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebepleri ise Osmanlı Devletinin on yıllık bir savaş sürecini yaşaması ardından Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna vesile olan Kurtuluş Savaşı'ndan dolayı erkeklerin çoğunluğunun cephelerde şehit olması veya esir düşmesi ya da kayıp olması gibi etkenlerden dolayı erkek nüfusun azalmasıdır. Kadınların Ereğli nüfusu içindeki oranları % 51 iken erkeklerin % 49'a tekabül etmektedir. Ereğli'de dul olan kadınların oranı % 6 gibi büyük bir oranı göstermektedir. Bunun birkaç sebebi vardır. İlk olarak Türk toplumun uzun bir savaş süreci yaşamış olması ve erkeklerin büyük çoğunluğunun cephelerde şehit olması ya da esir ve kayıp olması birince sebeptir. İkinci olarak dönemin sağlık şartları, yeterli beslenememe ve hastalıklar sebebiyle erken ölümlerin fazla olması kadınlar arasında dul kalanların sayısını artırmıştır.

Ereğli'nin genel nüfusu içinde 20 yaşından küçük erkek sayısı % 28,11, kadın sayısı % 24,68 olmak üzere toplam % 52,79 olarak tespit edilmiştir. Buna göre Ereğli nüfusunun genç bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Çünkü nüfusun yarıdan fazlası 20 yaş ve altıdır. 20 yaş ve altında 9.444 kişi ile erkek nüfus fazla iken 20-60 yaş aralığında 8.240 kişi ile kadınların sayıca üstünlüğü bulunmaktadır. Bu sonuçlar Ereğli kazasının ekonomik, ticari ve sosyal açıdan gelişmesini sağlayacak bir nüfus alt yapısına sahip olduğunu göstermektedir. 1927 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'de okuryazar oranı % 5,98 olup, okuryazar olmayanların nüfusa oranı ise % 94,01'dir. Okuma-yazma bilenlerin oranı Türkiye ortalamasının altında iken, okuma-yazma bilmeyenlerin oranı ise Türkiye ortalamasının

üstündedir. Ereğli’de erkek ve kadın nüfusun en fazla uğraştığı alan tarım olarak görülmektedir.

1935 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun toplam 36.533 kişidir. 1927 Genel Nüfusu Sayımında toplam nüfus 33.597 kişidir. Ereğli’nin sekiz yıl içinde artan nüfusu 2.936 kişidir. Ereğli nüfusunun 18.166’sı erkeklerden, 18.367’si de kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların sayısı erkeklerden sadece 201 kişi fazladır. Ereğli’de toplam nüfusun % 73,87’si nahiye ve köylerde, % 26,12’si Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. Bu durum Türkiye genelinde olduğu gibi Ereğli’deki nüfusun büyük çoğunluğu da kırsal bir hayat sürmektedir. Hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde kadın ve erkek nüfus oranları birbirine oldukça yakındır. Bu oran erkeklerde % 49,72, kadınlarda % 50,27’dir.

1935 Genel Nüfus Sayımında ise Ereğli’de okuryazar oranı % 12,1 olup 1927 sayımına göre yaklaşık % 10 artmıştır. Okuma ve yazma bilenler arasında erkeklerin oranı % 21 iken kadınlarda bu oran % 3,4’tür. 1927 Genel Nüfus Sayımına göre erkeklerde iki katına çıkan oran, kadınlarda üç katına çıkmıştır. Ereğli’de okuma-yazma oranındaki artışın sebebi ise 1928 tarihinde Arap alfabesi yerine Türk alfabesine geçilmesinin ardından ülke genelinde “Millet Mektepleri”nin ve “Halk Okuma Odaları”nın faaliyete geçmiş olmasıdır.

İkinci Dünya Savaşı başladıktan bir yıl sonra yapılan 1940 Genel Nüfus Sayımının önceki sayımlardan farkı vilayetler hakkında istatistiki veriler verilirken küçük ilçeler ve yerleşim yerleri için genel veriler verilmiş olmasıdır. Bunun yerine şehirler nüfusu 0-500, 501-1000, 1001-2000, 2001-3000 gibi sınıflandırmalar altında yer almıştır. Ereğli ilçesi nüfusu 8.001-9.000 ile 10.001-15.000’ kadar olan şehirler arasında yer almaktadır. Ereğli’nin şehir ve bucaklar ile köylerinin nüfusu verilmiştir. 1937 tarihinde açılan Sümerbank Fabrikasının açılması bölgenin ekonomik, demografik ve sosyo-kültürel gelişmesine katkılarını da dikkate almak gerekmektedir.

1940 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun 40.728 kişidir. 1935 Genel Nüfus Sayımına göre artış 4.195 kişidir. Ereğli nüfusunun 19.845’i erkeklerden, 20.883’ü de kadınlardan oluşmaktadır. Kadın nüfus sayısı erkek nüfus sayısından 1.038 kişi daha fazladır. Ereğli’de toplam nüfusun % 69,16’sı nahiye ve köylerde, % 30,84’ü Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. 1935 Genel Nüfus Sayımına göre şehir merkezinde yaşayanların sayısı % 5 artmıştır. Bununla birlikte Türkiye genelinde olduğu gibi Ereğli’deki nüfusun büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde kadın

ve erkek nüfus oranlarında kadınlar nüfusun yarısından biraz fazladır. Bu oran erkeklerde % 48,73, kadınlarda % 51,27'dir.

1945 yılında yapılan nüfus sayımı II. Dünya Savaşı'nın sonun denk gelmiştir. Türkiye bu savaşa girmemiş olsa da bir milyondan fazla erkek nüfusu silah altına almıştır. Bu sebeple 1945 nüfus sayımında nüfus artışı önceki yıllara göre az olmuştur.

1945 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun 45.640 kişidir. Ereğli nüfusu 4.912 kişi artmıştır. Ereğli nüfusunun 22.752'si erkeklerden, 22.888'i de kadınlardan oluşmaktadır. Kadın nüfus sayısı erkek nüfus sayısından 136 kişi daha fazladır. Ereğli'de toplam nüfusun % 65,54'ü bucak ve muhtarlıklarda, % 34,46'sı Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. 1940 Genel Nüfus Sayımına göre şehir merkezinde yaşayanların sayısı % 5 azalmıştır. Bunun yanında Türkiye genelinde olduğu gibi Ereğli'deki nüfusun büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde kadın ve erkek nüfus oranlarında kadınlar nüfusun yarısından biraz fazladır. Bu oran erkeklerde % 49,90 iken kadınlarda % 50,10'dur.

1945 Genel Nüfus Sayımında ilçe merkezlerinin yaş grupları 0-99 yaş aralığı içerisinde, erkek ve kadın ayrı ayrı olmak üzere teferruatlı bir şekilde tasnif edilmiştir. Ereğli merkez ilçenin bu nüfus oranları dikkate alındığında yarısından fazlasının genç bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. 0-30 yaş arası nüfusun oranı % 62,94'tür. 1945 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Ereğli'nin merkez ilçede erkeklerin okuma ve yazma bilenlerinin sayısı 3.827 kişi iken kadınlarda bu sayı 1.814 kişidir. Okuma oranları ise erkeklerde % 24,33 iken, kadınlarda bu oran % 11,53'tür.

Ereğli'de merkez kazasında erkek nüfus içinde bekârların oranı % 52'30 iken % 41,40'ı evli, % 5,99'u dul, % 0,24'ü boşanmıştır. Kadın nüfus içinde ise % 47,69'u bekâr, % 41,30'u evli, % 10,64'ü dul, % 0,29'u boşanmıştır. Bekâr olan erkeklerin oranı % 56,97 olup kadınlardan % 9 daha fazladır. Evli erkeklerin oranı % 41,51 olup hemen hemen kadınlarla aynıdır.

1950 Genel Nüfus Sayımında bilgiler vilayet ölçeğinde hazırlanmış ilçeler ise nüfusu 5.000'den az ve daha çok vb. ölçütlerle her vilayetin içinde değerlendirilmiştir. Bu sebeple 1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli ilçesinin ve bucaklarının sadece nüfus büyüklükleri ve köylerinin nüfusu verilmiştir. Diğer veriler Konya vilayeti içerisinde bütün bir değerlendirme

içinde ya da rakamsal büyüklüklere göre sınıflandırılan yerleşim yerleri içinde değerlendirilmiştir. İlçelere ait istatistiki bilgiler yoktur.

1950 Genel Nüfus Sayımında Ereğli nüfusunun 53.645 kişidir. Ereğli nüfusu 1945 nüfus sayımına göre 8.005 kişi artmıştır. Ereğli'de toplam nüfusun % 65,43'ü bucak ve muhtarlıklarda, % 34,57'si Ereğli kaza merkezinde yaşamaktadır. 1950 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli'de nüfusun çoğunluğu Türkiye genelinde olduğu gibi kırsal kesimde yaşamaktadır.

Türk siyasi tarihinde çok partili hayata geçildikten sonra Demokrat Parti döneminde yapılan ikinci nüfus sayımı olan 1955 Genel Nüfus Sayımında Ereğli kazasının nüfusu toplam 66.280 kişidir. 1950 nüfus sayımına göre artış 12.635 kişidir. Ereğli nüfusunun 33.586 kişisi erkek, 32.961 kişisi ise kadındır. Erkekler nüfusun % 50,67'sini oluşturur iken, kadınlar da bu oran % 49, 33'tür. Erkek ve kadın nüfus oranı birbirine yakındır. Erkeklerin sayısı kadınlardan 895 kişi fazladır. Bu sayımla beraber erkekler kadınları sayıca geçmiştir.

1955 Genel Nüfus Sayımında bilgiler vilayet ölçeğinde hazırlanmış ilçeler ise nüfusu 5.000'den az ve daha çok vb. ölçütlerle her vilayetin içinde değerlendirilmiştir. Bu sebeple 1955 Genel Nüfus Sayımında Ereğli ilçesinin ve bucaklarının sadece nüfus büyüklükleri ve köylerinin nüfusu verilmiştir. Diğer veriler Konya vilayeti içerisinde bütün bir değerlendirme içinde ya da rakamsal büyüklüklere göre sınıflandırılan yerleşim yerleri içinde değerlendirilmiştir. İlçelere ait istatistiki bilgiler yoktur.

23 Ekim 1960 tarihinde gerçekleştirilen genel nüfus sayımı 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan askeri darbe ile iktidardan düşürülen Menderes hükümeti yerine kurulan Milli Birlik Komitesi yönetiminde yapıldı. 1960 Genel Nüfus Sayımına göre Ereğli kazasının nüfusu toplam 78.859 kişidir. 1955 nüfus sayımına göre artış 12.579 kişi olmuştur. Ereğli'nin nüfusunun 39.638 kişisi erkek, 39.221 kişisi ise kadındır. Erkekler nüfusun % 50,26'sını oluşturur iken, kadınlar da bu oran % 49,74'tür. Erkek ve kadın nüfus oranı birbirine yakındır. Erkeklerin sayısı kadınlardan 417 kişi fazladır. Ereğli'nin yüzölçümü 4.960 km²'dir. 1955 nüfus sayımında Ereğli'nin yüzölçümü 5.488 km² olarak tespit edilmişti. 1960 yılı itibariyle Ereğli'nin yüzölçümü 528 km² küçülmüştür.

1950, 1955 Genel Nüfus Sayımlarında olduğu gibi 1960 Genel Nüfus Sayımında da veriler vilayet ölçeğinde hazırlanmış ilçeler ise nüfusu 5.000'den az ve daha çok vb. ölçütlerle her vilayetin içinde değerlendirilmiştir. Bu sebeple Ereğli ilçesinin ve bucaklarının sadece

nüfus büyüklükleri ve köylerinin nüfusu verilmiştir. Diğer veriler Konya vilayeti içerisinde bütün bir değerlendirme içinde ya da rakamsal büyüklüklere göre sınıflandırılan yerleşim yerleri içinde değerlendirilmiştir. İlçelere ait istatistiki bilgiler yoktur.

Ereğli İlçesinin 1927-1960 tarihleri arasında gerçekleştirilen Genel Nüfus Sayımlarında nüfusunun artmasının yanında köyden kente doğru olan göçler, ekonomik gelişme, okuryazarlık oranının artmaya başlaması, genç ve dinamik nüfusun artış göstermesi şehrin gelişmesi yönünden olumlu göstergelerdir. 1950'den sonra Türkiye'de köyden kente doğru başlayan göç ile birlikte kırsal bölgelerde yaşayan nüfusun oranı şehirler lehine değişmeye başlamış bu artış 1980'lerden sonra hız kazanarak kırsal kesimde yaşayan nüfusu azaltmıştır. Tezimizin konusu olan 1927-1960 tarihleri arasında Ereğli ilçesi tabii gelişimi içerisinde nüfusu artan bir görünüm içindedir. Bunun yanında nüfusun çoğunluğu kırsal kesimde yaşayan, tarım ve hayvancılık ile geçimini sağlayan bir toplum yapısına sahiptir.

KAYNAKÇA

Salnameler

- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1285/1868). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1286/1869). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1287/1870). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1288/1871). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1289/1872). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1290/1873). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1291/1874). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1292/1875). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1293/1876). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1294/1877). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1295/1878). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1296/1879). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1298/1881). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1299/1882). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1300/1883). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1301/1884). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1302/1885). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1303/1886). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1304/1887). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1305/1888). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1306/1889). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1307/1890). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1309/1892). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1310/1893). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1312/1894). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1314/1896). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1317/1899). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1322/1906). Konya: Konya Vilayeti Matbaası.
- Salnâme-i Vilayet-i Konya* (1330/1914). İstanbul: Cihan Matbaası.

Nüfus Sayımları

Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü (1935). *Maarif 1933-34 Halk Okuma Odaları Umumi Kütüphaneler İstatistiği*. Neşriyat No. 60. İstanbul: Devlet Matbaası.

Başvekâlet Merkezi İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi (1928). *1927 Umumi Nüfus Tahriri*. Ankara: Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Enstitüsü (1963). *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus*. Yayın No. 444. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Enstitüsü (1964). *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*. Yayın No. 452. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Enstitüsü (1964). *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl ve İlçeler İtibariyle Kesin Neticeleri*. Yayın No. 468. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (1949). *21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Konya İli*. C. 41. Yayın No. 286. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (1950). *21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*. C. 65. Yayın No. 286. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (1951). *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Vilâyet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*. Yayın No. 359. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (1961). *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*. Yayın No. 410. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (1961). *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Vilâyet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*. Yayın No. 412. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü (1961). *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Türkiye Nüfusu*. C. 67. Yayın No. 399. İstanbul.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü (1929). *1927 Umumi Nüfus Tahriri*. Fasikül I. Ankara: Hüsnütabiat Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü (1929). *28 Teşrinievvel 1927 Umumi Nüfus Tahriri*. Fasikül II. Ankara: Hüsnütabiat Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Direktörlüğü (1937). *Genel Nüfus Sayımı, 20 İlk Teşrin 1935: Kati ve Mufassal Neticeler: Konya Vilayeti*. Yayın No: 75. Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Genel Müdürlüğü (1941). *20 İlkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı Vilâyetler, Kazalar, Nahiyeler ve Köyler İtibarile Nüfus ve Yüzey Ölçü*. Yayın No: 158. Ankara.

Araştırma ve İncelemeler

Ahmed Lûtfi Efendi (1292). *Târih-i Lutfi*. C. 3. İstanbul: Matbaa-i Âmire.

Ahmed Rıfat Efendi (1299). *Lugat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye*. C 1. İstanbul: Mahmud Beğ Matbaası.

Akbayar, N. (1985). Tanzimat'tan Sonra Osmanlı Devleti Nüfusu. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*. C. 5. İstanbul: 1237-1246.

Akçay, A. (2011). *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında Tabal Ülkesi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Aksaraylı Kerimeddin Mahmud (1943). *Müsameret-al-ahyar Selçukî Devletleri Tarihi*. (Çev. M. N. Gençosman). Ankara: Uzluk Basımevi.

Akyıldız, A. (2003). Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye. *DİA*, C. 28. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 250-251.

Albayrak, M. ve K. Şeker (2014). *Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı Eğitiminde Modernleşme*. İstanbul: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları.

Alkan, M. Ö. (2000). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Modernleşme Sürecinde Eğitim İstatistikleri 1839-1924*. Ankara: T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.

Allı, H. İ. (2019). *Konya Ereğli İlçesi'nin Gelişimi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Alp, S. (2001). *Hitit Çağında Anadolu Çiviyazılı ve Hiyeroglif Yazılı Kaynaklar*. Ankara: Tübitak Yayınları.

Altınova, A. (2010). *Osmanlı Modernleşmesinde Rüşdiye Mektepleri*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Altıntaş, F. (2018). *Ereğli Şehir Merkezindeki Nüfus Hareketleri (1834-1845)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Altundağ, Ş. (1988). *Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı Mısır Meselesi 1831-1841*. (2. Basım). Ankara: TTK Yayınları.

Aslan, M. (2007). *Mithradates VI Eupator Roma'nın Büyük Düşmanı*. İstanbul: Odin Yayıncılık.

Âşık Paşazade (2003). *Osmanoğulları'nın Tarihi*, (Haz. K. Yavuz ve M. A. Yekta Saraç). İstanbul: Koç Kültür Sanat Yayınları.

Atalar, A. H. (2009). *Ereğli Herakleia Kybistra Antik Kenti*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars.

Atatürk, M. K. (2015). *Nutuk*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri* (1997). (5. Basım). C. I-III. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Aybar, C. (1937). *Türkiye İkinci Genel Nüfus Sayımı 1935*. Ankara: Başvekâlet Matbaası.
- Bahar, H. (2010). *Eskiçağ Uygarlıkları*. Konya: Kömen Yayınları.
- Bahar, H. (2015). Eskiçağ'da Konya. *Şehirlerin Sevdalısı İbrahim Hakkı Konyalı Armağanı*. Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları. s. 271-297.
- Başkutlu, S. (2015). *Osmanlı Devleti'nde İzcilik Hareketi (1910-1923)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Baykal, S. (2019). *1950 Türkiye Genel Nüfus Sayımının Coğrafi Analizi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Baykara, T. (1988). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş Anadolu'nun İdarî Taksimatı I*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Beydilli, K. (2005). Moltke, Helmuth von. *DİA*. C. 30. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 267-268.
- Bilgin, A. (2009). Salnâme. *DİA*. C. 36. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 51-54.
- Bozkurt, N. (2007). Nüfus. *DİA*. C. 33. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 293-294.
- Cahen, C. (2012). *Osmanlılardan Önce Anadolu*. (Çev. E. Üyepazarcı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ch. Schefer (2000). *Bertrandon De La Broquiere'in Denizaşırı Seyahati*, (Çev. İ. Arda ve S. Eyice). İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Clot, A. (2007). *Harun Reşid ve Abbasiler Dönemi*. (Çev. N. Demirtaş). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çakır, M. (2016). *Harf İnkılâbı ve Millet Mektepleri 1928-1935 (Konya Örneği)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Çakmak, F. (2007). *Atatürk Döneminde Türkiye'nin Nüfus Politikası*. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Çavdar, T. (1995). Türkiye'de Nüfus ve Nüfus Sorunu. C. 6. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. İstanbul: İletişim Yayınları. s. 1552-1562.
- Çavuşoğlu, M. (1982). Şehzâde Mustafa Mersiyeleri. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*. Prof. Tayyib Gökbilgin Hatıra Sayısı. S. 12, Sene 1981-1982, s. 641-686.
- Çaycı, A. (2006). Osmanlı Seyyahlarının İzlenimleriyle Konya ve Çevresi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C. 21. S. 21. s. 115-146.

- Çelik, Ş. (1990). *Ereğli Kazası (1500-1520)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çetin, C. (2004). *Anadolu'da XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Konya Menzilleri*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Çetin, C. (2009). *Anadolu'da Faaliyet Gösteren Menzilhaneler (1690-1750)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Çimen, A. (2012). Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 14/3. s. 183-216.
- Çollak, F. ve C. Akpınar (1996). Gazzî, Bedreddin. *DİA*. C. 13. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. s. 537-539.
- Dağıstan, A. ve A. Sofuoğlu (2008). *İşgalden Katılıma Hatay*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Darkot, B. (1979). Ereğli. *İA*, C. IV. İstanbul: MEB Yayınları, s. 308.
- Defterdar Sarı Mehmet Paşa (1969). *Devlet Adamına Öğütler*. (Çev. H. R. Uğural). Ankara: Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Desti, M. (2013). *Anadolu Uygarlıkları*, (3. Basım). (Çev. M. Cedden). Ankara: Dost Yayınevi.
- Doğan, H. (2018). *Cumhuriyet Dönemi Niğde Nüfusu (1927-1960)*. Konya: Kömen Yayınları.
- Doğanay, F. K. (2011). *Tanzimât'tan Cumhuriyet'e Rüşdiye Mektepleri*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Droysen, J. G. (2007). *Büyük İskender Tarihi*. (Çev. B. S. Baykal). İstanbul: Dharma Yayınları.
- Dündar, F. (2000). *Türkiye Nüfus Sayımında Azınlıklar*. İstanbul: Çiviyazıları Yayınları.
- Ekin, Ü. (2002). *XVII.-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Ulaşım ve İletişim Örgütlenmesi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Eldeş, I. Y. (2019). *Sümerbank Dokuma Fabrikaları'nın Dönüşümü (1935-2019): Kayseri, Ereğli, Nazilli, Bursa ve Malatya Örnekleri*. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Erdal, İ. (2006). *Türkiye ile Yunanistan Arasında Mübadele Meselesi (1923-1930)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Ereğli (1988). *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, C. 8. İstanbul: Ana Yayıncılık, s. 240.
- Erel, A. H. (1987). *Ereğli Tarihi*, Konya.

- Erel, H. (2005). *Ereğli ve Yöresi Heracieia Kybistra*. (Editör. M. A. Bilici). Konya: Konya Ereğli Kaymakamlığı Yayınları.
- Erel, H. (2017a), *Milli Mücadele Döneminde Ereğli ve Çevresi*. Konya: Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları.
- Erel, H. (2017b), *18. YY ve Sonrası Ereğli'ye Yerleşenler*. Konya: Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları.
- Erel, H. (2017c), *Ereğli'den Hicaz'a Demiryolları*. Konya: Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları.
- Erel, H. (2017d), *İvriz*. Konya: Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları.
- Erel, H. (2017e), *Ereğli Hamamı, Tümülüsleri ve Yeraltı Şehirleri*. Konya: Ereğli Belediyesi Kültür Yayınları.
- Eryılmaz, B. (1988). Osmanlı Devletinde Nüfus Sayımları ve Nüfusun Yapısı. *Türk İdare Dergisi*. Yıl. 60. S. 380. s. 69-92.
- Evliyâ Çelebi (2006). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*. (Haz. S. A. Kahraman ve Y. Dağlı). C. 3, 1. Kitap, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zıllî (1999). *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*. III. Kitap, (Haz. S. A. Kahraman ve Y. Dağlı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eyice, S. (1992). Bertrand de la Broquiere. *DİA*. C. 5, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 523-524.
- Gregory Abû'l-Farac (1999). *Abû'l-Farac Tarihi*. (3. Baskı). C. I. (Çev. Ö. R. Doğrul). Ankara: TTK Yayınları.
- Günay-Türkeş, U. (2012). *Türklerin Tarihi geçmişten Geleceğe*. (4. Basım). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gür, B. (2010). *Yazılı Kaynaklar ve Arkeolojik Veriler Işığında Anadolu'daki Deniz Kavimleri Sorunu*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Gürbudak, T. (1993). *Zaman Sürecinde Ereğli*, Konya: Etader Yayınları, Konya 1993.
- Herakles (1998). *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, C. 10, İstanbul: Ana Yayıncılık, s. 592.
- Hoca Sadeddin Efendi (1979). *Tacü't-Tevarih*. C. 3. (Haz. İ. Parmaksızoğlu). İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Imbert, P. (ty). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Yenileşme Hareketleri Türkiye'nin Meseleleri*. (Çev. A. Cemgil). İstanbul: Engin Yayıncılık.

- Işık, Ö. (2018). *XIX. Yüzyılın Ortalarında Ereğli Kazasına Bağlı Köylerin Nüfusu (1834-1845)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- İbn Bibi (1941). *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi İbn Bibi'nin Farsça Muhtasar Selçuknâmesinden*, (Çev. M. N. Gençosman). Ankara: Uzluk Basımevi.
- İlgürel, S. (1975). Abdurrahman Hibri'nin Menâsik-i Mesâlik'i I. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*. S. 6. s. 111-128.
- İlgürel, S. (1998). Hibri, Abdurrahman Efendi. *DİA*. C. 17. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. s. 426-428.
- İnalcık, H. (1999). Osmanlı Fetih Yöntemleri, (Çev. H. C. Tuncer). *Cogito Osmanlılar Özel Sayısı*. S. 19. İstanbul. s. 115-135.
- İnalcık, H. (2007). Osman I. *DİA*. C. 33. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. s. 443-453.
- Kâmil, E. (1937). Hicrî Onuncu -Milâdî On Altıncı- Asırda Yurdumuzu Dolaşan Arab Seyyahlarından Gazzi ve Mekki Seyahatnamesi. *Tarih Semineri Dergisi*. S. 1/2. s. 3-90.
- Karadeniz, Y. (2012). *İran Tarihi (1700-1925)*. İstanbul: Selenge Yayınları.
- Karal, E. Z. (1997). *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.
- Karal, E. Z. (2000). *Osmanlı Tarihi Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri (1876-1907)*. (6. Basım). C. VIII, Ankara: TTK Yayınları.
- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaya, M. A. (2018). Anadolu'da Pers Satraplıkları: Kuruluş, Yönetim ve Etnik Yapı, *CEDRUS Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi*, C. VI. s. 159-179.
- Kayacık, B. (2019). *Divle Kazasının Nüfus Yapısı (1833-1845)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kıış, S. (2010). Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Anadolu Harekâtı ve Konya Muharebesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. S. 23. s. 145-158.
- Kili, S. ve A. Ş. Gözübüyük (1985). *Türk Anayasa Metinleri Senedi İttifaktan Günümüze*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Konyalı, İ. H. (1970). *Abideleri ve Kitâbeleri İle Ereğli Tarihi*. İstanbul: Fatih Matbaası.
- Köksal, S. (2012). *Yeşilhisar İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.

- Köse, M. (2010). *1927 Nüfus Sayımı Sonuçlarının Değerlendirilmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar.
- Ksenophon (1974). *Anabasis Onbinlerin Dönüşü*. (Çev. T. Gökçöl). İstanbul: Hürriyet Yayınları.
- Kurtulgan, K. (2010). *Balkan Muhacirlerinin Konya Vilayetine İskânı (1923-1933)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*. (2002). (2. Basım). İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları.
- Kuzuoğlu, R. (2007). *Eski Asurca Metinlerde Geçen Coğrafya Adları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Küçük, C. (1993). Ceride Nezâreti. *DİA*, C. 7, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 409-410.
- Lendering, J. (2009). *Büyük İskender*. (Çev. B. Sengir). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Mansel, A. M. (1999). *Ege ve Yunan Tarihi*. (7. Basım). Ankara: TTK Yayınları.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (2. Basım). (Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McMeekin, S. (2012). *Berlin-Bağdat Demiryolu Almanya'nın Dünya Hâkimiyeti Mücadelesi ve Osmanlı İmparatorluğu*. (Çev. A. F. Çakır). İstanbul: Picus Yayıncılık.
- Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmanî*. (Haz. N. Akbayan ve S. A. Kahraman). C. 5, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Memiş, E. (2017). *Eskiçağ Türkiye Tarihi (En Eski Devirlerden Pers İstilasına Kadar)*. (14. Basım). Konya: Ekin Yayınları.
- Merçil, E. (2013). *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*. (8. Basım). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Mert, Ö. (1993). Çapanoğulları. *DİA*, C. 8, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 221-224.
- Moltke, H. V. (1969). *Moltke'nin Türkiye Mektupları*, (Çev. H. Örs). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ortaylı, İ. (1992). Belediye. *DİA*. C. 5, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 398-402.
- Ortaylı, İ. (2008). *Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi*. (3. Basım). Ankara: Cedit Neşriyat.
- Özaydın, A. (2002). Kılıçarslan II. *DİA*. C. 25, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 399-403.
- Özman, R. (1999). *Eski Anadolu Tarihinde Galatlar*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.

- Öztürk, İ. (2018). 1927 Nüfus Sayımına Göre Aksaray Vilayetinin Nüfus Özellikleri. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. C. 16. S. 3. s. 581-596.
- Pitcher, D. E. (2013). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Tarihsel Coğrafyası*. (4. Basım). (Çev. B. Tırnakçı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Pullu, S. (2006). *Tabal Bölgesi Tarihi (M.Ö. I. Binyılın İlk Yarısında Tabal Krallığı'nın Siyasal ve Ekonomik Tarihi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Ramsay, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. (Çev. M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Reindl-Kiel, H. (2008). Rum Mehmed Paşa. *DİA*. C. 35, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. s. 226-227.
- Sahillioğlu, H. (1991). Antakya. *DİA*. C. 3, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 228-232.
- Sarıkaya, S. (2016). Anadolu'da Pers Satraplık Sistemi. *CEDRUS Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi*, C. IV, 2016, s. 75-90.
- Sever, E. (2008). *Asur Tarihi*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Sevin, V. (2003). *Anadolu Arkeolojisi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Seyyid, E. F. (2006). Nehrevâlî. *DİA*. C. 32. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. s. 547-548.
- Strabon (2000). *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*. (Çev. A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Sümer, F. (1969). Anadolu'da Moğollar, *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, S. I. s. 1-149.
- Sümer, F. (2001). Karamanoğulları. *DİA*. C. 24, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 454-460.
- Şahin, İ. (2006). Nahiye. *DİA*, C. 32, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 306-308.
- Şemsettin Sami (1306). *Kamûsü'l-a'lâm*, C. 2, İstanbul: Mihran Matbaası.
- Şen, H. B. (2019). *Modernleşme Döneminde (Konya) Ereğli'de Eğitim Kurumları ve Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma (1876-1930)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Şentürk, A. (1998). *Yahyâ Beğ'in Şehzâde Mustafa Mersiyesi yahut Kanunî Hicviyesi*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Tabak, K. S. (2000). *Türkiye'de Nüfusun Yapısı ve Tarihi Gelişimi*. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Tansuğ, K. (1949). Kimmerler'in Anadolu'ya Girişleri ve M. Ö. 7 nci Yüzyılda Asur Devleti'nin Anadolu İle Múnasebetleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakóltesi Dergisi*. C. 7. S. 4. s. 535-550.
- Tekindağ, Ş. M. C. (1963). Son Osmanlı-Karaman Múnasebetleri Hakkında Araştırmalar. *Tarih Dergisi*, C. 13, S. 17-18, s. 43-76.
- Tekinsoy, Y. E. (2007). *Türk Rum Nüfus Mübadelesi ve Konya*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Temel, İ. B. (2008). *Hurufât Defterleri'nde Karaman Ereğlisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Texier, C. (2002). *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*. C. 3, (Çev. Ali Suat, Haz. K. Y. Koprıman ve M. Yıldız). Ankara: Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları.
- Tokmakçioğlu, E. (2011). *Kentlerimizin Adı Nereden Geliyor?*. Ankara: İsim Yayınları.
- Topkaya, A. (2007). *Salnâmelere Göre Konya Vilayeti (Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Tuğluoğlu, F. (2012). Türkiye Cumhuriyeti'nin İkinci Nüfus Sayımı: 20 İlkteşrin 1935 "Ne Bir Eksik Ne Bir Fazla". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*. C. 12. S. 25. s. 55-78.
- Tuncel, M. (1995). Ereğli/Konya Ereğlisi. *DÍA*, C. 11, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 290-291.
- Tuncel, M. (2001). Karahisar. *DÍA*. C. 24, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 416-418.
- Tunçay, M. (1999). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)*. (3. Basım). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Turan, O. (1971). *Selçuklular Zamanında Türkiye Siyâsi Tarih Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071-1018)*. İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu.
- Turan, O. (2009). *Selçuklular Târihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*. (11. Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Turan, Ş. (1992). *Türk Devrim Tarihi*. C. II, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Turan, Ş. (1997). *Kanuni Süleyman Dönemi Taht Kavgaları*. (2. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Türkçe Sözlük* (1998). C. 2. Ankara: TDK Yayınları.
- Ubicini, M. A. (ty). *Türkiye 1850*. C. 1. (Çev. C. Karaağaçlı). İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser Yayınları.
- Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Unat, F. R. (1942). Sadrazam Kemankeş Kara Mustafa Paşa Lâyihası. *Tarih Vesikaları*, S. 6, s. 443-480.

Uzunçarşılı, İ. H. (1969). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*. Ankara: TTK Yayınları.

Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Tarihi*. (5 basım). C. I, Ankara: TTK Yayınları.

Ünal, U. (2015). *II. Meşrutiyet Öncesi Osmanlı Rüşdiyeleri (1897-1907)*. Ankara: TTK Yayınları.

Yaman, Z. (2007). *19. Yüzyılda Sosyo-Ekonomik Yönüyle Ereğli Kazası*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Yıldız, A. (2006). *Türkiye’de Yetişkin Okuryazarlığı: Yetişkin Okuma-Yazma Eğitimine Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

Yılmaz, M. (1996). *Konya Vilâyetinde Muhacir Yerleşmeleri 1854-1914*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya.

Yılmaz, S. (2013). Konya Sahrasında Zümrüt Bir Vaha: Ereğli. 2. *Milletlerarası Şehir Tarihi Yazarları Kongresi Bildiriler Kitabı 5-7 Kasım 2012*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, s. 526-540.

Yörük, D. (2009). *XVI. Yüzyılda Ereğli Kazâsı*. Konya: T.C. Konya Ereğli Belediyesi Yayınları.

Yörük, D. (2011). Anadolu’nun Sağ Kolu Üzerinde Bir Durak: Ereğli, *CIEPO Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri, 14-16 Nisan 2011*. C. III. İzmir: Uşak İli Kalkınma Vakfı Yayını, s. 1489-1502.

Yörük, D. (2012). Selçuklu ve Osmanlı Döneminde Ereğli. *Konya Ansiklopedisi*. C. 3. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, s. 217-221.

Yörük, D. (2015). Weber’in İktisadi Şehri İle Osmanlı’nın Pazar Şehrini XVI. Yüzyılın Karaman Eyaleti Şehirlerinde Aramak. 3. *Milletlerarası Şehir Tarihi Yazarları Kongresi 6-8 Mart 2015 Şanlıurfa*. (Editör: M. Doğan). Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları. s. 41-56.

Yörük, D. (2017). XVI. Yüzyılda Konya Şehir Ekonomisi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. S. 42. s. 353-379.

Yüceuluğ, R. (1947). *Nüfus Sayımları, Cihandaki Tarihçesi ve Gayesi*. Ankara: TCBİGM Yayınları.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0vriz#/media/Dosya:IvrizRelief.JPG> erişim tarihi: 22.05.2020.

